

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A kiegyezés tartalma

Budapest, január 16.

(v.) Ma valahára beszámolhatott Széll Kálmán az országnak a hosszadalmas és küzdelmes kiegyezési alku eredményeiről. Beszámolóját feszült figyelemmel lesté az egész Ház s őszinte, meleg tetszéssel fogadta a többség. Azt hisszük, a nagy közvélemény részéről is ugyanilyen fogadtatásra számíthatnak e nagyérdékű és tetemes jelentőségű nyilatkozatok. Higgadtan, rideg tárgyassággal, minden színezés nélkül tárta fel Széll Kálmán a kiegyezés tartalmát. Nem helyezte mesterségesen előnyös világításba az egyezés fényoldalait, nem leplezte s nem kendőzte az árnyékait. Ugyanilyen szigorú objektivitással kell a közvéleménynek is a bírálathoz látnia. Ha valaha, úgy most van szükség részrehajlatlan kritikára, melyet sem politikai rokonérzés, sem ellenséges pártfogultság nem befolyásol s mely egyedül az igazság s a nemzeti érdek zsinórmértékével akarja felbecsülni az egyezés értékét.

A kiegyezés leglényegesebb részéül velünk együtt az egész közvélemény az új autonóm vámtarifát fogja tekinteni. Ebben ormólik az egész alku minden fontossága és minden hordereje. Mert egész Európa gyökeres vámpolitikai átalakulásának küszöbén ez a tarifa a mi egyetlen erősségünk, a mi leghatalmasabb fegyverünk, védekezéseinknek és támadásainknak egyetlen stratégiai alapja. Hogy a vámszövetség egyéb részében eltolódnak-e itt-ott egyes részletek, szinte mellékes jelentőségű ama kérdéshez képest, hogy a külfölddel szemben milyen vámpolitikai elhelyezkedést tud magának biztosítani egyfelől e monárkia közös vámterülete a világversenyben s másfelől a magyar nemzet termelése magában a közös vámterületben. Ezért mondtuk az új vámtarifát a kiegyezési alku csúcspontjának, mely korszakos fontosságával tulajdonképpen a bonyodalmas egyezés minden egyéb részleténél. Hát tulás nélkül merjük állítani, hogy ez az új autonóm vámtarifa egyenesen a magyar nemzeti érdek testére van szabva. Soha még eddig nem volt közös vámtarifánk, mely hazánk igényeit olyan hűségesen és olyan teljesen valósította volna meg, mint ez a mostani. Az igazságos kritika az új tarifa értékének vizsgálásánál csakis egy kérdésből indulhat ki: melyik vámpolitikai irány felel meg legjobban Magyarországnak az érdekeknek? Erre a kérdésre pedig csupán egy felelet adható. A magyar nemzetnek olyan vámpolitikára van szüksége, mely erős védelmet biztosít a saját mezőgazdasági termelésünknek s mely nem drágítja meg a nálunk fogyasztott osztrák iparcikkeket. Nézzük már most, milyen mértékben felel meg az új tarifa e feltételnek. Konstatáljuk, hogy a mezőgazdasági vámok kerek összegben 100%-nyi emelésben részesülnek, holott az iparvámok emelése átlag 5—10%-ig váltakozik. Tehát az osztrák ipar, amelynek fogyasztói vagyunk, nem drágul meg tetemesen, hanem csupán annyi védelemben részesül, amennyi épp elegendő a külföldi verseny leküzdésére. Ellenben a magunk őstermelésének cikkei olyan erős vámvédelmet kapnak, amely nemcsak biztosítja nekik a közös vámterület piacát, hanem árfejllesztő hatásában is tetemes fellendítést ígéri Magyarországnak gazdasági életének. Másik nagy vivmánya e tarifának az, hogy a gabonavámokra nézve minimális vámtételeket állapít meg, még pedig a német tarifa megfelelő tételeinek magasságában. Ezzel azt sikerült biztosítanunk, hogy a külfölddel kötendő szerződéseinkben nem a magyar termelés rovására fog a közös vámterület engedményeket tenni, ami eddig állandóan szokásban volt. Eddig úgy volt, hogy valahányszor a külfölddel szer-

ződünk, a magyar őstermelés rovására jött létre az alku, mely az osztrák ipartermelés számára biztosította a külföld piacait. Ezuttal maga az új tarifa vet gátat a magyar érdek illetén kijátszásának, olyan határát szabván meg az agrárvámoknál tehető engedményeknek, mely mellett a magyar termelés még nem szenved túlnagy károsodást. Az új szerződéseknek tehát Ausztria iparának is kell majd áldozatokat hoznia; s nem fog többé megtörténni, hogy kínos vámháborúk megszüntetése érdekében Magyarországnak legelőbbségűbb érdekei dobolnak oda áldozatul.

Amit idáig méltattunk, az ugyszólván a nemzeti jelentősége az új vámtarifának. Kiegészítő vonásul felemlíthetjük még, hogy az iparvámoknál az igazán tetemes emelések azokban a cikkekből történnek, amelyekben mi magunk is erős termelők vagyunk, holott a kizárólag Ausztriában üzőit iparágaknál többnyire csupán fölfelé való kikerekítések s legfeljebb mérsékelt emelések történtek.

Másik jellegzetes vonása az új tarifának az, hogy kifejezetten demokratikus gazdaságpolitika érvényesül benne. Maga az őstermelés vámtételeinek erős emelése is demokratikus vonás, legalább a magyar érdek szempontjából. Mert hiszen minálunk a kisember épp gabonanevelésben szerepel mint termelő. Még jobban domborodik ki ez a vonás az iparvámoknál. Itt a tömegfogyasztásra szánt olcsó cikkek vámtételei csaknem az egész vonalon változatlanok maradnak; és csupán a tehetősebb osztályok ipari fogyasztásait sújtják a tetemesebb vámemeléssel, még pedig ezeket is drágaságuk irányában. Azt a gazdasági politikát, mely az új tarifa iparvámjaiban kifejezésre jut, progresszív vámpolitikának lehetne a leghelyesebben nevezni. Ugyanaz a szociális irányzat érvényesül benne ugyanis, amelyből a progresszív jövedelmi adó eszméje fakadt. A vagyontalan tömegek életfeltételeit a közterhek

TÁRCA

Öngyilkos a templomban.

Pazar pompában csillog az oltár,
Szemet kápráztat arany, ezüst;
Arannyal átszőtt talárban ott áll
A főpap s száll az oltári füst; —
Száll, mint az ige: légbé oszolva,
Csak fülünk hallja, orrunk szegolja.
Elnémul a kórus, a templom ürrül:
Benne s szívünkben egyforma az ür;

Óh nem, a szívek ime vidúlnak,
Ahogy az ajtók szárnya kinyíl;
Hangzik a bókja a sok fiosrúnak
S a mise vége: boldog idyll.
Mennyi csinos hölgy — tapadó selyemben —
Bódul a férfi, a mint meglebben;
Mily szép, ha malaszt, hit hevíti a nőt:
— Itt a találka a templom előtt.

Oszlik a hú nyáj, rajtok az áldás!
Benn orgona bűg, künn gerle-kacaj.
— Egyszerre lövés, rá vészkiáltás
S benn a szentélyben rémült riadal;
Rongyos napszámos — elkárhoz a lelke! —
Fegyverét homlokának emelte,
S most önvérébe borúlva hörög,
Mig ajkára esőnd száll: néma, örök.

S e néma ajak, mintha perelne,
Nemesak beszél, de vádlón kiált:
— Nem kellessz nekem, lét szörnyű terhe,
Inkább óhajtom én a halált!
Ti csillogó gyertyák, ezüstök,
Selyemmel ékes, gömbölyű püspök —
Mit érsz, örök üdv s ti többi mesék?
Ha nincs ruha rajtam, ha nincs eleség.

Pompás paloták kényén heverték:
— Számomra csak egy kuckó se terem.
Tétek a kincsek, a százezrek:
— Nekem alig van falat kenyereim.
Ti rangban dolyfős földi királyok:
— Koldus, csavargó vagyok én hozzátok;
Hol itt az egyenlőség, szeretet,
Mit Jézus a szívek földjébe vetett?

És az igazság hol, merre székel?
Nincs itt igazság, csak hatalom.
Az erős mint bán velünk, gyöngéssel:
E hiu küzdést nem bírja karom.
Óh jobb nem élni, bármi legyen ott túl;
Uram, nem félek sújtó haragodtúl;
Nem fáj: meggyógyít engem e seb...
Egy féreggel a földön kevesebb...

— Szegény csavargó: tébolyodott volt;
S im, most a templom szentségtelen.
Öngyilkos vére rajta piszok, folt,
Gyalázatot ejt a szent helyen:
Bíboros-érek újra megáldja,

Az ördögöt onnan exorcizálja...
— S mintha nem is történt volna mi se:
Kezdődhetik újra — találka, mise.

Benedek János.

A hol a pénz nem isten

— REGÉNY —

Írta: JÓKAI MÓR

(23)

Mikor már a fonálféreg teste meg volt fe-szülve, mint a hur, a Capitano egyet próbált a korong forgantyujával rajta csavarni, amire a leány rikácsolva sikoltott fel, az arca eltorzult a kintől, az egész teste rángatózott, pokoli fájdalmi lehettek.

— Én is próbáltam a pokolférget pusztakézzel kihuzni a daganatból — mondá a Ruffo — de attól majd megőrül a leány. Mert a féreg olyankor megkapaszkodik a fejével. Csunya állat az. Van neki a fején szarva, mint a szarvasbogarának, ollója, mint a skorpionának, szipolya, mint a zanzárónak, szur, harap és karmol.

— Te ismered ezt a szörnyeteget?

— Óh nagyon jól. Ott lakik ez a morotvában. Gyakran találkozom vele, mikor a tőzeget vágom, ott surrog a levegőben, tekeregve, mint egy szőrös kigyó.

— S tégedet nem bánt?

— A fehérbőrűt nem lepi meg. Tudja, hogy

csökkentésével megkönnyíteni s a közterhek oroszlanrészt a vagyonosabb osztályokra át-hárítani, és pedig úgy, hogy mennél nagyobb valakine a vagyona, annál nagyobb arányban viselje a közterheket: — a demokratikus gazdasági politikának ebben rejlik az alap-gondolata. Örömmel ismerjük el az új vám-tarifáról, hogy egész szerkezete e legmoder-nebb szociális eszmének hódol. A legvalószínűbb szabadelvűségnek gazdaságpolitikai megvalósít-ása ez. Bölcs és üdvös irányzat, mely alkal-mas arra, hogy kiegyenlítse a társadalmi el-entéket s már eleve élet vegye a világ-szerte fenyegető szociális bonyodalma-knak.

Mindent összevéve, azt mondhatjuk a vámtarifáról legnagyobb dicséretül, hogy egy-két tollvonással átalakítható az önálló ma-gyar vámterület tarifájára. A magyar ér-deknek a közös vámterületen való érvé-nyesülését ennél jobban igazán alig tudnók illusztrálni.

A szorosabb értelemben vett kiegyezés szintén hasznos és üdvös reánk nézve. Első-ben is kiemeljük, hogy az utolsó kiegyezés két nagy vívmánya — az átutalási eljárás és a bankparitás — továbbra is megmarad, még pedig egész terjedelmében és minden újabb ellenszolgáltatás nélkül. Pedig ha jól figyeltük meg a beavatott osztrák sajtót, eleinte Koer-berék részéről sok erőlködés történt e vív-mányoknak vagy visszacsinálására, vagy újabb kompenzációk által való nyhítésére. Erős fegyverzőre kísérték osztrák részről Koerberék ama követeléseit is, amelyek állatforgalmunk rendszabályozására vonatkoztak. Jól emlék-szünk, hogy az osztrák kormány szócsovéi sajtóban és agrár egyesületekben állatküde-ményeinknek vegyes bizottságok által való megvizsgálását s így a magyar állattenyész-tésnek osztrák cenzura alá bocsátását köve-telték. Hát ebből persze nem lett semmi. Szarvasmarha kivételünk Ausztriába korlátlan marad ezentul is. Sertésforgalmunk terén pedig az új kiegyezés egyenesen azt a nagy vív-mányt hozza, hogy még fertőzött vidékeink-ről, sőt fertőzött szállásainkról is a magyar hatóságok által kifogás alá nem vett hi-zott sertések szabad forgalmat élveznek Ausztriának mintegy háromszáz közbárány-ja. Rendszabályozás alá csupán a sovány sertések és a tenyészdisznók esnek, amelyek harmincnapos vesztégzárba jutnak, ha fertő-zött helyről származnak. E részlet megbirálá-sánál két szempontot kell figyelembe venni.

Az egyik az, hogy tenyész- és sovány serté-sekben egész kivételünk négy millió, holott hizott sertésekben hatvan millió koronányit exportálunk Ausztriába. A másik szempont pedig az, hogy Magyarország túlnyomóan agrár állam léte rege erősebb érdekét abban leli, hogy állatai itthon hizaltassanak. Amiből az következik, hogy a sovány sertésekben való, különben is jelentéktelen kivételnek megnehe-zítése valósággal védvám gyanánt hat a ser-téstakarmányul használt terményeink javára.

Uj vonásokul jelentkeznek e kiegyezés-ben a szállítási adó eltörlése és a tiroli ga-bonavám fenntartása. Nézzük meg közelebbről mind a kettőt. A dunai forgalomban be-szedett szállítási adóról ki kell emelnünk elő-ször azt, hogy a Duna-hajózás szabadságát biztosító nemzetközi szerződések szempontjából méltán kifogásoltatt a külföld részéről s egy külföldi reklamáció esetén amugy is fel-tlenül eltörlendő lett volna. Rámutatunk to-vábbá arra, hogy a magyar kereskedelmi ka-marák — kivált a budapesti — már évek óta sürgeti e szállítási adó megszüntetését, mely az áruforgalmat érzékenyen sújtja s a kereskedelmi érdek szempontjából állandó és fájó sérelmet képvisel. Eltörlötünk tehát egy adót, amelyet a la longue ugy sem tarthatunk volna fenn s melynek megszüntetése a magyar kereske-delem egy régi óhajának teljesülését jelenti. És még ezt sem tettük ingyen. Hanem kap-tunk érte valamit, aminek szembeszökő az értéke. Ausztria ugyanis vizsontszolgálat fejé-ben eltörlti a magyar állampapírokra kivetett járadékadó s biztosítja a magyar záloglevelek-nek a saját záloglevelével való paritásos el-bánását. Az osztrák járadékadó érzékenyen támadta meg állami címleteink bécsi árfolyamát és zálogleveleink piaci értékét; valamint nagy része volt ez adónak az Ausztriában elhelyezett magyar papírok tömeges visszaözönlésében. Az osztrák járadékadó eljéte tehát jelentős és hasznos vívmány a magyar közhitel szem-pontjából, mert lehetővé teszi ismét, hogy az elhelyezést kereső osztrák tőke újra felkarolja a magyar hitelpapírokat. Ami a tiroli gabona-vámot illeti, erre nézve Széll Kálmán ma meggyőzően mutatta ki, hogy az semmiképp nem gátolja tiroli buzakivitelünket, mivelhogy azt a vámot az utolsó fillérig a tiroli fogyasztó fizeti meg. Gazdasági hatás szempontjából ránk nézve teljesen közbombos a tiroli ga-bonavám; inkább csak a kölcsönös szabad-forgalomnak egyik szépséghibája jelente-

zik benne. És ennek az eltörléséről sem mondtunk le ingyen. Megkaptuk érte cserébe a készfizetések felvételének már legközelebb való bekövetkezését. Nagyon téved Kossuth Ferenc, mikor ezt a vívmányt leicsinyli, azt állítván, hogy a folyó év február 28-ikán a valutarendezés e befejező aktusának törvé-nyeink szerint amugy is végre kellett volna mennie. Ugyancsak nagy zavarba jönne Kossuth Ferenc, ha fel kellene mutatnia azt a törvényt, amelyre hivatkozik. A törvény csupán azt rendeli, hogy 1903. február 28-ikán az utolsó államjegyek is bevonva kell lennie; de a készfizetésekről csak annyit mond, hogy a két kormány ez időpont után egyenlő tartalom javaslatot fog beterjeszteni a kész-fizetések határidejére nézve. De ez a határ-idő lehetett volna akár két év, akár öt év, akár tíz év. A mi kormányunknak semmiféle szankció nem áll rendelkezésére, amelylyel az osztrák kabinetet valamely közeli terminus elfogadására kényszeríthette volna. Széll Kál-mán pedig most keresztülítve azt, hogy a készfizetések felvétele — háborút, vagy egyéb vis majort kivéve — a legközelebbi idő-ben s mindenestre még ebben az évben fog bekövetkezni. Ez a vívmány az új kiegyezés egyik fénypontja. A készfizet bank Magyarország pénzügyi emancipációját jelenti az osztrák tőke kizárólagos uralma alól, mert belekapcsolja Magyarországot a civilizált világ nagy aranyforgalmába. Mind-addig, míg Magyarországon és Ausztriában a jegybank nem váltja be csengő arannyal a pénztárainál benyújtott bankjegyeket, hazánk az osztrák tőke tutela alá állt. A gazda-sági különválás eshetősége merő elmélet volt a valutarendezést megkoronázó emez aktus bekövetkezése. A magyar kormány tehát nem csupán hazánk nemzetközi hitelképességét vitta ki e győzelmével, hanem a gazdasági önállóságnak eddig pusztán elméleti lehetősé-gét bármikor megvalósítható gazdasági való-színűséggé változtatta át.

Végül szóvá kell még tennünk az ugy-nevezett lojalitási klauzulát, amelylyel Koerber ur ugyancsak odakötötte az ebet a karóhoz. Emlékszünk még az urakházában mondott beszédére, melyben fogadkozott, hogy a ma-gyar iparfejlesztésnek véget kell vetni, mert különben semmi értelme nem volna a gazda-sági közösségnek. Hát ez a puská hátrafelé sült el. Az erre vonatkozó kormánynyilatkozat nemcsak azt emeli ki, hogy Magyarország

az, ha elalszik is, a féreg csipésére rögtön fölébred s idején megöli, de a negrito mélyen alszik, vas-tag a bőre s mire fölébred, akkorra már a furia a bőre alá furta magát s nem tudja magát többé megszabadítani tőle. Aztán egy oltalmat is van ellene. A tőzegvágáshoz rendszeren viszek ki ma-gammal egy jó nagy darab sajtót. Mikor falato-záshoz akarok kezdeni, gyakran találok ilyen fér-get a sajtóba mélyen belefurakodva. A férget meg-ölöm, a sajtót eldobom.

A Capitano diadalmosan kiálta fel: „beureka!“ — Megtaláltuk a módját. Nem akartam hinni Bomorének, aki azt meséli a furia infernalisról, hogy azt sajtóval lehet a veszedelmes tályogból kiszabadítani. A furia inyene, ez még jobban izlik neki, mint az embervér. Ezt megkísértjük*) A Ruffo hozott érett turót, abból tapaszt gomolygatótt s azt ráragasztotta a daganatra. Lestük az eredményét. Meglepi volt az. Nehány pere mulva az orsóra felszittet fonálféreg hurja kezdett lelakadni; lassankint elernyedt, azt fel lehetett csavarni a korongra, anélkül, hogy a szen-vedő leány felsikoltott volna.

— A furia huzódik vissza magától, — suttogá a kapitány.

Mindnyájan suttogva beszélünk, hogy a po-kolbeliek meg ne hallják.

Egyéb jelenségek is volt a gyógy módszer si-keres voltának.

A Cava nem jajgatott többé, nem rugdaló-zott, arcáról elmúlt a lázas veresség. A pokolbeli furia nem marta belül többé.

A leány egyszer csak elaludt. Napokon, éje-ken át nem hunyta le a szemét az örjítő fájdal-lomtól: most esendően elszenderült.

— Kedves Capitánóm, belédél valóságos apostol válik, — mondám én. — Tenemcsak ke-resztelsz, térítesz, hanem ördögöt is üesz már.

— Most csak fel kell oszartanunk a gyógykezelés munkáját. Ez soká eltarthat. Egyi-künknek állandóan itt kell a szenvedő mel-lett maradni, hogy a felkötött karját a kezé-ben tartsa. Mert ha az álmában, vagy fájdalmá-ban a karjával egy feszítő mozdulatot talál esi-nálni, az orsóra felesavart fonáteste a furiának kettészakad, a feje bennmarad a sebben s akkor abból oly kínzó daganat támad, mely megöli az embert. Egyikünknek itt kell mellette örködni. Kétóránként felváltjuk egymást. A forgattyun csak akkor szabad egyet csavarni, ha a fonál le-lankad s csak addig, amíg meg nem feszül.

Engem felküldött a Capitano a hajóhoz, hogy tudassam a hölgyekkel a Cava nagy baját.

Azok természetesen rögtön abban hagytak minden asszonyi munkát, amint a veszélyes bajt elmondtam előttük. S siettek velem vissza a ka-rámhoz. A Donna hozott magával valami gyó-gyító olajat is, amit mérges féregmarások ellen szokott használni. Minden meg lett bocsátva a Cavanak. A szenvedés nagy engesztelő.

Csak a Padrone fenekedett még rá.

— Mondtam az istentelennek, hogy ne ko-mázzon az ördöggel! Most már megfogta! Ha felvette volna a keresztelői inget, nem furta volna a bőre alá magát a pokolbeli furia. Ha ellentmondott volna az ördögnek, nem választotta volna magának.

Hanem azért mégis megígérte, hogy le fog hozzá látogatni; csak a pipáját szívja ki, mert a féregmarás ellen semmisen olyan hathatós szer, mint a nikotin, ami a pipa aljában marad.

(Folytatás következik.)

A szöke ifju és a barna lány.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Molnár Ferenc.

Egy fiatal asszony: Az uram ebben a tekin-tetben nagyon tapintatos. Soha nem kérdezőskö-dik lánykori ideáljaimról.

A másik fiatal asszony: Pedig szoktak.

Az egyik: Annyira nem kérdezősködött, hogy végre már bosszantani kezdte a dolog.

A másik: Bosszantani?

Az egyik: Furesa, de ahelyett, hogy ezt a gyöngyösdéget honoráltam volna, bosszankodtam. Vártam, hogy egyszer csak mégis észbe jut és faggatni kezd, hogy 6 volt-e az első férfi, aki megölt és megcsókolt.

A másik: És nem faggatott?

Az egyik: Nem.

A másik: Alapjában véve... van benne va-lami, hogy ez bosszantó.

Az egyik: Hiába vártam, hogy kérdezzen, hogy egy kis posztumusz féltékenység lopózzék a szemébe... hiába. Akkor aztán gondoltam egyet és egy napon, vacsora után, elfogtam. Így szóltam hozzá: „Tudod-e, ki volt az én első szerelmem?” Nyugodtan azt felelte rá, hogy „nem” és szivarra gyujtotta. Eppenséggel nem igaztá a do-log. Hát erre aztán dühbe jöttem. „Nem?” — mondtam — hát én majd elmondom neked.“ És elkezdtem neki beszélni egy szép, magas szöke fiúról, akit valamikor nagyon szerettem s aki egy bál után, nyáron, a bokrok közt megcsókolt.

*) La Rousse VIII. kötet 884 lapon: „Furia” Bomare szerint. Linné szerint „Helminth”.

ezentul is szabadon fejlesztheti iparát, hanem még azt is hangsúlyozza, hogy a magyar hatóságok a közszállításoknál jogos részesíthetik a hazai ipart előnyben s ez az előnyösebb elbánás a vámközlés köve-telje szabad forgalom elvébe nem ütközik.

Ezekben ismertettük az új kiegyezést. A közvélemény be fogja látni, hogy Széll Kálmán többet tartott, mint amennyit ígért. Az új kiegyezés a maga végmérlegében nemcsak nem rosszabb a réginél, hanem sok tekintetben felül is mulja az értékével. Ebben a kiegyezésben hathatós istápolást nyer a nemzeti termelés éppugy, mint a nemzeti fogyasztás. Monumentális alkotása ez egy messzire látó, mélyen gondolkodó, hazája érdekeinek egész egyetemét felkaroló, igazi államférfiúnak. A taps, melylyel a kormánypárt a kiegyezés ismertetését fogadta, hálás visszhangot fog az egész közvéleményből kiváltani.

Milyen a kiegyezés?

Budapest, január 16.

A t. Ház ragyogó folyosói ekkora közönség ilyen korai időben még nem igen vördött össze. Politika iránt érdeklődő ember aligha lumpolt az éjszaka, mert ma a koránkelés napja volt. Kilenc óra után már zsufolva voltak a karzatok s akár az ülést is meg lehetett volna nyitni. A jegyzőknek ma nem is volt dolguk, a sereghajtásra semmi szükség sem volt.

A tarka folyosókon csupa kérdőjel sétálgatott. Az arcokról leszólt a kérdés:

— Milyen a kiegyezés?

Az öregek adták a blazirtat. Ők nem kíváncsiak. A jobboldal vénei azt mondták: „hát milyen legyen, mikor csak jó lehet?” A baloldal vénei pedig hasonló blazirtsággal hajtogatták: „mihelyt kiegyezés, föltétlenül rossz!” De a vének a mai t. Házban kisebbségben vannak s a fiatalok csupa tüzzel kíváncsiskodtak tovább, hogy milyen is a kiegyezés. A főkérdés mellett nem hiányoztak a tréfás kérdések sem, mert ha a nagy humoristák el is némultak, évdés és tréfalokozás most is járja. S valósággal versenyfogadások estek, hogy — meddig fog beszélni Széll Kálmán? Az évdők, persze szélbéliak, minden összeget tartottak, hogy négy órán alul nem adja a miniszterelnök, mert hiszen olyan sokáig hallgatott a kiegyezésről, hogy időbe fog telni, míg egészen könnyít a lelkén. Viszont a rutinos parlamenti rókák tudták, hogy nem lehet

Erre se szólt semmit. Szivarozva vette tudomásul. Egy arczima se rándult meg. „Oh — mondtam erre, már majdnem sirva a haragtól — azt a csókot soha életemben nem felejttem el. Valósággal imádtam ezt a fiut... hiába, az első szerelme...” Aztán, hogy ez se hatott, elkezdtem dicsérni azt a szöke fiut. Hogy milyen gavallér volt, hogy milyen szép volt, milyen férfias fellépésű. S közben folyton olyan tulajdonságokat dicsértem meg benne, amik az uramban nincsenek meg. Az uram fekete ember, hát ennek dicséretm lágy szöke haját. Az uram alacsony ember, hát magaslató szavakkal emlékeztem meg a szöke ifju sudár, karcsu természetéről. Egy félóra alatt abból a szöke ifjuból valóságos Adonisz, valóságos Lohengrin lett, valóságos... tudom is én, valami nagyon szép, nagyon ideális alak...

A másik: És az urad?

Az egyik: Hallgatott?

A másik: Sértődött?

Az egyik: Nem. Közömbösen. Mintha azt hallgatta volna, hogy ma szép idő volt.

A másik: Nos, és?

Az egyik: Aztán én is elhallgattam. Vártam a hatást. Erre megszólalt az uram. Nagyt sóhajtott és elmondta, hogy erről eszébe jut neki az ő első szerelme.

A másik: Szóval...

Az egyik: Szóval, visszaadta a kölcsönt. Elkézdett beszélni egy lányról, akibe vidéken szeretett bele, s akit azóta se látott. Ő már ravaszabb volt, mint én. Ugy látszik, nagyon átlátszóan csináltam a dolgot, mikor a szökeben olyan tulajdonságokat dicsértem, amelyek belőle hiányzanak. Ő épp olyanakká írta le azt a lányt, mint aminő én vagyok. Sőt a haszontalan azt is mondta, hogy nagyon hasonlítok hozzá s bizonyára az ragadta őt meg bennem annak idején, hogy olyan vagyok, mint amilyen az első szerelme volt.

A másik: Hallatlan.

Az egyik: No és amikor így agyba-főbe

a nyilatkozat hosszú, mikor a mondanivalóra nézve a magyar és az osztrák miniszterelnök nyilván megállapodott egymással s az egyik nem mondhat többet, mint a másik. De hát azért a folyosó ezen a kérdésen is elvitakozott.

Tíz órakor már csilingelés szólt ki a folyosókra. Gróf Apponyi Albert hívta a honatyákat az ülés-terembe. De nem is kellett őket nagyon hivogatni. Völgy és hogy megelovenedett s még a főrendek karzata is kivirágzott. A legfiatalabb hajtás: Chorin Ferenc ott figyelt gróf Széchenyi Béla mellett. De többen is voltak. Gróf Szapáry Gyula az egri érsekkel beszélgetett, hátuk mögött a szepesi püspök jártatta szemeit a völgy képén. Körös-körül pedig asszonyok, lányok virágzottak az aranyozott márványoszlopok között. Már igazán érdemes lett volna nekik egy kis botrány gyönyörűségével szolgálni. Színes, eleven kép volt: illet a gót csarnokba nagyon.

S ennek a szép közönségnek első sorban egy — mandátumot dobtak áldozatul. Az elnök jelentette, hogy Beck Marcell, aki ellen összeférhetlenség miatt történt följelentés, lemondott a mandátumáról.

Az asszonyok a karzaton összesugtak. Talán azt mondták:

— Szép menyasszonyt kapott, kell is neki egyéb mandátum!

De ez csak pillanatnyi pikantéria volt. Aztán támadt csak az igazi mozgolódás, mikor az elnök jelezte, hogy a miniszterelnök napirend előtt tájékoztatni kívánja az országot a kiegyezés tartalmáról.

— Halljuk! — szólt a völgy.

És kényelmesen helyezkedett el a karzat is. Vagy száz látszó szegeződött a völgynek, hol a miniszterelnök nyugodtan várta, míg a kíváncsiság moraja meghalkult s az alatt egy cukorkát fejtett ki a selyempapírból.

— Tőlünk ugy sem kap ma édességet — szólt valaki csöndesen a balmezőn, mikor a miniszterelnök a cukorkát szájába vette.

Széll Kálmán nem hallotta a megjegyzést. De tudta ő ugyanis, hogy akármit is mondjon a kiegyezésről, balfelől nem kap érte elismerést. Nem is várta. Mindjárt bevezetésül jelezte, hogy tartózkodni akar minden színezéstől, minden határos csoportosítástól. Száraz és unalmas vázlatot rajzol meg: a tartalomnak is csak vázát. A legfontosabbat abból is megtudja a nemzet, a kritika pedig türtöztesse magát, míg a kiegyezési javaslatok s az autonóm vártaírka odakerülnek a Ház asztalára. A miniszterelnök állt is az ígretének, de a szélbéli kritika nem türtöztette magát.

dicsértük első szerelmünket, elhallgatunk mind a ketten. En a szöke ifjura gondoltam, ő pedig a hozzám hasonló kislányra. En azonban nem birtam tovább és egyszerre, minden átmenet nélkül sirva fakadtam. Erre nagy jelenet következett s kibékültünk. De tudod-e, mi sült ki?

A másik: Micsoda?

Az egyik: Kiszült, hogy az ő első ideálja abszolúte nem is volt ifju. Nevetett rajta, hogy milyen sovány, zöld kis leányzó volt.

A másik: És részéről...

Az egyik: Részéről pedig az sült ki, hogy a szöke ifju először kopasz volt, másodsor pedig nem is volt ifju, hanem érettkorú tanár a felsőbb leányiskolában, ahol akkor a félosztály szerelmes volt belé. Hidd el, olyan közönséges fráter volt, hogy még az a tény se tudta megszépíteni, hogy gyerekkori emlékeim közé tartozik. És mi ketten ott ültünk egymással szemközti és szépitgettük őket. En a szöke ifjut, ő a barna kislányt. Rövid harminc perc alatt a jó istennek ez a két éppenséggel nem sikerült teremése ugy megszépült, ugy kicsinosodott, hogy öröm lett volna rajuk nézni. Oly szépek és jók voltak, hogy én féltékeny lettem a barna lányra, az uram pedig a szöke ifjura. És amikor aztán kibékültünk és megvallottuk egymásnak, hogy miért szépitgettük ugy meg őket, akkor pokoli örömmel rutítottuk őket vissza a maguk eredeti csunyaságába. De akkor én már az uram ölében ültem, s mire ő megcsókolt, a tanárról még azt a pár szál hajjat is letagadtam, ami volt rajta. S mire én visszacsókoltam az uramat, a kis barna lányról leszáldalmazott minden nőiességet, hogy az ember azt bírte: egy csendőrkáplárról beszélni. Ez az egész. Ugy szépitült meg egy este két nem szép ember, és így csunyult meg ugyanazon este mind a kettő, pedig, fogadni mernék, nem is voltak oly rettenetesen rutak, mint amilyeneknek mi a nagyvenedik csók után látni kezdtük őket...

Ebből azonban elég mulatságos kis epizódok ke-rekedtek, mert valamelyes csoportosításra mégis csak szüksége volt a miniszterelnöknek, mikor tehát párhuzamosan jelezte, mivel járt jobban Ausztria és mivel Magyarország: a szélsőbal minden egyes esetben kárörvendéssel zugta, hogy milyen jó ez a kiegyezés Ausztriának, a mondat befejezése után pedig meglapulva hallgatta az erősebb kórus megjegyzését, hogy milyen jó ez a kiegyezés Magyarországnak. S a miniszterelnök egész nyilatkozatát, de az egész kiegyezést is jellemzi, hogy a kórus és antikórus ilyen játéka végig tapasztalható volt. A mondatok első fele nem tettett az ellenzéknek, második felét megtapsolta a többség. S a taps sokkal kövételőbb volt.

Mikor Széll Kálmán ötnegyedórás tájékoztató beszéde után a szabadelvűpárt lelkes ovációval jutalmazta vezérét s a gratulációnk egész áradata hömpölygött a miniszterelnök felé, a folyosóra tóduló ellenzéki képviselők maguk mondogatták:

— Meg kell adni, hogy sok van a kiegyezésben, aminek örvendezni illik.

A tulsó soron viszont azt jegyezték meg:

— Ausztria is meg lehet elégedve.

Az ilyenformán egymást kiegészítő megjegyzések csakugyan a t. Ház hangulatát tükrözték. Az volt a közfelfogás, hogy a miniszterelnök beszédéből kidomborodó kiegyezés a monárkia mindkét államának érdekeivel legigazságosabban számolt, tehát csakugyan jó kiegyezés. S a miniszterelnök nyilatkozatát követő szünet alatt a folyosó elég elfogultlan és elég kedvező kritikát mondott a megismert kiegyezésről.

A szünet után Kossuth Ferenc a Ház engedelmeivel reflektált a miniszterelnök nyilatkozatára, de már nem volt olyan igazságos. A párt hangulata érdekében kissé el is vetette a sulykot, amiért aztán Széll Kálmán miniszterelnök meg-egyszer is felszólt, s a többség zajos helyeslése közben védelmezte meg az új kiegyezést.

Igy mégis csak elég mozgalmas volt a jelentős ülés külső képe. Az ország megkapta a felvilágosításokban a megnyugtatót, s a karzat megkapta az érdekes külsőségekből a kielégítést.

Holnap a cukorkonvenciót tárgyalják.

A képviselőház ülése január 16-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Wlassics Gyula, báró Fejérváry Géza, Plósz Sándor, Darányi Ignác, Cseh Ervin.

Elnök jelenti, hogy Beck Marcell lemondott mandátumáról.

Napirend előtt felszólt Széll Kálmán miniszterelnök.

A kiegyezés.

Széll Kálmán: T. képviselőház! (Mozgás. Halljuk! Halljuk!) A mult szombati napon Kossuth Ferenc t. képviselő ur napirend előtt kérdést intézett hozzám az iránt, mi a tartalma azoknak az egyezkedéseknek, amelyek a magyar és az osztrák kormány között voltak és — amint ő akkor feltette — akkor már teljesen lezárva is lettek. En kijelentem akkor a t. Ház előtt, hogy ezen kérdés nélkül is, amelyet egyébiránt egészen jogosultnak tartottam, kötelességemnek tartom, hogy azon ülések egyikén, amely ezen tárgyalások végleges befejezését követni fogja, megismertessem a t. Házal és az országgal ezen egyezséget, tartalmának lényegét. Akkor nem tehettem, mert, habár lényegében és a tartalomnak — mondhatnám — minden részében létrejött már akkor az egyetértés a két kormány között, a végső szöveg megállapítása, amely mindig, főleg ilyen kényes és sok részlettel bíró kérdésnél a döntő, nem volt befejeve. Azóta ez is megtörtént és immár a tárgyalások a két kormány között teljesen befejezéshez jutván, ime most kötelességemnek tartom a t. Házal megismertetni ezen előzetes egyezkedés tartalmát. (Halljuk! Halljuk!)

Nem fogok védőbeszédet tartani ezen egyezkedésről. Nem tartanám helyesnek s éppen a velem szemben ülő képviselő urak iránti tekintetből sem tartanám illőnek, hogy az egész kérdést az előterjesztés megförténte és az ország nagy részlete ismerete előtt elvi alapon vitassam, mert a mi gazdasági közönségünk nagy elvi kérdéseinek elbírálása helyesen akkor fog megtörténni, ha az előterjesztések a t. Ház előtt lejtüsznek és mindenki neoucsak ilyen egyszerű előadás után, hanem átkaszterleg megalkot-hatja magának a véleményt mellette és elene. En még ennél is tartózkodóbb leszek. Nem fogok semmiféle prányban színezni a kiegyezés tartalmát illetőleg. En nem akarok kidomborítani előnyöket, melyek a mieink a kiegyezésben, vagy elhalgati hátrányokat, amelyek hasonlólag a mieink. Nem akarom kidomborítani azokat, amiket kölcsönös engedelmények

alján a mi javunkra eszközöltünk és nem akarom elballagatni azokat, amiket az alkudozások folytán a másik félnek előnyére engedtek. És így lehetőleg objektíve és talán szárazon, minden szóközi fordulat és szóközi felcitolás nélkül fogom ismertetni a Házal, mi a lényeges tartalma ennek az egyezkedésnek, amely a két kormány között méltányos kompromisszumot és az érdekek kiegyenlítését, nem megsértését vagy érintését jelent. Lényeges tartalma. És itt is különösen azokra fogok kitérni, amelyek az egyes kérdések tárgyalásánál az eltérő pontokat képezik a két kormány között, amelyek azután az egyetértés létrejötte után kiegyenlítettek.

Mindenekelőtt a keretet akarom precizírozni. Gondolom, számot kell adnom arról, hogy mi lesz a tartalma annak a javaslatnak a maga egészében, amely a vám- és kereskedelmi szövetségről lesz a t. Ház elé terjesztve és mi lesz a tartalma a tarifának, vagy mi lesz az irányja, vagy legalább mik lesznek az elvei, amely — amint azt az 1899. XXX. törvények mondja — a régi tarifának helyébe fog jönni. Emellett megértem azon kérdéseket, amelyek a kiegyezés egész képhez tartoznak, amelyek megoldásra jutottak és az előterjesztésekben fognak kifejtést találni.

(A vámszövetség.)

Ami magát a vámszövetséget illeti, arra nézve annyit jelenthetek ki, hogy amint a kiegyezés tartalmában benne van mint javaslat, a vám- és kereskedelmi szövetség 10 évre kötik. Ezen vám- és kereskedelmi szövetségnek, az újak minden lényeges, mondaton egész tartalma, amelyek azokkal a vámszövetségi törvényekkel, amelyek 1867-ben, 1877-ben és 1887-ben megalkották és ma is érvényben vannak az 1899. XXX. törvények folytán. Nem sorolom elő, hiszen mindenki ismeri a létező vámszövetségi törvénynek lényeges tartalmát. Mindaz, ami a szabad forgalomra, mindaz, ami a szerződésekre, mindaz, ami a vasúti tarifákra, a hajózáásra, állatforgalomra, ami az állampolgárok keresetére és keresésségének szabadságára, mindaz, ami a fogyasztási adókra, mindaz, ami ezen vámszövetség egyéb cikkelyeiben ezen gazdasági kérdésekben megírva vagyon, az mind egytől-egyig változatlanul marad fenn. Csak pár módosítás történt, ami azonban, úgy mondatom, és egészen precíz jellemzésekben, nagyon alárondult jelentőségű és mellékes kérdéseket képez.

Egyik ilyen változtatás van az első szakaszban, amelybe felvittek azt, ami eddig egy másik törvényben volt, tudniillik, hogy a vámbevételek közösségét feltételezve, ami folyamánya a közös vámterületnek, abból a közös vámbevételeiből, miből az mindkét államnak a javára elszámoltatik, egy vámtáji mint vámkezelési költség számítottatik le. Ez a vámkezelési költség most a mai viszonyok számbavételével jelenlékenyen felmértetik, amennyiben a magyar részre, a magyar határvám szolgálatára szánt 900.000 korona 1.600.000 koronára és az osztrák részre szánt határvám szolgálati költsége öt millió koronára emeltetik. Ez eddig külön törvényben foglaltatott, most bevittek ebbe a törvénybe, a vámbevételek közösségére vonatkozó 1837. évi törvény cikk hatályának érvénybentartásával együtt, hogy ne legyen szükség külön törvény alkottására. Gondolom, természetesen ebbe is tartozik.

Ezen tulajdonképpen csak áttételre kívül három apró módosítás van a vámszövetségi törvényben. Egyik arról szól, hogy a fennálló régi barmvadász- és vámszabályokról, a mai szolgálatnak megfelelő vámszabályzattal lesznek felcserélendők. A másik az, hogy ama cikkelyhez az eddigi vámszövetségnek, amely a tengerészterület és a tengerészeti ügyről szól, toldalék utóit, amelyben kimondatik, hogy a két állam a tengerészterület bevételegyeztetési ügyére vonatkozólag lehetőleg mielőbb fog intézkedni, lehetőleg egyenlő módon. A harmadik az iról jog közcsondós tiszteletben tartásról szóló szakaszra vonatkozik, és inkább csak stiláris vagy az értelem kiegészítő kis toldalék.

E három, mondatban, egészen jelentéktelen kis módosítványon kívül a vám- és kereskedelmi szövetség abban az alakban és azzal a tartalommal fog a t. Ház asztalára tételteni, amelyvel az eddigi vám- és kereskedelmi szövetségek bírnak. Emellett a létrejött egyezkedésnek egyik sarkalatos tételét képezi, hogy azok a törvények amelyek 1899-ben megalkották a magyar törvényhozás részéről, amelyeknek azonban nem lehetett hasonló törvényalakot adni odaát és amelyeknek megfelelő császári rendeletek beadtattak ki a 14-ik §. alapján 1899. szeptember 29-én, mondom, ezek odaát törvények, végleges érvényre jutassanak törvényalkotás útján, vagy pedig a Reichsrath által való helybenhagyás útján, ami az egyes törvények szerint változik, de különben csak formai dolog. Ezek tehát Ausztriában is törvényerőre fognak emelkedni.

Igy változatlanul törvényerőre kell, hogy emelkedjen az általános eljárás egyetlen módosítás nélkül úgy, amint megalkotatóit. Kötelezettség vállal az osztrák kormány arra, hogy változatlanul fogja törvényerőre iktalni a bankügy rendszertéről, a 80 millió adósságról, az éremtörvényekről, a valutatörvényekről 1899-ben megalkotott törvényeknek megfelelő rendeleteket; épp úgy az illetéktörvényről és a fogyasztási adókról szóló törvények seregét, amelyeket nem akarok most elősorolni, amelyeket mind annak idején megalkotunk.

A kiegyezés ezen területe, amely a vámszövetség mellett még az 1899-diki törvényalkotásnak tárgyát képezte, változatlanul marad minden érintés nélkül.

(A vámtarif.)

Át kell térnem most az egyezkedésnek egyik, mondatban leglényesebb alkatszérére és ez a tarifa. Hiszen ország gazdasági politikájának anyagi tartalma tulajdonképpen a tarifa és az azon alapuló, annak idejében megkötendő szerződések. A

vámszövetségi törvény az a nagy elvi keret, amelyben a közösség folyamánát képező egyes elvek és ügyek szabályoztatnak; de a vámpolitikának ugyanolyanul van, de a vámpolitikának hatása szempontjából igazi lényegét a vámtarifára dönti el. (Igaz! Ugy van! Jobb!.) Nem kell mondanom, hogy a tárgyalások során a vámtarifára képezte a feladatokat, legnehezebbikét, míg végre sikerült ezt a kérdést is tisztázni. A mostani európai vámpolitikának a hatása alatt áll minden állam, ma minden állam a védelemnek egy hatványozott módszeréhez folyamodik, hogy nemzeti munkáját és termelését a maga számára biztosítsa. És még hatványozza ezt a nehézséget az is, hogy a végén is még csak általános környalokban áll előtűnik, hogy mi sorsa lesz azoknak a tárgyalásoknak, melyeket a külföldi államokkal megindítandók lesznek és a végén nem jövecesedtek ki még véglegesen a többi államnak sem a vámpolitikája, mert hiszen ma még mind az előkészítés stádiumában van, — legmesszebb van Németország. Pedig e nélkül is elég nehéz a feladat, mert kétségtelen, hogy bár mi kellen, Ausztria és Magyarország, sok irányban a gazdasági életben kiegészítőleg állunk egymással szemben, nem lehet tagadni, hogy azért igen sok érdekeltetés és itt-ott érdekellentét is mutatkozik.

Ezért, ha már magában egy államnak saját gazdasági szervezetében nem könnyű a különböző gazdasági ágazatok és érdekek kiegyenlítése és összhangba hozatala, sokkal nehezebb ez, mikor a két államterület érdekeinek kiegyenlítését közös vámtarifát keretében kell elérni. En az hiszem és azt hiszi a kormány, hogy a munka, amelyet mi legközelebb elő fogunk terjeszteni, biztonságot fog tenni arról, hogy mindkét kormány becsületesen, nagy odaadással és egymás iránti méltányos tekintettel — és csak úgy lehetséges — igyekezzék az egymástól eltérő, egymást nem mindig fedő érdekeket a vámközösség keretén belül lehetőleg összhangba hozni. Az elv, melyet elének állít a helyzet és az 1899-iki törvény, az volt, hogy olyan új vámtarifával kell fölcserélni a régit, melyben a mezőgazdasági érdekek, az ipari érdekek és a két államnak érdekei egymással lehetőleg összhangba hozassanak, hogy épp úgy védelemben részesüljön a mezőgazdaság, amint védelemben részesüljön az ipar. (Helyes! Jobb!.) Ez volt a feladat. Már most megállapítani ennek a védelemnek mértékét minden iparágra, minden termelési és gazdasági ágra nem könnyű feladat, mert hiszen a fogyasztást és a fogyasztó érdekeit is szem előtt kellett tartani és nemcsak a magyar fogyasztóterület érdekeit szembeállítva az osztrák ipari termeléssel, hanem a magunk fogyasztóit is a magunk termelőivel. A közös vámterület előnyeiben és következtéseiben nem szabad csak egyik államnak részesülni, mindkét félnek egyaránt van joga ehhez. Egyet ezen feladat megoldásánál leteleteni nem volt szabad és ez az, hogy ha mi a vámtarifát közössége által Ausztriának és Ausztria iparának biztosítjuk magas vámmal a fogyasztási piacot nekünk jogunk van követelni, hogy a magunk termelése számára egyenértékű vámmal biztosítsuk az osztrák piacot, nehogy bekövetkezzék az, hogy a külföldnek védő, ugyiszlóvan expulzív vámpolitikájával kizsírulva a külföldről az a termék, amely nekünk versenyártásunk, bejőjön ide és versenyezzen itt azzal, ami termelésünkkel, amely drágábban és mostohább viszonyok között dolgozik. Ezt az elvet kellett tehát érvényesíteni. És pedig úgy a mezőgazdaságra, mint az iparra. Elsősorban az eddig elhangzott mezőgazdasági vámvédelemre. Ha a Nyugat elárkózik előtűnik, lehetetlen, hogy mi ne védjük magunkat azon tengerentúli államok ellen, amelyek benntűnik különben, ha meg nem védjük határainkat, és tekintetben előzűnik és felolagnak a két állam piacait, amelyeket elsősorban saját termelése számára kell biztosítani és a mi termelésünket nemcsak megkísérítanek, hanem veszélyes helyzetbe hoznák. (Helyes! a jobboldalon. Zaj a szélsőbalon.)

Ami a mezőgazdaságot illeti, (Halljuk! Halljuk!) a mezőgazdasági vámközfűltésánál igyekeztünk a mezőgazdaság számára mindazt a védelmet biztosítani, ami ezen szempontoknál és az adott európai helyzetnél fogva feltűnik szükségesnek mutatkozik. (Helyes! a jobboldalon.) Másfelől az iparvámok megállapításánál, (Mozgás a szélsőbaloldalon.) hogy ha a közös vámterületen a mi mezőgazdasági érdekeink biztosítására a közös autonóm vámtarifával megkapjuk a kellő védelmet, lehetetlen volt elárkóznunk az elől, hogy miután a külföld nemcsak agrár vámkot hoz be, hanem nagy iparvámokat is, az ipartermelést is kell védelemben részesíteni, — aki Németország tarifáját ismeri, az be fogja ismerni, hogy ott jelentékeny nagy iparvámok vannak, a svájci ipart ugyanígy védik s az készül más országokban is — miután tehát a külföldi ipar nagy vámmal védve, a külföldi behozatalt kizsírítva. Othon az eddigénél nagyobb nyereségre tesz szert, olcsóbban dobhatja áruikkait oda ahol értékesíteni akarja, — hiszen kell is neki, mert a termelés fokozásáért othon nem értékesítheti, — nem tagadható, hogy teljes a jogosultság arra vonatkozólag is, hogy viszont az osztrák ipart védelem nélkül ne hagyják azon ágazataiban, amelyekben védelemre szorul. (Nyugtalanság a baloldalon.) Igyekeztünk itt is — majd a tarifa tanulmányozása meg fogja győzni a t. képviselő urakat — két szempontot szem előtt tartani. (Halljuk! Halljuk!)

Elsőzr is, hogy ne menjünk túl, amennyire lehet, a paritáson, amelyet más államok ipari védvámpolitikájában megállapított és szem előtt kell tartanunk, másodsor, hogy egy bizonyos margo legyen meg a külföldi tárgyalásoknál, amelyek aztán nemcsak az osztrák ipar, hanem a magyar mezőgazdasági érdekek is használt fogják venni és kell hogy használt vegyék. Figyelemmel voltunk továbbá arra, hogy oly áruikkak, amelyek a tömeges fogyasztásnak kikkel, tehát a nagy fogyasztó közösségnek szükségletei, amelyek csekélyebb értékűek és ame-

lyek a szegény embernek a használati cikkei, vagy éppen semmi vagy csekélyebb vámvédelemben részesüljenek. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) És az ipari vámvételeknek sulya leginkább azokra a cikkekre essék amelyek értékesebbek, amelyek már a vagyonosabb osztályok konzumpcióját képezik, (Helyes! jobb!.) amelyek luxuscikkek, vagy oly specialitások, amelyeknek védelme jogosult. Ha védjük a magyar gazdát, nem tagadhatjuk meg a szükségesnek mutatkozó védelmet az osztrák iparostól. (Helyes! a jobboldalon.) És mindezek mellett figyelemmel voltunk arra is, hogy az iparvámok tételeinek megállapításánál tekintet legyen arra is, hogy a mi iparunk érdekei is ki legyenek előgítve, és azon tételeknél, ahol a mi iparunk érdekeivel van, szintén igyekeztünk a védelmet biztosítani, mint azon tételeknél, amelyeknél az osztrák ipari érdekek léptek előtűrbé. (Helyes! a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Ezek azok az általános elvek, amelyeken a tarifa nyugszik.

Egyet kell még megjegyeznem és ez az, hogy a tarifa, melyet előterjesztettünk, autonóm vámtarifára lesz; ennek a célja az, hogy tárgyalási alapul szolgáljon, ennek természeté az, hogy az egy védvám és egy legyver legyen azon esetben, ha a szerződések, amelyekre törekszünk, nem jönnek létre.

Krasznay Ferenc: Ez mind teória!

Széll Kálmán: Ez nem teória, hanem tény. A német autonóm vámtarifára is csak akkor lép életbe, hogy ha szerződés nem jön létre, ha pedig szerződés létrejön, akkor az csak annak a szerződésnek bázisa és igen sok részében átalakul. Ez tehát nem teória, hanem elvitathatatlan tény. Hiszen minden szerződés így jött előtűre, a szerződéses tarifátételek mindig alacsonyabbak, mint az autonóm tarifátételek. És azért annak megtűnésénél arra kérom a Házat, ne méltóztassék elteletteni annak ezt a természetét, mert az a szerződéses tárgyalására alap, segédeszköz, amely a szerződést előmozdítja, és ha kell, visszavonulási vonal és védelmi független. Az autonóm tarifa nem végleges tarifa azon esetben, ha a szerződések létesülnek, amikre törekszünk, kivéve azon részeit, ahol a megkötöttség, illetőleg a minimális tarifák elve ki van mondva.

Már most, hogy egy általános képét adjam annak, hogy ezek az elvek mily módon lettek alkalmazva ebben a tarifában, itt nem állhatok meg, mert külföldben ez a kép nem lenne teljes és még változatlan sem lenne tiszta. És azért ki kell az egészítenem azokat, hogy egy a mezőgazdasági, mint az ipari vámkotnak egyenlőségére, vagy többjére is ma már feltűrem a t. képviselőúaz figyelmét. (Halljuk! Halljuk!)

(Mezőgazdasági vámk.)

A mezőgazdasági vámkotban legnagyobb szerepet játszik a mezőgazdasági terményeknél természetesen a gabonafélék nagy csoportja. A gabonafélékre a német vámtarifára oly nagy vámvédelmi vétele megvédelmeződnek a német mezőgazdasági termelés, hogy ennek hatása alól nem lehetett elárkózni és ennek következtetését kellett vonni. (Helyes! a jobboldalon.) azért ezek a tételek nagyjában hozzásimulnak azokhoz, amik a német vámtarifába vannak foglalva. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Így a búzára meg lett állapítva a mai 3-7 korona helyett 7 és fél korona, a rozsrá 3 korona 57 fillér helyett 7 korona, az árpará 179 korona helyett 4 korona, a zabra 179 korona helyett 6 korona, a tengeri 119 korona helyébe lép 4 korona; a babra borsóra, lenesére 2-38 korona helyett 40 korona, liszt- és egyéb őrleményekre 8 korona 43 fillér helyett 15 korona. Ez vonatkozik a gabonafélékre. Ezekre vonatkozólag meg kell jegyezni, hogy ismét Németország példája és az a hatás, amelyet az gyakorol az európai vámpolitikára, arra indított bennünket, hogy azon ócsból, hogy a vámtarifára, — amely, mint az előbb kifejtettem, a szerződéses vámpolitikának bázisát fogja képezni — már magában véve garanciákat tartalmazzon arra nézve, hogy egy bizonyos összegben ezen vámtételek jentartatás és semmi körülmények között nem fognak az alá leszállíthatni, felvegyük a minimális vámkot rendszerét. Az összes vámtételekre minimális vámtételek lesznek. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) És pedig: a búzának, amelynek 1/4 korona az autonóm vámtarifájás tétele, a minimális tétele 6 korona 30 fillér lesz; a rozsnak, amelynek tarifájás tétele 7 korona, minimális tétele lesz 6 korona 80 fillér; az árparának, amelynek 4 korona az autonóm tarifájás tétele, minimális tétele lesz 2 korona 80 fillér; a zabnak, amelynek a minimális tarifátétele 6 korona, minimális tétele 4 korona 80 fillér; és a tengerinek, amelynek 4 korona a tarifájás tétele, a minimális tétele 2 korona 80 fillér lesz. Ezen minimális tételek mégis csak bizonyoságul szolgálhatnak arra... (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hát a lisztre?) A liszt nem jön külföldről be, erre semmi szükség nincsen. Mondom, ezen minimális tételek és azoknak ezen összegben való megállapítása mégis csak bizonyoságot tehetnek arról, hogy az ország ezidőszertén legnagyobb gazdasági érdekeire a legnagyobb sulyt helyeztük. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) és az európai vámpolitika következtetésit levontuk mezőgazdaságunk érdekében és annak teljes biztosítására e részben oly mértékben, amint azokat a helyzettel szemben levonni kellett. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) És ez a tény maga, gondolom, indokolja, hogy a vámközösség elvének alapján viszont lehetetlen volt elárkózni attól, hogy másfelől védelmet adjunk azon osztrák iparoknak is, amely ezen minimális tételek alapján méltán kérhet tekintetbevétel. (Helyes! jobb!.) Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Halljuk az ipari vámkot!)

Attól a többi terményre, a friss szőlőre, mint egy nagy gazdasági terményekre nézve, meg van állapítva az eddigi 23 korona helyett — ez mind métermásánként van érve — 40 korona; a dióra, mozyoróra 11 korona 90 fillér helyett 20 korona; a finom csemegegyűmőcsre nézve, mely eddig vámk-

mentes volt, meg van állapítva 20 korona; a szilvárszalva, amelyre 11 korona 90 fillér volt a vám, a vamtétel felemeltetett 14 koronára. Ezek mind olyan tárgyak, amelyek a gazdát és a kúsgazdát és a kisembert is védik, így hát, azt gondolom, arra számít-hatnak, hogy ebben a Házban ezek a vamtételek rokonszenven fogadtatnak. A heremagra, hogy a kül-ölddel a verseny kiállj, 1 korona 19 fillér helyett 10 korona a vamtétel; másféle magoknál 30 korona, fűmagnál 1 korona 19 fillér helyett 30 korona. Ezek azok a gazdasági termények, amelyek a mainál jelentősebben magasabb vámokkal lesznek védve. (Helyeslés.)

Es most állék a mezőgazdasági érdekospor-loknak egy másik ágazatára, (Halljuk! Halljuk!) az állatokra. Az állatok váma a következő: Eddig az ökrömél 35, bikánál 9, tehénél 7, növendékmárhánál 7 korona volt a vamtétel. A 35 koronas tétel lett emelve 60 koronára, a bikánál a 9 korona 30 koronára a tehénél a 7 korona 30 koronára, és a növendékmárhánál a 7 korona 18 koronára. (Helyeslés a jobboldalon.) A borjunál az eddigi 3 és 16 korona helyett 5 korona a vamtétel, a juhnál és kecskénél 1 korona helyett 2 és 16 korona. A sertés, amely egyik legfontosabb részét képezi a tartásnak, három kategóriával szerepel a tartásban, 100-120 kilogramm, darabszámra eddig volt a vamtétel 7 korona 14 fillér, ezután lesz 12 korona, 120 kilogrammon felül eddig volt 7 korona 14 fillér, ezután lesz 22 korona. A lónál 23 korona helyett 100 korona; két évnél idősebb lónál 23 korona helyett 50 korona. A szárnyasállatok, amelyek eddig vámentesek voltak — megrint a kisember védelmére — fognak mázsánként élő állapotban 8 koronát fizetni, ledőve pedig 14 korona helyett 25 koronát. Tojás 3/4 korona helyett 8 korona, méz 14 korona 29 fillér helyett 28 korona, természetes vaj 23 korona helyett 35 korona, disznósír 33 korona helyett 45 korona, mesterséges vaj 23 korona helyett 35 korona. Bor hordóban 47 korona helyett 60 korona, bor palackokban 47 korona helyett 75 korona, hus frissen, éppugy, mint az állatok vójánál, 14 korona helyett 60 korona, sajt 47 korona helyett 60 korona, másféle sajt 47 korona 62 fillér helyett 50 korona; kénkövond, őstermésűnek egy fontos, bizonyos vidékeinken névze különösen fontos cikke, a spanyol és japáni olcsó termék ellen igényel védelmet. Ez a cikk inkább az ipari vámközé tartoz-nék, de itt említettem. Eddig vámentes volt, most 30 filléres vám alá vétetik, ami nem kicsi, mert hisz ennek a cikknek az értéke nagyon csekély. Tölgy- és lenyökérek, amely eddig vámentesek volt, az erdő-és élelmiszer védelme szempontjából 60 fillérről fog mázsánként vámolttatni; asztal Biharban található hazai termék, amely eddig hasonlóképpen vámentes volt, ezután 30 fillér vámvédelemben fog része-sülni. (Félkialtások a szélsőbaloldalon: Hát a gyapju?)

(Ipari vámközé)

Áttérek azokra az ipari cikkekre, amelyekről az előbb szóltam és amelyeknél elsősorban, de úgy érzem, egész helyes és legitím módon, az osztrák érdekek vannak védve. Igazolva van ez azért, mert a mezőgazdasági érdekeinknek egész csoportja olyan jelentékeny és hatályos védelemben fog részesülni, hogy teljesen igaz-ságos és méltányos, ha a szükség mérvében az ipari termelés is oltalomban részesül a külföldi verseny ellen. Ezeket az ipari vámközé csak inkább jellemezni kívánom. (Halljuk! Halljuk!) A vámtarifá-tételeket sem sorolom fel, mert hisz ez a tervezet 1440 tétel-ből áll és akkor ezt az egész tervezetet kellene a maga összességében megvizsgálni és elemezni. A tarifá-tervezet igen rövid idő múlva előterjesztetik, akkor bő alkalma lesz mindenkinek a tételokről is meggyőződést szerezni. De teilemltem azon csoporto-kat és a csoportokat azokat a cikkeket, amelyekre vonatkozólag nagyobb, néhol jelentékeny, de a szük-séget sehol meg nem haladó vámemelés történt. (Hall-juk! Halljuk!)

A pamutnálak új fokozatai által történt ebben a cikkben bizonyos emelés, még pedig a finomabb és a legfinomabb fokozatokban. A közönséges pamut-szövetek, amelyek a nagy fogyasztás tömegét képezik és a kisembert érdeklik nagyon csekély, csak 5 koronás vámemelésben részesültek; ezek a közönséges sűrű pamutszövetek. A finom pamutszövetek, a jehé-ritettek, stb. részesültek 10 koronás vámemelésben. Ezek már értékesebb cikkeik lévén körülbelül 10 koronát elbirnak. (Félkialtások a szélsőbaloldalon: Az osztrák ipar javára!) Nagyobb emelés van azoknál a cikkeknél, amelyek értékben magasabban állanak és inkább magasabbrendű és luxus-cikkeket képeznek; így a pamutbársony, tűllők, mustások, függönycsipkék. A középminőségű gyapjuszövetekre vonatkozólag van egy vámemelés, ha jól emlékszem — nicszen én a szám — 190-ról 200 koronára, azonban az alsóbb fokozatu, tehát a legdurvább, a leggyorsabb és legolcsóbb szövetek a fokozatoknak és a skálának új beosztása folytán szenvednek ugyan némi emelést a tartásban, de ez nem jelentékeny. Maga a tarifá-tétel azonban közönséges posztónál emelve nem lett, az megmaradt a mostani 119, illetőleg 120 koronán. A miniatűr selemeszevővel és a selemeszevővel vámemelésben részesültek. Borjunál, ami azonban nekünk sem rossz, bőrcipők és keztük, nyerges- és szíjruk, bőrcipők és másféle bőrárak a vámtarifában már jelentékeny emelésben részesültek. (Félkialtások a szélsőbaloldalon: Mennyivel?) Fejemtel vámközé a papirosiparra névze csak a lényegesei papeteriánál vannak, a többinél nincsenek. A kaucukárknál, árak kemény kaucukból, azután kemény kaucukból készült cipőknek és gyermek-játékszereknek lesz emelés. A faipar nagyobb védelemben részesül. A faárknál, közönséges ából és finomabb ából való árak és esztélyos farag-ványok. A vasipar fokozottabb védelmet kapott a vas-szerkezeteknél, drótárknál, piéharárnál, reszelőknel, lakatos- és más késmény-árknál. A gépipar foko-

zottabb védelme kifejezésre jut: a gőzmozdonyoknál, a lokomobiloknál, a mezőgazdasági gépeknél, a textil-és dinamogépeknél. A mezőgazdasági és dinamogépek vámjának emelése a mi iparunknak is előnyre fog szolgálni. A lémpár nagyobb védelmet nyer a disznúárknál ímékből, cink-árknál, árknál rész-íntvényekből és cinkből, — ilyen gyárunk nekünk is van Pozsonyban — aranyunknál, színházi lát-csöveknél és a vegyi-ápar különböző nemeinél.

Ezek azok az áparok, amelyek a vámtarifában az előbb említett elveknél fogva hatványozottabb vámvédelmet kaptak. Amint mondtam, a külföldi konkurrencia is oly természetű és oly nagy, hogy a vámvédelem ezen a téren jogosult és a mellett, hogy a tárgyalásoknak egy marge-ot kellett adni és azzal szemben, hogy a mi mezőgazdasági terményeink oly jelentékeny vámvédelemben részesültek, egészen természetesnek (Félkialtások balról: Természetes!) tűnhetik csak fel, hogy viszont az osztrák iparnak hasonló érdekeit szintén számba vet-tük. (Nagy zaj és ellentmondás a szélsőbaloldalon. Elnök cseogot.) Az ipari vámközé van több jelenté-keny csoport, amely semmi vámemelésben nem részesült és ezek között sok olyan cikk, mely valóban a kisember jogyasztását képezi, szóval, a nagy, tömeg-es jogyasztást, amelyben mi vagyunk Ausztriának a vevői. A közönséges pamutárak, a simák, nyers állapot-ban, festve, nem estek emelés alá; fehérítve csekély mérvében, mustások nyers állapotban kis emelésben, fe-hérítve, festve szintén nem lettek emelve, vagy csak nagyon csekély kikérekessel — egy-két koronával. Juttaszóvetárknál nyers állapotban nem történt emelés. Ezenkívül nem történt emelés a következőknél: külön meg nem nevezett gyapjúárknál, mint előbb is mondtam, a legalacsonyabb kategóriában, vagyis a legolcsóbb és legdurvább árknál, mint emelés a súlyban van némi emelés; (Félkialtások a szélsőbal-oldalon: Mennyi?) ezen árknál ma 119 lesz 120 a vám; nap- és esernyőknek egyéb szövetekből, amely-ek t. i. nem selyemből vannak, külön meg nem nevezett ruházatoknál, fehérneműek stb. az eddigi vámpolitikát megtartottuk és így minden módosítás nélkül jött az eddigi vámtarifára az új vámtarifába. Papiros-tapéta, közönséges öbös üveg a maga termé-szetes színében és fehér színben, porcellán, más-lóie és teher, gözekek, tinta, nem lettek felemelve, mint olyan cikkeket, amelyek előrendű szük-ségletet képeznek és ahol az emelés a jogyasztást igen érzé-kenyen sújtotta volna. Azon ipari védelem, amelynél mi is érdekelve vagyunk és pedig nem is oly kis, jelentéktelen mérvében hazai iparunk által, amely kérte és kövelelte a váni emelését, a következő csoportok említhetők fel, ahol némi emelés törté-nt, ilyenek: a cagnac, a perzsgöbor, tézsa-nemű hu elkészítve, huskolbász, lözelek, konzervek, kötelek, alatságok kenderből, tarpa papir, sima és rajzolásra préselt, marha és lóbor talpbőr-szerűen kidolgozva — ennek a mi bőriparunkra is hatása volt — bátdarabokban növényi anyaggal és ásványi anyaggal cserevez; azután emelést a borjunál a csereszett juhórb, hajószíjak növényi anyaggal csereszett bóról és írható kikészített vagy ásványi anyagokkal csereszett bóról, vasszerkezetek, drótárak, simnegerősítő eszközök, gözkáncok vasból, gőzmoz-donyok és lokomobilok, külön meg nem nevezett gépek, dinamogépek és elektromotorok, stb.

Ezzel, t. képviselőház, gondolom, habár a tarifát kézbe kell venni, tömkelegben keresztül gondos meg-vizsgálás és tanulmányozása után lehet csak róla alapos meggyőződést szerezni, (Mozgás a szélsőbal-oldalon.) azt hiszem mégis, képét adtam annak... (Égy hang a szélsőbaloldalon: A nyers gyapjuval mi történt? Nagy zaj. Elnök cseogot.)

Szalay László: Tájan aranygyapjas akar lenni?

(Zaj a szélsőbaloldalon.) Száll Kálmán: ... képét adtam annak, hogy mik azok az östermelési cikkeket, amelyeknek védelmét (Folytonos zaj. Elnök cseogot.) elsősorban magyar mezőgazdasági érdekből — bár az osztrák mezőgaz-daságnak is hasznára fog váni — követeltük, elég magas vámemeléssel és mik azok az ipari cikkeket, amelyeknek igenis a méltányosság és viszonyosság elve alapján konceidáltunk az osztrák iparnak, részben a magunk iparunk is. Ez még nem jelenti azt, hogy ezzel az autonóm vámtarifával le van zárva a mi vámpolitikánk és hogy ez lesz kizárólagosan alkal-mazva. Döntő faktor igen, de most is azon az állásponton állunk, mint mindig, hogy arra kell tö-rekedni, hogy szerződéses vámpolitikánk fenntartásával hozzájuk be stabilitást, állandóságot és biztóságot a mi gazdasági viszonylatunkba a külfölddel Komolyan erre kell törekedni. (Helyeslés a jobboldalon.) Mert hiszen egy autonóm vámtarifát, akár milyen kitűnő az, ha szerződéses nincs, mint védelmi, mint retorzió-nális eszköz jó, de háborút jelent és így jelenti az ingatag-ságot, bizonytalanságot a viszonyoknak, ami sem nekünk, sem azoknak, akikkel esetleg ebbe kevered-nék, nem használ, de csak gyengit és károsít. El kell kerülni, ha csak el lehet kerülni. Enn tehát a szer-ződési politikának vagyok híve, annak az alapján állok. Remélem a külföldi államok is ebben fogják érdeklőnköt látni, mert az övek olyannyira, mint a miénk. Minden egyes szerződés fogja azután a vég-leges vámközé megállapítani.

(Az állatfajdalom.)

Át kell térnem most egy pár olyan tárgyra, amelyek ennek az előleges egyezkedésnek lényeges tartalmát képezik s amelyekre vonatkozólag igen nehéz és hosszas tárgyalások után odajutottunk, hogy a megoldás létesítési és gondolom, olyan alapon, amely ezekben a kérdésekben mindkét félre névze csak elő-nyöket tartalmaz. Ezen igen jelentékeny és nagy kér-ődést képezett az állatfajdalom ügye. (Halljuk! Hall-juk!) Amint méltóztatik tudni, a vámszövetségnek 21. §-a az állatfajdalom szabadságot állítja fel és határozatokat tartalmaz, amelyeknek alapján ez

az állatfajdalom egyezmények után, részletes szabályzatok után lépett életbe és biztosított mindkét állam számára. A vám- és kereskedelmi szövetség-nek 21. §-a érintetlenül tartatik fenn, sőt a maguk lényegében azon megállapodások is, amelyek ezen törvény értelmében a két kormány között annak ide-jén történtek és a Háznak be lettek mutatva. Négy évi tapasztalat azonban azt bizonyította, hogy ezek a megállapodások egy bizonyos kiegészítést igényel-nek a sertésfajdalomra elveiknek teljesen sértel-ten fenntartása mellett. Ki kell emelnem először is, hogy a szarvasmarha szabad fajtálgalomra vonatkozó egyezmény teljesen változatlanul tartatik fenn. Csak a sertéseket illetőleg történik kiegészítő módosít-ás. Első sorban a sertésfajdalom uralgásának ide-jére, kizárólag csak a sertésfajdalomra szorít-kozva és a sertésfajdalom behorololásának lehető meg-gálása céljából két különböztetést kellett tenni a sertésekre névze. Az új megállapodásban tudniillik meg van egymástól különböztetve a tenyész- és a sovány-sertés a levágatásra szánt sertés. A tenyész-sertések, amelyek darabonként szednek össze és amelyek, ha egyik állam területéről a másikra hozat-nak és a sertésfajdalom elhurcolását igen könnyen elő-idezik, mert a szabad fajtálgalom tárgyai, hogy a sertés-fajdalom elhurcolása meg legyen akadályozva, az illeto kormány, tehát a magyar kormány és az osztrák kormány kizárólagos, a maguk autonómia-jának körében teljesített 35 napi ellenőrzése után boosátatnak szabad fajtálgalomba egyik államból a másikba. (Zaj a szélsőbaloldalon. Félkialtások: Ez borzasztó! Halljuk! Halljuk! jobbról.) Ez mindkét félre névze szük-séges, mert leheletlen szemét hunyini az előtt, hogy az ilyen u. n. szedett sovány sertések, amelyek száz helyről is szednek össze és nem le-vágásra de továbbtartásra mennek, szabad ellenőrzés nélkül boosátatnak be. Ezek nagyon alkalmasak arra, hogy a sertésfajdalom szüzelje elhurcolják. Emiatt csak bajunk lehetne a külfölddel is az állategészség-ügyi kérdésekben. (Zaj. Félkialtások a szélsőbaloldalo-n: Hallatlan! Halljuk! Halljuk! jobbról.) Tes-sék bevárni a további, hiszen nem lehet itele-tet mondani, ha csak az egyik részét hall-juk a dolognak, majd ha meghalljuk, miről van szó, másképp itélnék. (Elénk helyeslés jobbról. Hall-juk! Halljuk!) Méltóztatnak a másikat is meg-hallgatni. Ennek ellenében ki van mondva, (Halljuk! Halljuk!) hogy a levágásra szánt sertés, tehát a hizott sertés — és itt van nekünk nagy érdekünk, mert nem is az a mi érdekünk és egyik nyertes-termelő ország-nak sem az érdeke, hogy sovány sertés menjen ki — vézmentes területéről szabadon megy ki bárhová. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Pichler Győző: Eddig is így volt!

Száll Kálmán: De mert ebben semmi sincs, továbbmenőleg az van stipulálva, hogy azoknak a községeknek is, amelyek fertőzve vannak, egyes ud-varaiból, ha ezek maguk vézmentesek, minden elő-zetes és külön engedelem nélkül, szabadon megy ki a hizott sertés (Elénk helyeslés a jobboldalon.) vághidakra és fogyasztási piacokra. Pedig ezek a vágó sertések csakis oda mennek és oda válok. És ilyen vághid egyezményileg van megállapítva a két földművelésügyi miniszter között, illetoleg a magyar földművelésügyi miniszter és az osztrák belügyminiszter között, aki ez ügyeket reszortjában kezeli és 270-280 ilyen vághid és fogyasztási piac van kijelölve Ausztriában, ahová hizott sertés még fertőzött községből is kimehet. (Elénk helyeslés a jobboldalon.) Hát nem kell engedélyt kérni. Engedély mellett pedig még fertőzött udvarból vagy fertőzött szállásból is kimehetnek a hizott sertések. Különben hát ez az utóbbi alig fordul elő. A sertésfajdalom le-boonyolításának és a módja mindkét fél jogos érdekeit teljesen elégti ki. Ausztriának garantáltak adunk arra névze, — s azt megkövetelheti tőlünk, mert hisz-en a szomszéd községtől vagy vármegyétől is meg-követelem — hogy a sovány sertéseknak ellenőrzés nélküli, továbbá szabad fajtálgalomba való bevijele által ott minduntalan sertésfajdalom elő ne álljon, viszont nekünk Ausztria garantált ad arra névze, ami nekünk nagy érdekünk, t. i., hogy sertéseink minden elő-zetes, külön engedély nélkül még a fertőzött község-ből is 60-70-80 vághidra és fogyasztási piacra mehesseken. Olyan megoldás ez, ahol valóban la-tozva van mindkét állam érdeke és ahol mindkét államra névze ez a helyes abban a vonatkozásban, amely rá névze fontos, előnyös, mert ez most válo-gos, nyílt, a parlament elé terjesztendő egyezségbe lett foglalva. Szerencsés megoldás a kérdésnek. Mindkét államra nagy előny háramlik abban a te-kintetben, amely ott jatekba jön. Ausztriában jatekba jön, hogy be ne hurooltassék a sovány sertések által a véz, nálunk jatekba jön az, hogy a hizott sertések akadálytalanul kivithessenek. (Elénk helyeslés jobbról.) Aki tehát ezt elfogadatlannul bírálja (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) az kénytelen lesz beismerni, hogy ebben nemcsak hogy semmi érdekrelelem sincs az egyik félre névze sem, hanem hogy sikerült komoly tárgyalás és a kérdésnek komoly megvizsgálása után oda jutni, hogy mind a két félnek praemienens érdeke a maga teljességében biztosítva legyen. (Elénk helyeslés a jobboldalon.) Hogy ez mennyire így van, t. képviselőház, azt csak egy pár számadattal akarom illusztrálni; pár számmal meg kívánom bizonyítani, hogy mennyire érdekünk az, hogy hizott sertéseink minden engedelem nélküli szabad kivitelét biz-tosítsuk.

Minő arányban áll egymáshoz, t. Ház, a sovány sertéseknak Magyarországból Ausztriába való kivite-le és a hizott sertéseknak oda való kivitele az utolsó három esztendőben? (Halljuk! Halljuk! jobbról.) 1899-ben 79.519 darab, vagy mondjunk kerek-számban: 80.000 darab sovány sertés ment ki Ausztriába 6/5 millió korona értékben; 1900-ban 127.399 darab ment ki 5.600.000 K. értékben; 1901-ben ki-ment 181.000 darab körülbelül 8 millió K. értékben. Ezzel szemben hizott sertés 1899-ben 311.000 darab

vitetett ki 48.000.000 korona értékben; 1900-ban kiment 266.000 darab 53.000.000 korona értékben és 1901-ben 437.000 hízott sertés vitetett ki körülbelül 60.000.000 korona értékben. Míg tehát a túlnők Ausztriába kivitt sovány sertések értéke 6 és 8 millió korona között mozog, addig az Ausztriába kivitt hízott sertésünk értéke 50–60 millió korona között ingadozik. Ez tehát talán mégis csak evidens módon azt bizonyítja, hogy Magyarországra néve körülbelül a hízott sertések kivételének biztosítása, illetőleg a teljesen szabad forgalomnak a tekintetben való biztosítása a legnagyobb fontossággal bír (Élénk helyeslés a jobboldalon.) és ez a fontos előny ebben az egyezményben, amellyel, hogy az osztrákok érdekeit a sovány sertések tekintetében szem előtt tartották és kiélejtették, a legteljesebb mértékben és nyílt, világos egyezségben biztosítva van. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon. Egy hang a szélsőbaloldairól: Drágán fogjuk mi azt megfizetni! Mozgás jobboldól. Halljuk! Halljuk!)

Nekem itt most arról kell beszámolnom. t. Ház. (Halljuk! Halljuk! jobboldól.) és Krasznay t. képviselőtársam a maga igazságérzetében talán el fogja fogadni álláspontom jogosultságát, hogy én most arról tartozom beszámolni, hogy történt-e a létező és ma érvényben álló egyezségnek olyan módosítása, amely Magyarországot kárával jár, vagy ami érdekeink sértését tartalmazza? (Élénk helyeslés a jobboldalon. Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.)

Krasznay Ferenc: A maga összességében sérti az egyezség érdekeit!

Fischer Győző: Disznó szerencse! (Mozgás és zaj. Halljuk! Halljuk! jobboldól.)

(Adók.)

Széli Kálmán miniszterelnök: Át kell tennem ezek után, t. Ház, egy másik nagyon fontos tárgyra, amely egyezkedésünk egyik tárgyát és a kiegyezésnek egyik alkotó részét teszi. (Halljuk! Halljuk!) 1870-ben és 1878-ban alkottattak törvények, amelyek bizonyos, a két államot érdeköl egyenes adózási viszonyokat szabályoztak. Ezek a törvények részint a mai viszonyoknak már nem felelnek meg, részint egyes kötelezésekben annyira homályosak, hogy azokra vonatkozólag egy újabb egyezmény kötése feltétlenül szükségessé vált. Így a duna-és hajózási vállalatokat illetőleg megállapodás történt arra nézve hogy minden vállalat, úgy az Osztrák Göchajózási-Társulat, mint a Magyar Folyam- és Tengerhajózási-Társulat és bármely más még alakulandó társulat azon állam kincstárába fizeti adóját, amelynek területén üzletét folytatja. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Széli Kálmán: Mindégylek a maga üzlete után fizeti adóját a kincstárnak, teljesen a paritás alapján. Ezeknek kivül szabályozva lett egy pár kisebb jelentőségű kérdés, amely ide vonatkozik. Az egyik az, hogy azok a szolgálati illetmények és nyugdíjak, amelyeket állami, országos, megyei közpénztárak fizetnek, azon állam javára számozandók el, ahol a kiállítás történt. Ezzel el van érve, hogy azok a nyugdíjasok, — a mi nyugdíjasaink — akik Ausztriában tartózkodnak, azért a nyugdíj utáni adóikat itt fogják fizetni, természetesen, hogy a külföldi közös organumoknak a maguk fizetése utáni adója, úgy, mint eddig, a kvóta szerint fog elszámoltatni, valamint hogy az ő tevékenysége körülbelül miniszteriumnál alkalmazott tisztviselőké adója tisztán és kizárólag a magyar kincstár illeti. Azonkívül kimondott ezen egyezményben az, hogy a magyar tőke-kamat és járadékadó, valamint az osztrák járadékadó és jövedelmi adó fizetése alól felmentettek azok, kik az egyik államban mint annak polgárai jövedelmüket huznak a másik állam területén, habár alkalmazva vannak állandóan akár az államnál, akár udvarnál. Ezzel el van érve, hogy a mi honpolgáraink, akik a másik államban laknak, kétszeres adó alá vonatni nem fognak.

(Raktár-adók.)

Van még ennek a megállapodásnak ezeknél fontosabb része, amely amint gondolom, szintén igazságosan és méltányosan van elintézve a két félre nézve. Az 1870. évi törvények azt mondja, hogy azon üzletek után amelyek raktárakkal bírnak és illetéki kiterjedt mindkét állam területére, ott kell fizetni az adót, ahol az az üzlet folyik, ahol az a raktár van. De a kifejezések nagyon homályosak, légi-magyarításokra szolgáltak az alkalmazásnál alkalmat, nem tudtak elgázogni az organumok és így történt, hogy a mi malmaink, amelyek Ausztriában raktárakat állítottak fel, adó alá vonatnak, valamint az osztrák gyárosoknak itteni raktáira olyan adókivetési eljárás indított meg mely az ő kétszeres megadóztatásuk jellegével bír. Ezen kétszeres megadóztatás kísérlete ellen a budapesti kereskedelmi kamara már előzőleg, mint a szándékot észrevette, feliratot is intézett a kormányhoz, a kivétel azon az alapon, mint ahogy megkezdett és megkísérletett, fenntartható a megfizetésben nem is lett volna. Csak közbevetőleg jegyzem meg, hogy a lapok közölte erre nézve igen nagy összegeket és Kossuth Ferenc t. barátom is egy ilyen üzenetet emlelt fel a multkor gondolom, valami három millió koronát. A pénzügyminiszter ur felvilágosítása szerint a terbe vett kivételek egy pár száz koronát tettek volna pro anno és annak is igen nagy része, rekamációk után leiratott volna és igen kérdéses, hogy mennyit tettek volna valóban ki. Ezt is rendezni kellett volna és pedig mindkét állam érdekében, mert mi sem tűrhettük, hogy a mi malmaink raktárait megadóztatták odát, valamint az osztrák gyárosok sem tűrhették a kétszeres megadóztatást nálunk. Ennek következtében eüvül állapított meg a következő. (Halljuk! Halljuk!)

(Szállítási adók.)

Minden részvételre, bankra, biztosítási

társaságra, gyári vállalatra nézve kimondott, (Halljuk! Halljuk!) hogy amelyik az üzletét a két állam területére terjeszti ki amennyiben üzleti telepet állít fel a másik állam területén, ezen üzlettelepe után adót tartozik fizetni. Ha ilyen üzlettelepe nincs: akkor nem fizet adót. Az üzlettelepnek pedig a karakterisztikuma az, hogy ha iródat tart saját iródat saját alkalmazottakat tart, vagy pedig saját alkalmazottai által vezetett raktárt állít fel akkor tartozik adót fizetni. Amennyiben azonban ezt nem ossleksi, hanem egyszerűen más kereskedőnek a portékáját tartja raktáron, épp úgy, mint ahogy tarthat angol vagy francia portékát, akkor kétszeres megadóztatás alá nem kerül. Ezzel, gondolom, el van érve az, hogy ezek a budapesti kereskedők legnagyobb része a maguk illetékes adóját fogják fizetni és nem kétszeresen, viszont pedig a mi malmaink Ausztriában nem fognak adó alá vonatni. Ez a kérdés is teljesen a paritásos és kölcsönös méltányos alapon lett rendezve.

Ezen adóügyibeli megállapodások között foglal helyet még két, (Zaj. Élénk ostenget. Halljuk! Halljuk!) amelyekről mint igen fontosokról és lényegesekről tartozom nyilatkozni. Az egyik vonatkozik az ugynevezett dunai szállítási adóra. 1876-ben, akkor, amikor én itt ültem mint pénzügyminiszter, behozott általában forgalmi eszközökre, a vasutakra és a hajózásra a szállítási adót. Később, 1887-ben, a külföldi társaságokra vonatkozólag is kimondott, hogy tartoznak ezt a szállítási adót fizetni. Már most e körül fölmerült egy igen komoly vita. (Halljuk! Halljuk!) A külföldi társaságok mind az állították, hogy a dunai akta alapján, amely 1863-ban jött létre és pedig az 1866-ik évi párisi akta alapján, amely párisi akta felvette az 1816-iki bécsi kongresszusbeli aktának elveit, hogy t. i. azokban a folyamokban, melyek a különböző államokon mennek keresztül, és így a Dunán is, a hajózás szabad, tehát semmiféle illetéket és adót a hajózástól venni nem szabad.

Mi azt az álláspontot foglaltuk el és vitattuk sokáig, hogy a szállítási illeték tulajdonképpen nem a hajózásra van róva, hanem a kirakásra és berakásra; de ez nagyon vitatható kérdés és talán amellyel szől a jogi lételőség. Hogy mivel a szállítási adó kilométerek szerint és a hajózási távolság szerint van kivétel, ez tulajdonképpen mégis a hajózást illeti. E felett hosszú vita folyt. Nem akarom itt felolvasni ezt a párisi dunai aktát, mely létrejött Bajorország, Württemberg, Törökország és Szerbia közt, a magyar pénzügyminiszter már 1897-ben azt az álláspontot foglalta el, hogy ezt a kérdést jó lenne megoldani, nehogy diplomáciai bonyodalmak is keletkezzenek belőle; az osztrák kormány az osztrák hajózási szempontjából szintén súlyt helyezett arra, hogy ez a kérdés, bár nem tartozik szorosan a kiegyezés kérdései közé, itt oldassék meg más kérdésekkel, amik ellenértékét képezik és mi hajlandók voltunk beleállni, annyival inkább, mert a saját magunk hajózásának, és különösen a hajótársaságoknak érdekében is áll, mert különben rosszabb helyzetbe jutnának a verseny alkalmával. És így ezen hajózási illetékek, vagy szállítási adónak megszüntetését fogjuk javaslatba hozni. Ez természetesen nem terjed ki az országra, az a dunai vaskapui illetékekre, amelyekre vonatkozólag Magyarország lel: van jogosítva az 1871-iki londoni és az 1878-iki londoni és az 1878-iki berlini protokollumok alapján, hogy szedheti az illetékeket, mert ezek az illetékek azon kölcsön kamatainak ledézésére tartozandók, melyeket mi mint európai megbízottak, mandatáriusok magunkra vállaltunk.

(Járadékadó.)

Emellett azonban a magyar kormány ezen adózási kérdések körében és éppen legutolsóknak, hogy egy mondjam, ellenértékül levett egy másikat, t. i. azt, hogy a járadékadó alól, mely Ausztriában a mi állami kötvényeinkre ma kivétel, állami kötvényeink kivételének és teljesen a reciprocitás alapjára helyezkedünk. (Élénk helyeslés és tetszés jobboldól.) Kimondjuk az egyezségben, ami eddig nem volt kimondva, nemcsak hanem ellenkezőleg alkalmaztatott s alig lehet szakaszt találni, hogy Ausztriának ehhez való srikte jogát kétségbe lehetett volna vonni, — ki van mondva az egyezségben, hogy Magyarország és Ausztria kölcsönösen adóval nem ogra terbelni a rente-kötvények és mivel leginkább mi vagyunk e tekintetben érdekelve, reánk nézve kétségtelenül igen fontos, hogy Ausztriában ezután nem szednek állami kötvényeink után rente-adót. (Élénk helyeslés és tetszés. Ugy van! jobboldól. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hát a záloglevelek?) Hiszem ha a t. képviselő urak várnának, igen hamar megtalánák kérdéseikre a feleletet, de előbb el kell végeznem az egyiket, azután ténylet csak rá a másikkra. (Halljuk! Halljuk!)

Most akarok rátérni a záloglevelek dolgára. (Halljuk!) Ezekre nézve ki van mondva, hogy teljesen paritásosan alkalmaztatnak az adótörvények, vagyis hogy oly záloglevelekre, amelyek nem közkereseti társaság részéről bocsátatnak ki, oly záloglevelekre, mint a magyar földhitelintézeté, vagy a kisbirtokosoké, tehát olyanokra, amelyek közérdektől és nem közkereseti társaság részéről bocsátatnak ki. a miénkre épp úgy, mint az osztrákokra, csak fél százalék adó jog kivételül, mert ugyanannyit vetnek ki odaát, eddig kétféle vagy hármat vetettek ki. A paritás alapján tehát ezentul ugyszólván egészen felmentettek az adótól. A többiek pedig, a melyek nem ilyen intézetek részéről bocsátatnak ki, hanem közkereseti társaságok, bankok részéről, olyan elbánásban fognak részesülni, mint a hasonló kategóriájú osztrák záloglevelek részeseünek, tehát teljesen paritás alapján. Ez a kérdés tehát mindkét fél részére egy van megoldva, amint a helyes és méltányos közvélemény óhajította, mindeuiben a paritás alapján, úgy a járadék-kötvényekre, mint a záloglevelekre vonatkozólag. (Élénk helyeslés és tetszés a jobb- és a baloldalon.)

(A tiroli gabonavám.)

A tárgyalások egyik momentumá volt az ugynevezett tiroli gabonavám. (Halljuk! Halljuk!) Ez a tiroli gabonavámé emberemlékezet óta fennállott Tiroiban. (Halljuk! Halljuk!) Kétségtelen, hogy a közővámtérület alapján ez anomália, egy anarchizmus s eüvileg abszolúte nem igazolható állapot. (Mozgás a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobb- és a baloldalon.) Ha Tiroiban termelt gabonára is kivételét a vámot, akkor abszolúte nem lehetne hosszú szavunk, mert ahhoz joguk van, úgy, amint hasonló módon jogunk volna hozzá nekünk is. De mért nem vetik ki az ottan termelt gabonára a vámot, csak minden oda érkező gabonára — akár magyar, akár osztrák vagy akár honnan jön — kétségtelen, hogy a vámközösség eüve mellett ez teljesen tarthatatlan helyzet, a magyar kormány erre nézve azt az álláspontot foglalta el mindíg, hogy kívánja, követele ennek a tiroli gabonavámnak a megszüntetését. Az osztrák kormány arra az álláspontra helyezkedik, hogy eüvileg lehetetlen neki vitatnia ennek az állapotnak a jogosultságát, de mert ez az állapot oly sok idő óta tart, bizonyos átmeneti idő kell itt, mert igen nagy financiaüli nehézségek állának elő, ha megszünteték, amennyiben Tiroiban nem nékülözheti ezt az emberemlékezet óta fennálló bevételt. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) A tárgyalások során sürgetük a régi egyezmény végrehajtását és végmegoldásban arra az állápontra helyezkedtünk, hogy eüvi álláspontunk fenntartása mellett a vámszövetség tartama alatt a tiroli gabonavám további lenntartásába beleegyezünk. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Belegyezünk azért, mert — és ebben eddig a kormány a régi megállapodásoktól, mert az eüviben eltér megállapodások szerint 1904-ben meg kellene szünnie — belegyezünk azért, mert a kérdésnek alapos és minden irányban való megvizsgálása után arra a meggyőződésre jutottunk, hogy egy szépséghibába, elüveg helytelen, de semmiféle materiális érdekét az országnak ez a tiroli gabonavámé nem érinti, nem érinti azért, mert egy fillérel sem olcsóbb az a gabona, mely odamegy, minthogy a befolygásztási adó oly területen szedetik, amely a maga szükségletének csak igen kis részét tudja fedezni. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) A közgazdaság általános elveit szerint, ha a gabona oly helyre megy, ahol feltétlenül rá vannak szorulva és ahol nem tudják pótolni saját termésrel, mert lehetetlen az az illeték, amelyet ott szednek, kizárólag a fogyasztót terbeli, az abszolúte arcsökkenítő hatással nincs. Mutatják ezt a körvetkező adatok. (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) Tiroiban a buzatermés átlag 176.000 métermázzát tesz ki, a bevétel pedig 768.000 métermázza, tehát majdnem négyszer annyit. A rozstermés 280.000 métermázza a bevétel 293.000 métermázza; az árpatermés 140.000 métermázza, a bevétel 266.000 métermázza; a zabtermés 54.000 métermázza, a bevétel 430.000 métermázza; a tengerinél a termés 240.000 métermázza, a bevétel 3.000 métermázza s így körülbelül 20 százalékkal a szükségletnek tudják csak termelni és 76–80 százalékát be kell nekik hozniok. Ilyen állapot mellett lehetetlen azt mondani, hogy ez csak a legkisebb mértékben is bírna csökkentő hatással, egyáltalán nincs ilyen hatása. Mutatják az árak is, hogy Tiroiban, Innsbruckban az árak annnyival nagyobbak, amennyit a szomszéd piacoknak távolsági tényezője, vagyis a szállítási költség plusz ez a bevételi illeték kitesz. A 76 kilós buza 23 korona 71 fillér volt Innsbruckban, holott Salzburgban 17 korona, St-Veitton 17 korona 33 fillér és Völkermarktban 16 korona 38 fillér, vagyis éppen ezen illetékekkel és a szállítási költséggel nagyobb. A rozs Tiroiban 20 korona 87 fillér, Salzburgban 15 korona 65 fillér. Sanct-Veitton 15 korona 80 fillér és Völkermarktban 16 korona 27 fillér. Az árpa 19 korona 71 fillér Tiroiban, Salzburgban 15 korona, Sanct-Veitton 13 korona. A zab 20 korona Tiroiban, Salzburgban 15 korona, Sanct-Veitton 16 korona.

Ebből világos, hogy anyagi kárt a mi gabonánknak, vagy bárki gabonájának a bevétele nem szenved, nem csökkenti az árat, tehát anyagi kárt semmit sem okoz. Mindamellyel, mint egy helytelen dolognak a megszüntetése mellett a magyar kormány elüve okokból és azért küzdött, hogy ellenérték nélkül a megállapodások végrehajtását nem akarta rantani. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Mindaddig elleneztünk kellett az illeték lenntartását és nem gyakorlatunk előlékenységet, amíg egy másik kérdésben hasonló előlékenységet nem tanusított irántunk az osztrák kormány. De, amikor ez megtörtént, mitűn egy olyan dologról van szó, amely nekünk kárt abszolúte nem okoz és az osztrákoknak a megszüntetés jelentékeny financiaüli terhet okozna, amint a mi előlékenységünknek megfelelően más téren is ugyanezt az előlékeny lefogást találtuk egy kérdésben melyre igen nagy súlyt helyeztünk, amelyet ezen az alapon méltán követelhetünk, ellátottunk ettől. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

(A készítés felvétele.)

Itt azt kell tennem arra a nagy és fontos kérdésre is, amely most már kölcsönös előlékenységgel s egyetértéssel a tényleges megoldásnak és megvalósításnak stádiumába fog jutni. Ez a készítés felvétele. (Halljuk! Halljuk!) Az eddigi törvények azt mondják, — lel is óvashatnám, de talán nem szükséges, az 1899. évi XXXI. t. cikk egyik szakaszában végeztük, mikor már elősoroltá mindazon rendelkezéseket, melyek előlételel képezik a készítés felvételekét, t. i. az 5 és 60 fontos államjegyek bevonásának azt mondja, hogyha mindez megszűnik, mindegyik miniszterium a törvényhozás külön elhatározását fogja a készítés felvételeknek törvényes elrendelése ügyében kieszközölni. Mi abban a nézetben voltunk és vagyunk, hogy ennek a kisé tége törvények és törvényes rendelkezések világosabb, precízebb, kétséget kizáró megnyilvánulással

kell pótolni, hogy ma már tisztázni kell és egyet-
értésre kell jutni, mit ért a két kormány az alatt; és
ezen ügyben törvényhozási határozatot eszközölni. És
egy mi ragaskodunk ahhoz, hogy immár meglé-
vén a pénzügyi és a technikai előfeltételek annak,
hogy a készíztetések ügye nemcsak akademiace és tör-
vényekben, hanem valóban és tényleg keresztülvit-
sék, abban a nézetben voltunk, hogy az osztrák kor-
mányval ebben a kérdésben, bár e kérdés nem tar-
tozik a kiegyezéshez, tőkeletesen tisztába kell jönnünk.
Én a valutára nagy súlyt helyezek a magam részéről
nagy súlyt helyez erre a pénzügyminiszter ur is és
az egész magyar kormány. Ez egy elodáshatatlán,
egy becsületbeli kérdést képezi a mi gazdasági szol-
venciánknak, amelyet, ha csak vis major eseti be-
nem következnek és amely esetek is csak szokásból
időzetlen elő, nem szabad többé elodáztatni. (Élénk
helyeslés.) Hiszen nem azért szeretik be a nagy arany-
készletet és nem azért teremtetik meg nagy áldozat-
tal a készíztetésnek feltételeit, hogy azt, ha az euró-
pai politikai és pénzügyi helyzet is megengedi, tényleg
életbe ne léptessük és ne lépünk be a többi
európai államok sorába, ahol már rég megcsúnt a
papirgazdaság. (Élénk helyeslés jobboldal.) Ha már
tényleg nálunk nincs meg, de minden percben fel-
billenhet e részben a dolog, mert ha a két kor-
mány és az Osztrák-Magyar Bank, amely olyan
kifünnő, szakszerűen és óvatosan kezeli a kérdést,
nem tudták volna előkészíteni a mai állapotot, ma
is ászlónk volna. Szóval, azt a kérdést nemcsak
elvben és teoriában, hanem gyakorlatilag is meg
kell oldani. (Élénk helyeslés.) Ennek folytán meg-
állapodás jött létre közöttük és az osztrák és magyar
érdek is, és bár nem tagadom, hogy a legnagyobb
súlyt mi helyeztük rá, miután az előfeltételek meg-
vannak, amint az utolsó állampjegy be lesz vouva,
amint megtörténik február 23-án haladéktalanul törvény-
javastok fognak előterjeszteni, amelyek a készízteté-
sek megkezdését rendelik el. (Élénk helyes-
lások.) Ezzel a készíztetések technikus megkezdésé-
nek az ideje egész közelbe van hozva. A napot az a
törvény azért nem határozza meg, mert ez pénz-
ügyi és jogi következményekben fontos, olyan ké-
nyes operáció, hogy február 23-án előre megmondani,
hogy az évek melyik napján fog a megkezdés meg-
történni, nem lehet. (Ugy van! jobboldal.) Az a tör-
vény felhatalmazást fog tartalmazni arra nézve, hogy . .
(Égy hang a szélsőbaloldalon: az a kecske! Mozgás
a baloldalon. Felkiáltások jobboldal: Halljuk! Halljuk!
Halljuk! Rendre kell utasítani! Élénk csenget.) Mondom,
ez a február 23-át követő napon előterjesztendő tör-
vény tehát tartalmazni fogja, hogy azok a feltételek,
amelyek az osztrák és magyar törvények a készí-
ztetések megkezdésére elrendelnek, megszűnővén az
államnak az a kötelezettsége, hogy az állam-
jegyeket fizetés helyett elfogadják, miután azok
bevonatnak a két kormány által, megvalósítás-
sának és a készíztetés felvétele iránt intézkedjenek.
Azonban ma már tisztába van hozva és meg van
állapítva egyezményileg közöttünk az, hogy ezen
operációknak tényleges keresztülvitelét csak vis major
eseti és olyan rendkívüli események halaszthatják el
— azok is természetesen csak addig, ameddig az az
állapot tart, amelyek között fontos, nagy pénzügyi
operációt az adott időben sikeresen keresztülvinni
minden kétséget kizárólag és nyilvánvalóan lehetetlen.
(Élénk helyeslés jobboldal.)

Az gondolom tehát, tisztára van állítva teljesen,
hogy elmozdíthatatlanul és elvitáshatatlannal meg-
történik a készíztetések megkezdésének elrendelése.
A vis major eseteit természetesen kizárni nem
lehet. A törvény annak idején arról oly tág és
nem tiszta, tekervényes szerkezetben intézkedett és
oly általános módon, hogy az nem képezett semmi-
féle tekintetben sem garanciát arra nézve, mert
csak országgyűlési határozat szól e ügyben, hogy
a készíztetés felvétele mikor fogantatassék. Ma
minden létező garancia ebben a tekintetben meg van
a kormány megállapodásában és a magam részéről
ugy tekintem ezt az ügyet, mint amely teljesen és
véglegesen tisztázva van a két kormány között és
amelynek csak tényleg mielőbbi életbelépésről van szó.
(Élénk helyeslés jobboldal.)

Krasznay Ferenc: Tehát mint terminus! (Moz-
gás jobboldal.)

Száll Kálmán: Természetes, erkölcsi, egy-
szerű és dolgobeli possibili terminus igen van,
csak ha nincs törvényhozási, amely februárban elha-
tározná, hogy például július elsején, vagy szeptember
15-én kezdjük meg a készíztetést, de a törvényhozási
elhatározás, hogy ezt meg kell tenni és nincs, ami
elhalasztassa, a vis major eseteit kivéve, akkor ezen
terminussal határozott és teljesen biztos. (Ugy van!
jobboldal.)

Krasznay Ferenc: De terminus még nincs!
(Zaj!)

Száll Kálmán: Szóba jött a tárgyalások folya-
mán: . . (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Észembe sincs,
hogy meghagyjam magam zavarni, de ha Krasznay
képviselő ur azt mondja nekem, hogy ebben nincs
terminus, hát lehetetlen, hogy akkor hangosan meg ne
magyarázzam, mert ezt a mondatot után lehetetlen
állítani. (Ugy van! a jobboldalon.) Szóba jött a tár-
gyalások során az a kérdés is, hogy egyik és másik
állam az 1867. XV. t. c. alapján rendezett államodasá-
gi ügyre vonatkozólag a visszafizetés jogával, illető-
leg — amint a törvény mondja — kamatainak és
terhének leszállításával tényleg foglalkozik. Erre a
kérdésre nézve, amely nem tartozik a kiegyezéshez,
bizonyos véleményeltérések mutatkoztak a két kor-
mány között. Ezek az eltérések a haladéktalanul fel-
vetett és folyamatban levő tárgyalások folytán, remé-
lem, el fognak tisztázni. Az azonban kétségen kívül
áll, hogy az 1867. XV. törvények 6-ik §-a értel-
mében Magyarországnak joga van bármikor akár
kötvényvisszafizetés, akár tökévvisszafizetés útján ezt a
terhet leszállítani, illetőleg teljesen amortizálni és tel-
jeesen visszatéríteni. A visszafizetés modalitásairól és

mikéntjéről annak idejében, remélem, az egyetértés létre-
jött a két kormány között. Ez a kérdés nem tar-
tozik a kiegyezéshez, de telemlen azért, mert minden-
ről számot akarok adni, ami ezen kiegyezési tárgya-
lások folyamán szóba jött. (Élénk helyeslés a jobboldal-
on.) Ezek azok a megállapodások, amelyek a két
kormány között létrejöttek a gazdasági téren felme-
rült összes ügyek kérdéseire és a gazdasági ügyek
rendezésére nézve, hogy végre a közöttük levő gaz-
dasági viszony egy biztos, rendezett és félreértést ki-
záró alapra helyeztessék. Mikor ezen . . . (Felkiáltások
a néppárton: Hát a borvámklauzula?)

A borvámklauzula nem tartozik a kiegyezéshez,
az tartozni fog az olasz szerződéshez, majd ott fogunk
arról beszélni. (Nagy zaj balfelel. Halljuk! Halljuk!
a jobboldalon.) Hiszen csak nem gondolja valaki,
hogy a Magyarország és Ausztria között megkötendő
vámcszövetségnek és rendezendő gazdasági kérdések-
nek sorában azt vitassuk, hogy mi lesz majd a kérd-
és közöttük és Olaszország között. Ez más kérdés.
(Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Felkiáltások bal-
felel: A borvámról van szó!) A borvám — hisz azt
megmondottam — az eddigi 47 koronáról fel lett
emelve 60 koronára. (Nagy zaj a bal- és szélsőbal-
oldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

(Kölcsonös nyilatkozat.)

Száll Kálmán: Az így megújítandó — termé-
szetesen, ha a törvényhozási hozzájárul — vámcszövét-
ségnek alapelve az, ami a régié volt és minden vám-
közösség, a szabad forgalom és az, hogy mindkét
államnak polgára ezen szövetség tartalma alatt azon
jogokat és azon előnyöket, amelyek részükre a megköt-
endő vám- és kereskedelmi szövetség, megújítva
folytán ezen törvény által, amely különben változatlan,
már biztosítva lettek, a másik állam területén élvezi.
Ez az elv természetes folyamán a vámközösségnek,
sőt az elvnek az utóbbi folyamán a külföldi
szerződésben is le van téve, természetesen az
ott meghatározott határok között amelyeket a szer-
ződés tartalmaz. Ezen elvnek kiomborítása, ille-
tőleg egy közös, egyértelmű nyilatkozatban való lété-
le jött szóba a tárgyalások folyamán és én azt ta-
láltam, hogy miután ez a szövetségnek természetes
folyománya és az is magától értődik, hogy minden
szerződést úgy, amint köve van, mindkét félnek
végrehajtania kell kölcsonösen és lelkiismeretesen,
ezzel a kijelentéssel zárunk be megállapodásainkat.
Ezt felvitük, amint különben magától értődik,
egy közös nyilatkozatba, de ebben éppen minden
további félreértések elkerülése végett tisztázandó-
nak tartottunk még két kérdést, hogy ugy, ahogyan
én azt mindig felfogtam, miképpen értjük a
szabad forgalom elve alapján mindkét állam polgá-
rainak ezen törvényben foglalt egyenlő előnye alapján
az iparfejlesztés ügyét és a közszállításoknak az
ügyét. (Halljuk! Halljuk!) Erre vonatkozólag abban
a nyilatkozatban, amelyet mi egymással kiesereltünk,
határozottan ki van jelentve, leszek szerencsés
felolvasni szövegesen, hogy senki se gon-
dolja, hogy nekem bármilyen tekintetben vagy bár-
milyen irányban valami titkomi valóm van, ki van
mondva, hogy ugy az iparfejlesztés terén, mint a
közszállítások terén a mai állapot és az állam-
nak és a kormányoknak jogai és kötelezségei a ma-
guk épségében érintetlenül fenntartatnak. Ezen-
kívül a közszállításokban az egyenlő előnyben
nem következik a vámközösségből, mert mindegyik állam
jogositva van minden közszállítással, akár az
állam, akár állami intézmény, vagy vállalat, akár
a municipális és községi szállításoknál, tehát a
publikus érdekű szállításoknál teljesen jogositva van
a maga állampolgárait előnyben részesíteni. (Élénk
helyeslés a jobboldalon.) A nyilatkozat a következő
(Olvasza): „Mindkét kormány kötelezi magát a léte-
sített egyezményeket, valamint a vám- és kereskedelmi
szövetség határozatait lelkiismeretesen és teljes kölc-
sonösséggel végrehajtani. Miután ezen határozás-
nyok kölcsonös lojalit alkalmazásának szellemében tek-
szik, hogy a két állam között fennálló gazdasági vonat-
kozások ne akasztassanak; mindkét állam polgárai ezen
vám- és kereskedelmi szövetség tartalma alatt mindazon
előnyöket, amelyek a vám- és kereskedelmi szövetség
megújítása következtében részükre ezen törvény által
biztosítva lettek, a másik állam területén élvezik és
mindkét állam mezőgazdasági és ipari termékeinek
ezen államok mindegyikében egyenlő szabad for-
galom engedetik. Gondolom ez a bevezetés termé-
szetes folyamán a egyességeknek. (Olvasza.) Ezen
szabad forgalom mindkét állam érdekeiparjaira és
hiteletkéire is kiterjed, amennyiben ez törvé-
nyes alapon álló határozományokba nem ütközik.
Mindkét kormány alantak közegett ezen határoz-
mányok pontos betartására fogja utasítani. De vá-
lagosan kikötöttük, hogy ezen nyilatkozat a két kor-
mány mindegyikének abbeli jogait és kötelezségeit,
hogy saját állama mezőgazdasági és ipari termelését,
valamint hitelügyét előmozdítja és támogatja, nem
érinti és azok változatlanul fennmaradnak és hogy
ezen nyilatkozat az állam (ország), az állami vállala-
tok, törvényhatóságok és községek részére szóló szál-
lításhk kiírása és kiadására, valamint a nevezett jog-
alanyok javára szóló biztosítékok letétele nézve nem
nyer alkalmazást. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Egy
hang a szélsőbalon: Szégyen az ilyesmit kikötni!
Nagy zaj. Halljuk! Halljuk!

A t. képviselő ur szerint szégyen. Én szerintem
nem szégyen, mert: Clara pacta, boni amici. (Élénk
helyeslés a jobboldalon.) Hogy ha mi ezt a nyilatkoza-
tot egészen lojalisan és kölcsonösen meg nem csinál-
juk, akkor bizonyára halottuk volna a felszólalásokat,
hogy mi történik az iparfejlesztés és a közszállítá-
sokra nézve. Az osztrák közvélemény némely orga-
numaiban, amelyek a minden áron való tulzásokban
tetszelegnek, természetesen nem a kormányban. el-
terjedt hibás nézet volt az is, hogy a közös vámcszö-
vetségnek az a folyamán, hogy Magyarország csak
buzát szabad termelnie, csak ökröt és sertése-

ket hizlaltia, de az ipart nem szabad fejlesztenie. Ez
a felteleg természetesen távol áll az osztrák kormány
felfogásától, de amikor ki most minden kérdést tisztá-
zani akarunk és akartunk, mi szükségesnek tartottuk
ezen elvi deklarációkat megtenni és én azt gondolom,
hogy ez ellen kilogást tenni alaposan éppen nem le-
het. (Élénk helyeslés jobboldal.)

(A kiegyezés mérlege.)

Ezzel, t. képviselőház, én beszámoltam a kie-
gyezésnek, vagyis azon megállapodásoknak, ame-
lyekre vonatkozólag egyetértésre jutottunk, teljes tar-
talmával. (Helyeslés a jobboldalon.) Én kijelentem a
t. képviselőház előtt, hogy ezeken kívül — amint
pedig a napokban is olvastam valahol — semmiféle
egyéb titkos megállapodás nem létezik; nincsen azon-
kívül semmi, amire a két kormány megegyezett volna,
mint az, amiket én most elmondtam. Az egyezség-
nek egész tartalmát változtam a t. Ház előtt, ebben
benne van minden, ezenkívül nincsen semmi. (Élénk
helyeslés a jobboldalon.) Szükségesnek tartottam
ezt kijelenteni, mert hallottam és olvastam, hogy
„de hát az isten tudja, titokban mit végeztek”.
Hát semmit egyebet nem végeztek. Én elmondtam
minden színezést nélkül, a tényoldalakkal és az
árnyoldalakkal igazságos megismertetésével, objektí-
ve és tárgyilagosan a kiegyezés tartalmát. A t. kép-
viselőház fog e telet itélni. (Nagy zaj a bal- és
szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.
Élénk csenget.) Én nem fogom most ezt a kiegye-
zést, amit már felszólalásom elején is kijelentem,
védbeszéddel vagy apológiával kísérni; nem akarok
semmi irányban fejtegetésekre bocsátkozni, nem
akarok beszélni arról, hogy miért tartottuk az or-
szág gazdasági nagy érdekeire, az ország ál-
landó gazdasági megerősödésére előbbre teendő-
nek ezt annál, amit önkök hirdettek, hogy miért
tartottuk a közösség fenntartását ezek mellett a
feltételek mellett édeszserint jobbnak, mint a sza-
kítást; én csak azt jelentem ki, hogy soha kor-
mán; ok szabadabban nem tárgyaltak, mint mi ezekben
a kérdésekben; meggyőződésünknek az ereje és komoly
és megfontolt indokok vezettek bennünket, midőn ezt
az egyezséget megkötöttük. (Élénk helyeslés a jobboldal-
on.) Éz a kiegyezés nem egyoldalúan — az egyik félre,
nem egyoldalulag rossz a másik félre. Ez nem rossz ne-
künk és nem rossz nekik és azért jó mindkettőre. (Élénk
helyeslés a jobboldalon.) és ez az előnye (Élénk
helyeslés a jobboldalon.) Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.
Élénk csenget.) mert ha egyoldalulag csak az
egyik állam érdekei a maguk kicsucosodásában,
vagy inkább a végtelékig menő kionasában érvénye-
sítésé is . . . (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)
tarthatatlan alapokon állana . . .

Élénk: (Csenget.) Csenget kérek t. képviselő
urak ezen az oldalon. (A bal- és szélsőbaloldala
mutat.)

Száll Kálmán: . . . de érvényesíti azokat oly
mértékben, amely mértékben azt az együttlő állapota,
a közösség érzete, az egymás megerítésének szüksé-
gessége, az egymás érdekeinek méltányolása kom-
promisszum alakjában lehetővé teszi. Most valjünk el
egymástól, rázkódások egész sorát hozva egymásra:
amikor Európa elzáró vámpolitikája az egymásra uta-
lásra int? (Hosszantartó, élénk helyeslés a jobboldalon.)
Én annak idején azt mondtam a képviselőháznak, hogy
arra fogunk törekedni, hogy az ország gazdasági élet-
érdekei közül egyetlen egy se legyen feladva és megse-
bezve a kiegyezés által. És én nyitl homlokka vallom itt
az ország színe előtt és fogom bizonyítani, hogy ezekben
az egyezkedésekben az országnak egyetlen egy ér-
deke feladva és sérteve nincsen, hanem igenis érve-
nyesítve és kitejesésre van hozva abban a mértékben,
amelyben a vámközösség alapján kölcsonös méltányos-
sággal kitejesésre hozni lehet. Én azt mondtam to-
vábbba, — és gondolom ezzel is tartozom beszámolni
— hogy az a végmérieg, amely a ma fennálló állapo-
tok és a leendő állapotok között vonatthatik, meg ne
romoljék Magyarország rovására és én állítom, hogy
a végmérieg ennek az egyezségnek nem romlott
meg; állítom hogy nem rosszabb, nem adtuk fel
semmit abból, amit a törvényhozási az 1897-iki
egyezség a'apján Magyarország számára biztosít-
ott. A vámcszövetségben, azt hiszem, az új egyez-
ségben mindkettőnk mérlege javult, illetőleg a vá-
mterítáiban az a ki nem egyenlített és 1873 óta fenn-
álló nagy hézag, hogy inkább van védve az osztrák
érdek az ipari vámok által, mint a magyar érdek a
mezőgazdasági vámok által, helyre van hozva, az
egyensúly helyreálltva és biztosítva. (Hosszantartó
élénk helyeslés a jobboldalon.) Többi lényeges rész-
téte változatlanul áll a mai tartalma a kiegyezésnek.
Változott két mellékes kérdésben, abban, hogy a szál-
lítási adó, amely mint nem kiegyezési kérdés már
sokáig függőben nem lett volna amugy sem tartható,
de azt is idekönyvelem a magam terbére, megszűnik,
de ezzel szemben a renteadó kérdése tisztába van
hozva. Legyen az összes ellentétek és eltérő pon-
tok szerencsés kiegyenlítés után minden félreér-
tés kiküszöbölve. A törvényhozási objektív bírá-
lata kölcson gazdasági irigyet ezen alapokon. A mé-
ltányos és igazságos gazdasági irigyet azokkal,
akkikkel válhatlan politikai kapcsolat tűz össze, mind-
kettőnk előnyére, mindkettőnk gazdasági erőssödésére.
Ezzel szemben az állami kötvények és záloglevelek
adomtatossága, a rente-adó kérdése, a paritás alapján
rendezve, tisztába van hozva; fenntartatik egyelőre a
tiroli gabonává, de amely Magyarországnak legkis-
sebb anyagi kárt sem csinálhat, de tisztába hoztuk
Magyarország, Ausztria és a monarchia érdekében
egy nagy kérdést, a valuta kérdését. (Hosszas, élénk
eljeszés a jobboldalon.) Így tessék a mérlegét állí-
tani és én nem felek semmiféle elfogulatlan itéletől,
amelynek a jól teljesített kölcsonosság öntudatával kész-
séggel alvetem magamat. (Tetszés jobboldal.) Kérem
a t. képviselőházat, méltóztassék ezt az előzetes tá-
kékoztatást tudomásul venni. (Szűnni nem akaró hosz-

szas éljenzés és taps a jobboldalon és a középben. Szókatok számosan üdvözlik.)

Előnk az ülést öt percere félfiggyesztette. Szünet után.

(Kossuth Ferenc beszéde.)

Kossuth Ferenc: Nem tartja megnyugtatóknak, hogy ugyanazon elvi alapon költötték meg ezt a kiegyezést, mint a régit. Ezen az alapon szegényedett el az ország. A miniszterelnök nem nyilatkozott arról, hogy mi lesz abban az esetben, ha ezt Ausztria parlamentáris uton nem fogadná el. Mindaddig nem lehet kiegyezésről beszélni, míg előfordulhat az, hogy Koerber II. nem fogadja el Koerber I. megállapodásait s új kiegyezést követel. Rosszja az az is, hogy az iparvámot jelentékenyen fölemelték. Ez megvédelmezi az osztrák ipart, de adózó polgárait tesz Ausztriának, másrészt lehetetlenné fogja tenni, hogy külföldön piacokat s-ezrünk magunknak, amennyiben csak úgy tehetünk meg azt, ha iparvámokat adhatnánk kiél. Az új vámtárisma értelmében ez lehetetlen lesz a jövőben. Örömmel üdvözlő a magyar mezőgazdaság védelmét, de mégis aggodalommal néz a jövőbe. Félt attól, hogy nem fognak érvényesülni az agrárvámok. Szól a tirolai gabonávról is. Eppen ily joggal lehetne Magyarországon is szerzeni vámoikat.

Bákosai Viktor: Tirol önálló vámterület. (Derűltség.)

Kossuth Ferenc: A miniszterelnök nem nyilatkozott a gyapjúról. Kérdi továbbá, igaz-e, hogy az 1899: XXXI. t.-c. azt mondja, hogy a két kormány-nak törvényjavaslatot kell benyújtani akkor, amidőn az ötfőtörvény bankjegyek bevonatnak. Igaz-e az? A pénzügyminiszter 1901-iki törvényjavaslatában 1903. március 1-re teszi e terminust. Világos tehát, hogy az új kiegyezés korrelében halasztás történt e téren. Vívmanyt egyáltalában nem talál az új kiegyezésben.

(A miniszterelnök polémiája.)

Széll Kálmán: T. képviselőház!

Horváth Gyula: Halljuk gróf Széll Kálmánt!

Széll Kálmán: Ez igen értelem vicc, melyre nem lelek semmit. (Zaj.)

Horváth Gyula: Ez kocsis-modor a miniszterelnök úról, ha ez vicc. (Zaj.)

Széll Kálmán: A t. képviselő ur, aki előttem szólt, szal kezdte beszédtét, hogy kijelentette ex cathedra, hogy ez a kiegyezés pedig rosszabb, mint a másik. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Nincs ugyan és nincs az az ember, akár Kossuth Ferenc urnak hívják, akár másnak, aki ezt be tudja bizonyítani. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Lehet, hogy önk előtt és bárki előtt aki más elvi alapon áll, ez a kiegyezés rossz, de az az ember, ki igazságos és objektív tud és akar bírálni — de akkor kicsit másképp bírál, mint ahogy Kossuth Ferenc képviselő ur most tette — az nem mondhatja, hogy ez a kiegyezés rosszabb, mint a másik. Lehet mondani a kiugrásokat kisebb-nagyobb nyomattal eldohozni, hanem azt bebizonyítani, nem hiszem, hogy önknek összésségükben is sikerüljön, hogy ez a kiegyezés rosszabb, hogy ez a kiegyezés a maga egészében, a maga részében, ha változások voltak is egyikben-másikban, ne állanak ki az ellenértékek elhelyezésével, a legszigorúbb kritikát arra nézve, hogy nem lett rosszabb, ez sohasem fog sikerülni önknek. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem arról van szó!) Ha nem erről van szó, akkor mondják meg Kossuth Ferenc urnak, hogy ezt ne mondja.

Fehler Győző: Kossuth Ferenc azt mondja, amit akar! (Egy hang jobboldaltól: Nem értette meg, hogy mit mond.)

Széll Kálmán: Én meg, ha nem arról van szó, azt mondom rá amit én akarok. Felelek parlamentárisan és illemdően. Ha önknek szabad, nekem szabad azt felelni, hogy ne tessék akkor szóba hozni.

Kossuth Ferenc: Én bebizonyítottam, amit mondtam. (Derűltség jobboldaltól.)

Széll Kálmán: Szokása a képviselő urnak azt hangoztatnia, hogy amit állít, az úgy be van bizonyítva, hogy cáfolhatatlanul el kell fogadnia minden embernek.

Kossuth Ferenc: Tessék megcáfolni! (Felkiáltások jobbról: Most cáfolja!)

Széll Kálmán: Én sohasem mondom Komjáthy Béla képviselő urnak azt a szokásos irázást, hogy „minden józan ember belátja”. Érvetek a magam csekély tudása szerint és minden ember ítéljen felette, ahogy akar.

Komjáthy Béla: Ez az én szokásom, hogy én azt mondom: a józan ész? Oh Istenem! Ez tréfa a miniszterelnöktől.

Széll Kálmán: Ne vegye rossz néven a képviselő ur, ha figyelmetem, hogy többször monda: én soha sem mondom. Hát Kossuth Ferenc képviselő ur mivel bizonyítja be, hogy rosszabb? Három dologgal. Először monda, hogy a tarifa, mert a mezőgazdasági vámonon kívül tartalmaz ipari vámemeléseket is, ezzel megromolta a kiegyezést se pro se magában véve. Mert — azt mondja — mit ér ez a mezőgazdasági tartalékolás vagy vámtétel, hiszen a közös vámterület már magában véve a mezőgazdaság fejlődését és prosperitását lehetetlenné teszi. Hát lehet a közös vámterületnek a hatását bírálal alá venni az iparfejlesztés szempontjából, és én beismerem, hogy a külön vámterület e tekintetben, de tisztán egyoldalulag ebből a szempontból, alkalmasabb módja a gazdasági berendezkedésnek. De ha valaki nekem azt állítja, amit Kossuth Ferenc most mondott, hogy a mezőgazdaság nem élhet meg a közös vámterület alapján, én erre csak azt mondhatom, hogy ez a kérdésnek tőkletes fejeletéjére állítása. Hiszen a közös vámterületnek Magyarországra éppen abban van az értéke, hogy termelési föléységét, amikor egész Európából kiszorítják mind vehemesebb prohibív vámtárismaival. Ausztriában, mint legközelebb levő, természetes piacon a legelőnyösebben értékesíthető, amint hogy Ausztria

is a legelőnyösebben és majdnem kizárólagos módon Magyarországra van utalva iparcikkéi tekintetében. Így áll a kérdés, és nem úgy, ahogy a t. képviselő ur feleltotta.

Kossuth Ferenc: Egészen mást mondtam!

Széll Kálmán: Hát bizony nem mondott mást; azt monda, hogy mi megvásároljuk ipari vámemeléseket árán a gazdasági vámoikat, pedig a magyar mezőgazdaságot a közös vámterület megöli. Ezt monda szóról-szóra és most én csak erre felelek.

Már most az a megvásárlás majd mérlegelés tárgya lesz. Az lesz a kérdés, hogy az ipari vámonok leemelése nagyobb áldozat e részünkről, mint amit kapunk az egyetértés létrejöte után a mezőgazdasági vámonok révén; ezt majd mérlegelni fogjuk. Minden elfoglaltan embernek be kell ismernie, hogy e mérlegelés tárgya. De úgy nehez érvelni, mint ahogy Kossuth Ferenc érvelt, hogy azt monda: ez már csak világos és örök igazság, hogy miután mi nem engedhetünk a külföldnek az iparvámokban, nem is kaphatunk semmiféle ellenkoncessziót.

Kossuth Ferenc: Ugy van!

Széll Kálmán miniszterelnök: Hát ez a tétel megint nem örök igazság. Majd a vámtárgyalások a külfölddel fogják csak kivilágosítani, hogy az ipari vámtárismaikat illetőleg lehetséges lesz-e engedmény vagy sem. Én azt hiszem, hogy ezen a téren is van bizonyos marge, amely azuán segítségünkre lesz. A marge az, hogy a külfölddel tárgyalunk és pedig éppen a magyar érdekek szempontjából tárgyalunk, amennyiben bizonyos iparvámokból a külföldnek tehetünk koncessziót. De hát a kérdés ide ilik? Amit a képviselő ur olyan apodiktikussal mond, annak éppen a megfordította áll. Azt mondja, hogy nem engedhetünk, mert ime. emeljük a taritát. Megfordítva van. Jobban engedhetünk a külföldi tárgyalásoknál, mert valamivel emeltük. Ha nem emeltük volna, hát akkor jobban engedhetnénk? Tagadhatja-e vaikai, há az nagyobb tételt állított fel egy iparcikké, csak könnyebben fogok tudni engedni, mintha nem állítottok fel?

Kossuth Ferenc: De nem mi fogunk engedni, hanem az osztrákok!

Széll Kálmán: Hiszen közösen fognak tárgyalni és Ausztriának csak olyan érdeke lesz szerződést csinálni Németországgal, mint nekünk. Hát Németországban miben fogunk tudni engedményt csinálni? A nyerstermények terén nem; Németország csak az ipar terén fogunk tudni bizonyos engedményeket tenni. Nem teszünk annyit, amennyi az osztrák ipar rovására menne és arra veszedelmes lenne, de ami nem megy annak rovására, annyit tehetünk. Hiszen az egész tárgyalásnak ez a természetes célja és más nem is lehet. Tehát amit a t. barátom erre nézve mond, az éppen megfordítja áll. Ugy van berendezve az az ipari vámtárisma, vagyis úgy vannak megállapítva az iparvámok az iparcikkékre, hogy csak ott van leemelve a vám, ahol az osztrák iparra nézve ez feltétlenül szükséges, és ott is igenis tekintettel vagyunk arra, — mert a német taritát közelítettük meg, vagyis azon túl nem mentünk, — hogy, ha a németek engednek, mi is engedhesünk. Már most a képviselő ur, hogy bebizonyítsa, hogy rosszabb a helyzet, mint amilyen volt, két dolgot hoz fel. Közvetlőleg egyet még kell mondanom. A t. képviselő ur diffikultálja, hogy a gyapjura nincs a vám emelve.

Papp Elek: Bizony az baj!

Széll Kálmán: Ez nézet dolga lehet. Majd, ha a taritát tárgyaljuk, meglátjuk, hogy helyes lett volna-e a ma vámentes gyapjura mint iparcikké nyers anyagára, vámot vetni vagy sem. Én azt tartom, hogy nem lett volna helyes, azért, mert ez természetierőleg a gyapjuból készült cikknek nagy áremekedségét vonta volna maga után. (Ugy van! jobboldaltól.) minden egyéb ipari vámemelés nélkül is.

Papp Elek: De a magyar gyapju árát is emelte volna!

Széll Kálmán: Hát képzeli a t. képviselő ur, hogy lehetett volna-e az osztrákokkal azon az állásponton kiegyezni, hogy csak a középfinom gyapjura vessünk ki vámot? Ha behozuk volna a gyapjувámot, nem kellett volna-e a közönséges posztóhoz szükséges gyapju vámját is emelni? Akkor pedig az osztrák iparos bevasalta volna a szövét árán azt a vámot, amit a nyers anyag behozataláért fizet. És ki szenvedte volna ma ennek az árát? Nem a t. barátom és én, akiknek angol meg francia és belga szövettől van a kabátunk, hanem a kiserber a kisgyógyasztó szenvedte volna meg. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Hát a magyar kormány igenis azt az álláspontot foglalta el, hogy, semmint a legnagyobb részben nagybírtokosokat érdeklő gyapjuvámot behozzuk, inkább övjuk és védjük a kiserbert attól, hogy az ő elsőrendű cikke vámmal ne suttassék nehogy áremekedséssel álljon szemben. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Már most arra a két dologra megyek át, a melyekre hivatkozta, olyan nagyot mond a képviselő ur, hogy az a szerződés, amelynek én rajzát adtam és amelyet ismertettem, rosszabb. (Halljuk!) Pedig ez nagy mondas, mert a t. képviselő ur maga monda nekem a mult héten hogy: ha pedig rosszabbodnék a kiegyezés a miniszterelnök kezében, akkor ezt a nagy dolgot kissé erősebb argumentumokkal méltóztatnék megtámasztani, mint amiókké azokat megtámasztani szives volt. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

A tirolai gabonávról azt mondja a t. képviselő ur, hogy ez éppen olyan, mintha mi Erdélynek egy részében, vagy bárhol másutt, vagy az ország határszélein az osztrák iparra vámot vetnénk. Hát e villeg olyan, de hatásában nem olyan; (Ellenmondás a szélsőbaloldalon) már pedig minden dolgot a hatása szerint kell mérlegelni. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Mert az nekünk volna jó!) Nem azért. Magam is megmondtam, hogy e villeg nem helyes fenntartani azt a gabonailletéket, de azt is hozzátettem, hogy ez nekünk semmit sem árt. Nézzék meg, hogy na mi határvámot állítottunk fel, annak iparcikkéinkre

mi az effektusa. De azért nem tettük ezt ingyen, hanem ellenérték mellett; és hogyha mi ezt ilyen ellenérték mellett megengedjük, mert nekünk semmi kárt nem okoz, roánk nézve semmi praktikus értékkel nem bír és ezzel előlékenységet mutathatunk a másik egvezkedő féllel szemben, mert ők is mutattak veünk szemben oly téren, amely nekünk sokat ér, akkor nem lehet igazságosan azt mondani, hogy ezzel a kiegyezés romlott volna. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

A második dolog a készfűtések felvételét illeti. Itt azután ismét oly apodiktikusan állít egyes dolgot a képviselő ur, hogy igazán komolyan kell mondanom, méltóztatnék máskor az ilyen apodiktikus igazságokkal és kijelentésekkel takaróskabban bánni. (Derűltség a jobboldalon.) Azt mondja t. i. a t. képviselő ur, hogy visszaesés van a valuta dolgában. Hát én minden igazságos bírálatot szivesen veszek, de az ilyen kijelentéseket határozatlan méltánytalannak tartom. Azt mondja, hogy törvény rendelte el a készfűtések felvételét február 20-ikán és a pénzügyminiszter is rendeltetett adott ki arra, hogy február 20-ikán a készfűtések megkezdessenek. Hát mutassa meg nekem a t. képviselő ur azt a törvényt és azt a rendeletet. A törvény nem rendelte el a készfűtések megkezdését, az a törvény nem erről szól. A pénzügyminiszter adott ki egy rendeletet az 1899. évi XXXI. törvényoikké a rendelkezése folytán, hogy az 5 és 50 forintosok teljesen bevonatnak, de ebben nincs elrendelve a készfűtések felvétele, mert a törvény szóról-szóra azt monda — nincs előttem, de kivülről tudom, — hogy ha ez az eset bekövetkezik, akkor majd a két kormány a készfűtések felvétele ügyében törvényhozási határozatot provokál. Hát engede meg kérek, ez azt teszi, hogy a készfűtések március 1-én telveendők? Nem. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Hanem függ a két kormánytól, és lehet, hogy az egyik kormány azt mondja, én nem akarok meg a készfűtések ügyében előterjesztést tenni, majd fogok később. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Ma azonban megvan az, hogy február 20-ikán el kell terjesztieni a törvényt, amelyet végre kell hajtani az egyezmény értelmében, mert habár a napot előre kitűzni nem lehet, de meg van mondva, hogy hozzá kell fogni az előkészítet megfűteléhez, hogy a készfűtések felvétele mielőbb megtörténhessenek, csak a vis major lehet e tekintetben akadály. Hát ez a stipuláció visszamenés? Ilyent sehol a világon előre határozottan kimondani nem lehet. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) A képviselő ur sok időt töltött Oaszországban, mondja meg nekem, hogy mikor az olasz valuta helyreállított, megmondták-e esztendőkel ezelőtt, amint azt mondati akarja a szegény pénzügyminiszterrel. (Derűltség a jobboldalon.) hogy 6 már 1899-ben egy napot tűzött ki magának, hogy 1902-ben, tehát 3/4 esztendő mulán az az napon fognak a készfűtések ülvétetni! Ez az operáció szempontjából, engedelem kérek, teljesen lehetetlen képtelen dolog. Oaszországban, mikor a valutát helyreállították, évekké az-őt meghatározták a napot? Nem. Meg lehet határozni, kimondhatja a törvényhozás, hogy miniszter, határoz meg a napot, de nem szabad ám kibújni alóla, mert, amint mondom, a vis major esetei kivéve, meg kell csinálni, de előre, mikor a nap nincsen kitűzve, azt mondani, hogy a dolog bizonytalanságban van, hogy a dolog nem vitetett előre egy lépéssel, és hogy ebben visszaesés van: ez az igazságnak tőkletes arcaicsapása. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Ugy hang a szélsőbaloldalon: Hát mennyiben vitetett előbbre! Anyiban vitetett előre, amint mondtam. Én bele tudom magamat képzelni az ellenzéki politikába és az ellenzék természetébe. Tudnék én is ellenzékét csinálni, talán lesz is rá alkalom, (Élénk derűltség és zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Előnk cseppet! De olyan ellenzékét és az ellenzéki bírálatot soha sem tartottam helyesnek, soha sem tartottam jogosultnak, amely mindent elnevez, mindent rossznak tart, minden ellenében azt állítja, hogy ez már megint visszaesés, visszamenetel. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Az önálló vámterület!) Itt nincsen most az önálló vámterületéről szó, hanem itt szó van arról, amit Kossuth Ferenc képviselő ur állított. A végén Kossuth Ferenc képviselő ur egy kérdést intéz hozzám — arra is szivesen felelek — és ez az, hogy azt mondja, a miniszterelnök adós maradt azzal a válasszal, vannak-e biztosítéka az iránt, hogy nem akad egy második Koerber, aki ezeket a megállapodásokat megint nem tartja meg, (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) és vannak-e garanciák arra vonatkozólag, hogy ezek törvénybe fogtak iktatatt, Először is ezt a Koerber Nr. 2. dolgot már hallottam. (Derűltség) Réam akkor is azt a hatást tette — nem reagáltam rá, de most reagálok — mintha nem egészen alaposan volna felülhúta a kiindulási pont. Mert én nem emlékszem olyan Koerberre, legyen az akár I., akár 2-ik számu, aki még be nem tartotta volna, amire kötelezte magát. Mert mire kötelezte magát a mult osztrák miniszterelnök és a mai? Hogy a viszonszósság fenntartja veünk, a 14-ik szakasz alapján kibocsátott rendeletek épségben tartásával, amint azt törvényünk elrendelet. És ez meg is történt. Mi 1899-ben nem a vámszósséget cikkelyeztük be: mi azt cikkelyeztük be, hogy mivel vámszósséget nem tudunk csinálni, a fönnálló állapotokat fenntartjuk a viszonszósság fejében 1907-ig, amde a kormány igyekezzék vámszósséget létesítésére és a telet indítsa meg a tárgyalásokat. Hogy ezt Koerber Nr. 1. vagy Nr. 2. nem teljesítette volna, arról nekem tudomásom nincsen. Hűségösen teljesítette, mert a viszonszósság alapján lévő törvényeink mind sértetlenül fenntartatnak és ellenekző irányban megőrtient Ausztria részéről mindaz, amit tőle követelhetünk. Hogy ezután mi lesz, arról majd fogunk akkor beszélni, amikor . . . (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Onó!) Hisz természetes, én de tuturri contentibus itt előadásokat tartani, ilyen kényes kérdésekben, országos kérdésekben nem tartom célszerű-

vezetőnek, nem is tartom tanácsosnak, mert igenis nem akarom az ország kezét lekötöni. (Élénk tetszés és helyeslés a jobboldalon és a középben.) A fő ügy az, amit Kossuth Ferenc képvisel ur a multkor mondott, arra feleltem is. Azt kérdezte ugyanis tőlem a multkor, — és ez helyes — hogy szándékozom-e 10 esztendőre az ország kezét lekötöni, mielőtt megfelelő biztosítékot nincsen arra nézve, hogy Ausztriában is le lesznek kötve. Arra én azt feleltem: nem szándékozom; és ez, gondolom tökéletesen elég. Mert, hogy mi történjék akkor, ha Ausztriában ezen törvények, amelyeket azon célból hozunk be, hogy ott is tárgyalassanak, — mert különben nem hoznánk vámszövetségi törvényt — nem tárgyalatnának, vagy el nem fogadtatnának, hogy — mondom — mi lesz akkor, arról majd akkor beszéljünk, és én akkor szívesen fogok nyilatkozni. Ma csak azon óhóztam terjesztettem elő, illetőleg fogom előterjeszteni a kormány nevében a javaslatokat hogy azokat mindkét Ház tárgyalja, és nem szándékozom kezünket egy előleges hátszövetségi törvényre lekötöni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Hogy tehát mi történjék akkor ha a javaslatokat odaát nem fogadják el, beszélhetünk majd róla egész higgadtan és nyugodtan akkor, amikor ezen helyzet előáll. Most azonban az időelőtti. (Hosszantartó élénk tetszés és helyeslés a jobboldalon és a középben.)

(A napirend.)

Elnök: Megállapítja a holnapi ülés napirendjét. Következik a napirend vagyis a határrendőrségről szóló törvény harmadszori olvasása. A Ház a javaslatot harmadszori olvasásban elfogadta, valamint a vitás tengerszem ügyében hozott választott bírósági ítélet beiképzéséről szóló törvényjavaslatot is.

Ezután megejtették a választásokat. A szavazás a következő listával történt: Jegyző Trubinyi János; az I-ső bíráló bizottságba Kelemen Béla, a IX-ik bíráló bizottságba Szivák Imre, a közlekedésügyi bizottságba gróf Bánffy Miklós és dr. Kovács Pál, a közoktatásügyi bizottságba Ballagi Géza, a Horvát-Szlavon-Dalmáciai ügyekkel kintendő pénzügyi egyezmény előkészítésére kiküldött országos bizottságba Buzáth Ferencet.

A szavazás megejtése után elnök a szavazás eredményének kihirdetését a holnapi ülésre halasztotta s az ülést háromnegyed két órakor beeresztette.

BELFÖLD

Egy „leleplezés.“ Az *Alkotmány* ma, visszatérve *Rakovszky* Istvánnak a szabadkőműves bírák és ügyészek ellen a pénzügyi bizottságban tett kihonására, azzal a nagy *leleplezéssel* szolgál, hogy *Katona Béla* koronaügyész-helyettes is szabadkőműves, sőt nemcsak szabadkőműves, hanem a magyarországi szabadkőműves nagypárhelyettes nagymestere és ezenfelül egy páholyának örökös tiszteletbeli főmestere. A néppárti lap mindezeknek a megdöbbentő dolgoknak hiteles okmányokkal való bizonyítását is igéri. Nos, mi ezt a bizonyítást elengedjük tisztelt lapírtásunknak. Egészen fölösleges bizonyítani azt, ami köz tudomásu. *Katona Béla* koronaügyész-helyettesről nem titok, hogy a magyar szabadkőművességnek egyik vezére s épp oly büszkesége, amilyen büszkesége és disze a magyar ügyészi karnak. Ismeretes az a tevékenysége is, amelyet a Gyermekvédő Egyesület, a Rabsegélyező Egyesület, a Vagyontalanok Jogvédő Egyesülete és még egy csomó közhasznú intézmény élén folytat. Ezek az intézmények mind a magyar szabadkőművesség diosóságát hirdetik. Azonképpen tudva levő az is, hogy vannak mások is az ügyészi és bírói karból, akik tagjai a szabadkőműves-szövetségnek; az a kár, hogy nem valamennyien, mert a bírálóknak és ügyészeknek legjobb gyakorlati iskolája a szabadkőművesség, amely az egyenlőséget, a humanizmust, a felekezeti türelmességet, az embernek emberséges megbecsülését hirdeti, tanítja és gyakorolja. Annnyit mindenesetre megkövetelhet az az intézmény, valamint mindenki, aki hozzátartozik, ha bíró, ha ügyész, hogy ne rójják fel bűnül a hozzá való tartozást. Legalább is annyira, amennyire nem firtatja senki, hogy a bírák és ügyészek közül kik tartoznak a különféle kongregációkba, kik a jezsuita-konfráterek, holott ezek az intézmények, amelyek a felekezeti elfogultságot szolgálják, inkább alkalmassak arra, hogy a bíró lelkiismeretét károsan befolyásolják, mint a szabadkőművesség, amely a világosságot és emberszeretetet tanítja. Az a leleplezés a magyar szabadkőművességnek mindenesetre csak használhat, mert azok is megtudják belőle, akik eddig tán nem tudták, hogy kik állanak az élén ennek az ördöggel cimboráló, gonosz szövetségnek. *Katona Béla* nem és általában tisztelt egyénisége pedig oly magasan áll, hogy nem érhet fel hozzá a denunciació.

A főudvarmester a magyar iparról. Báró *Bánffy Dezso* főudvarmester újra cikket írt a *Magyar Közélet* című folyóiratba. A buzgó műkedvelő publicista ezúttal a magyar ipart hozza kapcsolatba a magyar nemzeti politikával. A cikk tartalma egyáltalán nem vall rá az ischli klausula patrónusára, de a stílusa egészen báró *Bánffy Dezso*é. Ime, egy kis mutató belőle:

A napi politika szempontjából nem szólnak a kérdéshez, a napi politika szempontjából mások többet és szakavatottabban is, számtalan más vonatkozásokat is figyelembe véve mondhatják el nézeteiket. Minket ezidőszert kizárólag a nemzeti egység szempontjából érdekel a kérdés és bárha a multban is az volt a nézetünk, hogy az Ausztriával való gazdasági közöség nem pártpolitikai kérdés s hogy már az 1867. évi XI. törvényeink 69. §-a is az Ausztriával időnkénti kintendő vám- és kereskedelmi szövetség szükségességét a főnállal „érdekek“-re építve mondja ki, mégis annyit ez alkalommal már elmondani akarunk, hogy ha egyéb nem — és mi ez alkalommal a szempontból szólnak a dologhoz — magyar nemzeti, sovínista szempontból vett „érdekek“-re tekintettel látjuk szükségesnek azt, hogy gazdasági önállóságunkat, mihez a nemzetnek különben feltétlen joga van, biztosítsuk.

Beck Marcell lemondása. A képviselőház mai ülésén gróf *Apponyi Albert* elnök bejelentette a Háznak Beck Marcell országgyűlési képviselőnek a mandátumról való lemondását. Amint értesülünk, Beck Marcell dr. országgyűlési képviselő megválasztása alkalmával abban a meggyőződésben volt és ebben van ma is, hogy a mandátum elvállalása által nem jutott összeütközésbe az összeérhetetlenségi törvényvel. Ha mégis most megvált képviselői állásától, tette ezt nemcsak azért, mert tapasztalta, hogy az összeérhetetlenségi törvény szokássá vált kiterjesztő magyarázata az ő fellegásával ellenkező eredményre vezethetne, de azért is, mert a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank maga, amelynek igazgatója, közhasznú gazdasági tevékenységében adott esetben tevékeny szerepet játszhat az által, hogy egy igazgatója országgyűlési képviselő.

Pártértékelés. A függetlenségi és 48-as párt ma délután hat órakor *Kossuth Ferenc* elnöke alatt értekezletet tartott, melyen a katonai javaslatokat tárgyalta. A javaslatokról *Bakonyi Samu* referált. Hozzászóoltak *Kossuth Ferenc* elnökön kívül *Komjáthy Béla*, *Tóth János*, *Hentaller Lajos*, *Thaly Ferenc*, *Benedek János*, *Lengyel Zoltán*, *Kubik Béla*, *Kapotsffy Jenő* és *Pichler Győző*. A párt egyhangúan elhatározta, hogy a katonai javaslatokkal szemben a legerősebb ellentétet fogja kifejteni. A párt álláspontját a képviselőházban *Kossuth Ferenc* fogja ismertetni.

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség 56—12
Kiadóhivatal 54—39

KÜLFÖLD

Az új török nagyvezér. Egy konstantinápolyi hivatalos közlemény azt mondja, hogy *Kucusk Szaid* basát a szultán fölmentette nagyvezéri állásától. A kihirdetésnek ez a módja szokásos ugyan, de nem felel meg a tényeknek. *Kucusk Szaid* basza lemondott. *Ferid* basza meghívása a nagyvezéri állásra senkit sem lepett meg. Tudtak aspirációról, amelyeket a *Yildiz-palotában* is támogatott bizonyos oldalról. Kinevezése általában jó benyomást tesz, de ezzel még új éra nem várható. *Ferid* basza legfőbb támasza a szultán első titkára, *Tahsin* basza. Mindamellett *Ferid* basza fiatalos buzgalmatól és tetterejétől a reformtörvények előmozdítása várható. *Ferid* basza az albánok között élvezett tekintélyével megszűntetheti azok engedtelenségét. A hivatalos közleményben hiányzik a többi miniszternek állásában való szokásos megerősítése. Ezért és más okokból is részleges változásokat várnak a minisztériumban. Hir szerint *Ferid* utódjának előbbi állásában *Karateodori* basát, a szultán első fordítottját s a berlini szerződés aláíróját szemelték ki, de ő állítólag már visszautasította a meghívást.

Konstantinápoly, január 16.

Ferid basza, az új nagyvezér ma délután foglalta el hivatalát ünnepes szertartások között.

A tengerszoros kérdése. A Navigation Khediviale társaság *El Kahaira* nevű gőzöse szombaton megállapodás nélkül átmént a Dardanellákon és pedig az angol nagykövetségnek a poránál tett előterjesztése következtében, hogy a nevezett hajótársaságnak

ugyanolyan kiváltságokat kell adni, mint a többi társaságnak. A porta Angliának az orosz hajók álbocsátása ellen való tiltakozására nem adott választ. A tiltás azonban, hogy az incidens el van intézve.

Az albánok moszoldása. *Gyakorban* albán népgyűlés volt, amely kiközösít a reformok ellen és elhatározta, hogy azoknak végrehajtását esetleg erőszakkal is megakadályozza. *Ipekben*, *Szumában* és más helységeken hasonló gyűléseket terveznek. A *Yildiz-palota* is megint kapott a reformok ellen irányuló albán tiltakozásokat. Az albánoknak ezt a reformellenes magatartását nem szabad tulbecsülni. Főelőjük az hogy a maguk érdekeit előmozdítsák. *Senzi* basza, aki két zászlóaljja a prizrendi területen lévő *Rahavoc* és *Estrozur* albán falvak ellen vonult adóbehajtás végett, *Bászkia* mellett albánokra bukkant. *Senzi* basza erre megállott utjában és innen vár utasításokat a támadásra.

Az osztrák Reichsrathból.

Budapest, január 16.

Ugyanabban az órában, amikor *Szell Kálmán* a magyar képviselőházban megtette nagy érdeklődéssel várt előterjesztését a Szilveszter éjszakáján bezárult tárgyalások eredményéről, odaát a Reichsrathban *Koerber* osztrák miniszterelnök ismertette, természetesen a maga szempontjából, a kiegyezés lényegét. *Koerber* e nyilatkozatai dominálják túl a Lajtán a politikai helyzetet, de másfelől nem szabad kicsinyíteni a jelentőségét a Reichsrathban dúló obstrukciónak, amelyet a cseh radikálisok kilenc embere folytattak bámulatos szívóssággal. A tegnapi délelőtt tizenegy órakor kezdődött ülést csak ma reggel felhétkor — negyedfél órai szünettel — felfüggesztették és a hosszú ülés okozta kimerültségnek tulajdonítható, ha *Koerber* beszédének nem volt meg a remélt hatása. Ma *Koerber* előterjesztése után újra munkához láttak az ifjusek honfirtársaktól cserbenhagyott obstrukciók, de csekély számuk miatt a siker kilátása nélkül.

Az éjjeli ülés.

Mai lapunkban az osztrák Reichsrath éjjeli üléséről szóló tudósításunkban addig jutottunk, hogy *Pazek* alelnök *Chocok* indítványozónak adja át a szót fél kettőkor. *Choc* reggeli fél négyig beszélt, utána *Prazek* cseh-agrárius több mint két óráig indokolta meg a mesterséges trágya és takarmány számára való inség-tarifáról szóló sürgős indítványát természetesen cseh nyelven, azután pedig *Deracheta* és *Hinterhuber* lemondván a szólas jogáról, *Kaiser* alelnök ma reggeli 6 óra 15 perckor a tegnapi délelőtti ülést ma reggeli 10 óráig felfüggesztette.

A csehok makacs obstrukciója tehát tizenkilenc óráig tartott, de a többi pártok győzelmét még a reggeli szürkület sem döntötte el, bár negyvenszeres túlerő állt szemben a cseh obstrukció kised csapatával. Az a mai napnak legbecesebb eredménye, hogy a szövetséges pártok haromodora voltaképpen hódolat volt a házszabályok iránt. A házszabályoknak még a hajuk szála sem görbült meg s a lípuiti kisebbség joga nem szenvedett csorbát. Az obstrukciót nem folytatták meg erőszakkal, mint talán a német birodalomgyűlésen tettek volna vele, hanem engedték neki, hogy fölhasználhassa a védelem minden eszközét. Talán ez is hozzá fog járulni ahhoz, hogy az ifjusek megmaradjanak jókárú semlegességükben, mely azonban honfirtarsaik céljait mégsem mozditja elő. Négy sürgőségi indítványt már elintézték; még van hátra tizenöt, az obstrukciók ki vannak merülve, s három-négy hosszú ülésen végére fognak járni az egész dolognak. Vagy talán előbb is, ha az obstrukciók belátják, hogy az egyesült pártokat nem tudják kibővíteni.

A mai ülés.

Dacára annak, hogy a képviselőház a tizenkilencórás ülésben alaposan kimerült, az egyes klubvezetőségek főbírására a képviselők ma 10 órakor szinte teljes számban jelentek meg a parlamentben, hogy meghallgassák *Koerber* nyilatkozatát a kiegyezésről. Az obstrukció egy pillanatra megszűnt.

Mikor 10 óra 15 perckor megszólaltak a villamos csengők, a képviselők belódultak a terembe, s aki tehette, a miniszterelnök iszék közelében foglalt állást. Legelőször *Böhm* és *Call* miniszterelnök jelentek meg a házban s elfoglalták helyüket. Utánuk következtek *Wittek* és *Rezek* miniszterek, legvégül pedig *Koerber* miniszterelnök, akinek az elnök rögtön átadta a szót.

Koerber a kiegyezésről.

Koerber miniszterelnök, mielőtt rátérne a javaslatok érdemleges tartalmára, ismerteti akarja azon nézetek alapponalait, amelyek a kormányt az egész

tárgyalások folyama alatt vezették. A régebbi megállapodásokat nem lehetett ignorálni, s így inkább arról volt szó, hogy ezek káros következményeit kiküszöböljék és az új megállapodásokba teljes világosságot vigyenek bele.

Tarthatatlannak találta a kormány egész sorát a megállapodásoknak, amelyek egybeek közt az *állatforgalomra*, az *állategészségügyi rendszertre*, a *tirolói gabonavám azonnali megszüntetésére*, a *bizományi raktárak megadóztatására*, a *szállítási adóra*, a *dunai forgalomra* stb. vonatkoznak. A miniszterelnök felsorolja a Reichsrath elé terjesztendő összes kiegyezési javaslatokat, melyek a magyar országgyűlés elé is terjesztendők: felsorolja a Magyarországgal létrejött megállapodásokat a magyar államkötvényeknek az osztrák járadékadó alól való fölmentése, a szerzői jog, az áruszállítási, a vámforgalom és a többi előzőleg tárgyaltakban; ismereti az *állatforgalom* és *állategészségügyi rendszert* kérdést s azután részletesen is kifejtette, hogy mily előbbi megállapodásokat tartottak Ausztriára nézve károsnak.

Tarthatatlannak találta az *állatforgalomra* vonatkozó módokat, amennyiben sértesékre, nevezetesen haszon- és tenyész-sértesékre vonatkoztak, mert nem nyújtottak elég oltalmat a járványoknak egyik államból a másik államba való behurcolása ellen (Nagyon helyes!), tehát nagyon károsították az egész állatkivitelét. Tarthatatlannak találta továbbá olyan állatok *bizományi raktárának* megadóztatását, amelyek mind a két állam területén működnek, mert ezeknek megadóztatása épp oly aggasztó következményeket vonhatott volna maga után, mint egy közbeeső vámonnal.

Tarthatatlan volt továbbá a *tirolói gabonavám* azonnali megszüntetése, amely anélkül, hogy a magyar korona országainak előnyt nyújtana, Ausztriát súlyosan károsította volna.

Tarthatatlan a *magyar szállítási adó* a dunai forgalomban, a *vámeljárással* vonatkozó eddigi szabályok, az íródmű, művészeti és lényképzési szerzői jogok hiányos oltalma.

A miniszterelnök azután a *brüsszeli cukoregyezményre*, a *banktatutumra*, a *forgalmi ügyre*, különösen pedig a *készízetések felvételére*, az *egységes államadósság konverziójára*. Ezekre vonatkozólag így nyilatkozott:

A készízetések felvétele és az egységes államadósság konvertálása olyan két ügy, amelyek nem alkalmasok ugyan az ugynevezett gazdasági kiegyezésnek, de mindkettő államnagyon fontos érdekeket érintik és aktualitásuk kivánatosára tette, hogy rájuk nézve is eszmecsere folytassunk. Már az 1893-iki érme- és valutaszegződés is olyan program-pontot foglalt magában, amelynek az akkor elvben kimondott aranyvaluta megvalósítását tűzte ki. Ez a program-pont az államjegyek beváltása, a papírpénzügyi rendezés és a készpénzfizetéseknek alkalmas időpontban való felvétele volt. Az erre vonatkozó műveletek fokozatos haladásának megfelelő 1899-iki normák azt a direktívát írják elő, hogy mielőtt az öt- és ötenforintos államjegyek elmozdításának általános kötelezettsége megszűnik, a két kormány mindegyike az illetékes törvényhozás elé terjeszti a készízetések megkezdésének kérdését. Ez a napitári időpont *1903. évi február 28-án* érkezik el. Az államjegyek nemokára bevezetésre beváltására a készízetések felvételének egyik legelőbb előfeltétele teljesült. Március 5-éjéitől kezdve törvényesen már csak az osztrák-magyar bank jegyei lesznek forgalomban, amelyeknek éropénzre való beváltására a bank szabályzata értelmében bármikor kötelezhető. Az érkezőket különösen az aranykésztetel tekintetében a helyzet olyan, hogy nem lehet többé benne akadályt látni a készízetések felvételének tekintetében. Ilyenformán az osztrák-magyar monarchia remélhetőleg nemokára az aranyállamok sorába fog lépni és a jó alapokon nyugvó ércvaluta minden előnyben fog részesülni. Hogy e kérdés megvitatása során és a mostani alacsony kamatláb figyelembevételével a *konverzió*, az *egységes államadósság kérdése* is szóba kerül, az természetes. Az erre vonatkozó eszmecsere alkalomával kitűnt, hogy itt is, túlnai is különféle feltevések érvényesültek egyes pontokra nézve. Az érdemleges tárgyalások e kritikus pont körül még nem vezettek ugyan a kérdés végleges rendezésére, de igenis lehetséges volt a kétségeit a vitástól, mindkét elvi álláspont megvása mellett, akként elhatározni, hogy érdekeink követésében egy ponton sem akadunk meg, ahol valóban gyakorlati és jelentékeny érdekeink van. Az adósságból Ausztriát terhelő rész konvertálására szabad az út.

Nem éppen a kereskedelmi és vámszüveltség, de annál inkább más államok vámpolitikájának alakulása és különösen a monarchia legfontosabb kereskedelmi szerződésének lejárta tette szükségessé, hogy új *autonom vámterítést* alapítsunk meg és pedig a mi természetünkhöz alkalmazva ugyanazon alapelvet szerint, amelyek a többi állam magáévá tett. Készségesen engedünk, amennyire lehető, Magyarország mezőgazdasági követeléseinek, mert ezzel egyeztet megvása láttuk az osztrák mezőgazdaság érdekeit, mert hiszen ez a birodalom sok nagy vidékének fő keresetforrása. (Nagyon helyes!) és másrészt, mert ennek felében jelenléteink garanciákat kapunk az ipar számára, így legfontosabb garanciáknak az ipar számára szükséges nyersanyagok vámentességét.

Felsorolja azokat a legfontosabb *mezőgazdasági vámpolitikát*, amelyeket Széll Kálmán miniszterelnöknek a magyar képviselőházban ma tett kimerítő nyilatkozatából úgy is ismerünk. Átérve az *ipar vámpolitiká*, konstataja, hogy az új vámtarifa messzemenő elosztályozását tartalmazza az előbbi tételnek, úgy, hogy most 669 tétel van benne, amelyek azonban az alsótagozatos következtében majdnem kétfelét felolgnak magukban. E módosítások lehetővé teszik, hogy jobban figyelembe vegyük azokat a változásokat, amelyeket a tudomány és a technika haladása létrehozott.

A vámtarifa illető tételrel a különféle érdekek igazságos figyelembevételével nemcsak a szorosban vett nyárgiparra vonatkoznak, hanem a kis- és háziipar sokféle termékeire is. Különösen kiterjednek a hímzésre, a kötésre, kőművelésre, kalapdizájerre, szatolasmunkákra, jacekasmunkákra, esztergályosmunkákra, kovácsárúkra, bádogosárúkra, lakatosárúkra, öv-árúkra, kés- és olló-árúkra, finom műszerekre, arany- és ezüst-árúkra stb. Az új vámtarifa tehát olyan alapon áll, amely az új kereskedelmi szerződések megkötése után is egészséges fejlődést biztosít a közgazdaságnak.

Nyilatkozatát így fejezi be: Uraim! Ausztria és Magyarország szomszéd országok, amelyek már ez által is szorosabb érintkezésre vannak utalva és ez a szükség és két ország természeti minőségére következtében szinte kényszerrel válik. A két ország egy gazdasági testté egészíti ki egymást, mert az egyik legényegységesebb segédforrásait virágzó mezőgazdaságban találja, a másik — szerencsésen anélkül, hogy erről az előnyről le kellene mondania — minden fejlődésre képes iparra van predesztinálva. A mellett a két állam politikailag össze van kötve és együtt alkotják a monarchiát közös képvisellellettel kitél, közös hadsereggel minden idegen támadás elhárítására. A logikai gondolatmenet tehát arra a következtetésre vezet, hogy a két állam érdekei mindegyikük erőinek teljes kímélettel és teljesítéssel, az egyiknek a másik részéről való jóindulati figyelembevételét és a kölcsönös támogatást parancsolják, hogy mind a kettőnek jóléte, a monarchia tekintélye és hatalma, valamint gazdasági ereje gyarapodjék. Ennek felismerése az utolsó években némileg el volt nyomva. Ausztria és Magyarország nem állott mindig egymás mellett és nem tartott mindig össze, sőt olykor szemben álltak egymással. A két állam mindegyikének az a kívánsága, hogy teljes akadálytalanul fejlődhessek, némely bizonyára nem egészen kifogásolhatatlan eszközök által elkeresésére okozója lett, már-már elentelt látszott kialakulni és bizonyos eljégedésbe állott be.

A jelen pillanat legkevésbé alkalmas a vádolásra és védelemre, de ki kell jelentenem, hogy ha a tárgyalások ezuttal olyan soká tartottak és olyan rendkívül bajosan alakultak, ennek nem utolsó oka az volt, hogy mind a két kormány arra törekedett, hogy mindent, ami megküldésre adhat okot eltakarítsanak az utóbbi és olyan állapotot teremtsenek, amely belátható időre kizár minden komoly differenciát. Ausztriának és Magyarországnak mint bizalmas barátoknak együtt és egymás mellett kell haladniuk. Akkor azután az egész birodalom teljesen és egészen be fogja tölni hivatását és emelni fogja pozícióját Európából. Ez okból mindenkéül azon járhadotunk, hogy minden törvényes rendelkezésnek és más megállapodásnak lehetőleg minden kértelműsüget kizáró alakot adjunk. De ezzel sem értük be. A szavakat ha akarjuk, mindig lehet értelmezni. Azért mindenki által elismernem módon ki kellett tejezünk azt a szándékot, amelylyel az új kiegyezést megkötöttük és amelylyel az egész tartama alatt magyarázandó, értendő és kezelendő lesz. Ezért a két kormány a tárgyalások befejezésekor a következő nyilatkozatot cserélte ki egymással: (Fülvessza ugyanazt a nyilatkozatot, melyet Széll miniszterelnök ma nagy beszédéből ismerünk.)

Amint ebből látható, a két kormány a kiegyezés megkötésénél irányt adott nézeteinek ebben a megállapításban legnagyobb biztosítékát látja a szerződés minden időben való jóllalás értelmezésének, biztosítékát a békés együttélésnek a gazdaság terén is. A két kormány erősen el van köteleve arra, hogy a reájuk bízott adminisztrációt ebben a szellemben fogja vezetni és mind a kettő reméli, hogy ilyenformán a régi közösséget sikerül megszabadítani attól a bozóttól, amely a fejlődést megakasztva, Ausztriára és Magyarországra kiterjeszkedett. Legyen ezentul gazdasági téren is egyetértés a két ország között. A t. ház pedig gondoljon alkotmányos kötelezettségére, a pillanat nagyságára, amely bizonyára nem kis mértékben döntő a birodalom politikai jövőjére is (Halljuk! Halljuk!) és a felelősség megosztásával adja meg a kormánynak azt az igazolást, amelyre, úgy hiszi, jogosan tarthat igényt. (Élénk helyeslés. A miniszterelnököt sokan ödvözlölik.)

Az obstrukció folytatása.

Koerber beszéde után ismét megindult az obstrukció. Kezdetben még csak ment valahogy a dolog, de este felé a csehek kimerültek s csak a legnagyobb erőfeszítéssel tudtak egy-két óránál hosszabb beszédeket tartani. A miniszterelnök nyilatkozata után

Zavorika megokolja a Moldavölgy hegyipataikaira vonatkozó indítványának sürgősségét. (Nyugtalanság. Fresl felszólítja az elnököt, hogy csináljon rendet.) Zavorika harmadik órá hosszat beszélt cseh nyelven. Azután Göts szöial fel a sürgősség ellen, mire a vitát berekesztik. Erb vezérszónok röviden hozzászól a tárgyhöz, ellenben Sigmund vezérszónok lemond a szólás jogáról. Azután Rataj (cseh-agrárius) jelentkezik zárszóra és cseh nyelven beszélt délután 5 óráig. A vita legnagyobb részét az indítványozó cseh beszéde töltötte ki. A sürgősség elvetése után Placek (ifju-cseh) pártielei helyeslése és a baloldal, különösen a nagynemzetek tiltakozása mellett kikel a házszabályok alkalmazása ellen, különösen az ellen, hogy Kaiser alelnök az éjjel nagy lármában leszavaztatta a házat és megvonta a szót azoktól, akik ténybeli helyreigazításra jelentkeztek, ma reggel pedig fellüszesztette az ülést ahelyett, hogy berekesztette volna. Kaiser a baloldal élénk helyeslése és az ifju-csehek tiltakozása

között azt válaszója, hogy mivel csak néhány képviselő lármázott, szava tisztán volt hallható, ami kitűnik abból is, hogy a szavazás tényleg megtörtént. A többi sérelmeket illetőleg több precedensre utal és végül kijelenti, hogy amíg ezen a helyen lesz, senkivel sem fogja magát befolyásoltatni, senki parancsára nem fog hallgatni, nem fogja tűrni, hogy személyileg frivol játékok üzzenek és meg fogja óvni a ház méltóságát. Nincs oka arra, hogy teljesítse a szónoknak az ülés berekesztésére vonatkozó kívánságát. (Hosszantartó helyeslés a baloldalon.)

A ház azután áttér Ratajnak hidegvérű ménék behozatalára vonatkozó sürgős indítványára.

Rataj után tömegesen jelentkeztek helyreigazítás címén felszólalásra a cseh radikálisok. Valamennyien osehül beszélnek, de nem bírják már szóval: egy-két óránál tovább egyikünk sem győzi.

Zavorikát is háromszor figyelmeztette Kaiser alelnök, hogy ne kezdjen új beszédet, hanem maradjon a helyreigazításnál; mikor ez nem használt, az elnök megvonta tőle a szót. Így járt Fresl, Cerny, Kubr, majd Sehmal is. Erre szavazás következett s a sürgős indítványt elvetették. Feltűnő volt, hogy az ifju-csehek, akik eddig nem voltak a cseh obstrukciók, most részben a cseh radikálisokkal szavaztak. A baloldaltól az ifju-csehek felé szitkok ropkódtak. Tényleg úgy látszott, hogy az ifju-csehek kilépnék a passzívitásból, különösen amikor a nyolcadik sürgős indítványnál Placek szót kért. Baloldaltól köréje tödultak s kíváncsian lesték, vajjon részt vesz-e az obstrukcióban; de mindössze az történt, hogy Placek az ifju-csehek nevében tiltakozott az ellen az eljárás ellen, ahogy az elnök a házszabályokat kezelte.

Kaiser alelnök válasza után folyt tovább az obstrukció. A cseh radikálisok felváltva, hol a sürgős indítványokról, hol helyreigazítás címén beszélnek, természetesen osehül s olyan holt hangon, hogy a legközelebb állók sem hallják.

Éjjel 11 órakor Zavorika szónokolt négy jónyi hallgatóság előtt. Tübben is voltak a teremben, de aludtak. A folyosókon és az olvasó-szobákban is alusznak a képviselők. Bezzeg, sokkal vidámabb a hangulat a büfében; ott kocogtatva pohárnak és tartózkodnak a képviselők.

Zavorika záróbeszéde alatt Stein ismételt dobol padján. Éjjel 11 óra 40 perckor Zavorika belezeti beszédét. Ezután Choc és társainak sürgős indítványát tárgyalják, amely törvényjavaslat előterjesztését követeli a politikai és rendőri hatóságok előtti eljárásról. Choc cseh nyelven megokolja indítványát. Éjjel 1/2 órakor még mindig beszél meglehetősen látogatót ház előtt. Hir szerint gróf Vetter elnök reggel ismét elfoglalja az elnöki széket.

Bécs, január 16.

A Reichsrath ülésterme hajnalféle megelénkült, de a délelőtti ülés elején már kevesen maradtak s azok is, akik kíváncsiak voltak a miniszterelnök beszédére, az éjszakai üléstől kimerülten bóbiskoltak a padokon. A kormány ma délután tárgyalásokba bocsátjkozott a cseh radikálisokkal s különösen az agráriusokkal az obstrukció megszüntetése céljából. A kormány készen nyilatkozott a cseh agráriusoknak a réparayonnirozásra vonatkozó követelését teljesíteni, de a cseh radikálisok még így sem állottak rá arra, hogy sürgős indítványait visszavonják; mindössze csak arra voltak hajlandók, hogy a cukoregyezményről szóló törvényjavaslat letárgyalása után kerüljenek sorra az ő sürgős indítványai, ezzel szemben hajlandók lettek volna a költségvetést első olvasás nélkül a bizottsághoz utasítani. A német pártok nem fogadták el e feltételeket s így a cseh radikálisok folytatni fogják az obstrukciót. A német pártok körében az a terv merült föl, hogy éjjel-nappal szakadatlanul együtt maradjon a képviselőház s így vasárnapig végezzen a sürgősségi indítványokkal, azonban ez a terv kivihetetlen, mert gróf Vetter elnök megbetegedett és a két alelnök már is annyira kimerült, hogy még felváltva sem képesek vasárnapig a szakadatlan ülésen elnökölni. Hir szerint a ma reggel 10 órakor megkezdett ülést éjjel után két órakor be fogják kezdeni s a legközelebbi ülés holnap délelőtt 10 órakor lesz.

— BUDAPESTI NAPLO. Január 15-ikén új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásukkal a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

HIREK

Néger egyetemi tanár.

Az operettek és fürge bohózatok mai világában önkéntelenül is elmosolyodik az ember, mikor a fenti címet elolvassa s szinte maga előtt látja a színpadon, hogy könnyűvérti és könnyűszoknyájú kórus kíséretében, hogy énekel a... „tudo... tudo... tudomány” refrénnel pajkos, csiklandozó kuplékat a néger egyetemi tanár.

Pedig ez a tény, amelyen mi elmosolyodunk, a legkomolyabb harcot idézi elő messze Amerikában s a fehér faj a legsúlyosabb foglalt állást a négerek kulturális terjeszkedése ellen. A civilizációnak szüksége van vad és elmaradt népekre, kik csörgő játékszerért aranyat és munkát adnak, kik új, gazdag területet nyitnak meg az odahaza tengődő fehérbőrűeknek s gazdagságot és hatalmat biztosítanak neki. A néger jó, hogy dolgozók, hogy kizsákmányolják, de arra nem jó, hogy egyenjogú legyen a fehérekkel. Ez a nagy tömeg felfogása túl a tengeren.

De a másik párt vezére egymaga ér annyit, mint ellenfeleinek egész tábora. Az Egyesült-Államoknál első polgára 6. Roosevelt Tivadar. Köztársasági elnök s mint ilyen, kell, hogy a legszélsőbb demokrata is legyen s Roosevelttel fényes példáját mutatja be érzéseinek azzal, hogy esztendő óta küzd már a négerek egyenjogusításáért.

Akácok önmagát, éppen olyan hasznos és lelkes embernek ösmeri a négereket s akarja, hogy az Egyesült-Államok minden országa, ahol csak lobogtatja a szél a csillagos-csíkos lobogót, elfogadja az ő gondolkodásmódját. S lehet, hogy nagy emberszereteten kívül az a nagy természeti igazság is vezet, hogy e pihentetett, munkabíró és erős népcsalád új vért önt a lassanként pusztuló fehér faj ereibe s hogy a velük való elegyedés. Amerika népeit még inkább megerősíti s diadalhoz juttatja a vén Európa fölött. Ki tudja, milyen erőket rejtogat a feketék fajtája, ki tudja, hogy milyen kereskedők, művészek, tudósok, költők fognak soraikból előlépni, hogy új hangot teremtsenek s erőik új gazdagságával előbbre vigyék az emberiség nagy munkáját. Lehet, hogy Roosevelttel terveinek sok ellensége van, lehet, hogy elveiért nagy küzdelmeket kell vívnia, de az az egy bizonyos, hogy elkövetkezendő korok meg fognak hajolni emléke előtt s tisztelettel fogja körülövezni az egész világ.

Hivatalos körök már előre félnek attól a naptól, mikor az ujonnan kinevezett néger egyetemi tanár elfoglalja katedráját. Aznap a tenteremben vér fog folyni, a feketék és fehérek késsel, vagy revolverrel törnek a tudomány házába, de ez a háború hasonlatos a fergeteghez, amely után tisztább a levegő és termékenyebb a föld. S míg Európában fajok, nemzetek, vallások és társaságok között vér nélkül folyik a legátkosabb, leggyűlöletesebb csendes háború, Amerikában ez az elmuló, kurtá forradalom a népek toldogolásának egy új utjához vezet.

X.

Budapest, január 16.

— **Erzsébet főhercegnő esküvője.** Bécsből táviratozzák, hogy Erzsébet Amália főhercegnőnek Lichtenstein Alajos herceggel való esküvője február 22-én délelőtt lesz a Burg plébánia-templomban. A főhercegnő renúnciációja február 20-án lesz a Burgban.

— **Az orvosi egyetemről.** A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy a király dr. Korányi Sándor a budapesti tudomány-egyetemen a kísérleti és gyakorlati idegkórban nyilvános rendkívüli tanárát, e tanészék átalakításával a belorvostani diagnosztika és az idegkórban nyilvános rendkívüli tanárává nevezte ki.

— **A német trónörökös utasása.** Berlinből táviratozza tudósítók, hogy a német trónörökös Eitel Frigyes herceggel március első napján indul a Triesztből keleti útjára. A herceget Khartumig utazzak, onnan Palesztinába mennek, ott meglátogatják a szultánt. A török fővárosból Athénbe, azután Nápolyon, Rómán, Flóren-

cen és Velencén át visszatérnek Berlinbe, ahova más, us elsején érkeznek.

— **Erzsébet-szobor Zimonyban.** Erzsébet királyné emlékére Zimonyban szobrot akarnak állítani, mely a főből hőgy-bizottság alakult. A bizottság elnöke Kraitszevicz Ország nejt, alelnöke Benekovicst s Nedelkovicst választották.

— **A veszettség bacillusa.** Szenzációs hír érkezik Rómából. E szerint egy francia orvosnak állítólag sikerült fölfedezni a veszettség bacillusát. A római telegramm szerint Sormani párisi tanár, aki a veszettség bacillusát felfedezte, a milánói Corriera della Sera egyik munkatársa előtt érdekes részleteket mondott el a veszettség bacillusáról, amely a veszett állatok idegszövetében és nyálmirigyében található. A mikrobák sok alakuk és a legkisebb eddig ismert bacillusok közé sorolhatók. Alakjaik csak 3000-szeres nagyítás alatt lesznek láthatókká. Sormani tanár azt mondja, hogy felfedezése nagyon meg fogja könnyíteni a veszettség elleni védekezést s hogy akármelyik falusi orvos is biztosan fogja gyógyíthatni ezt a rettenetes betegséget, amelynek gyógykezelése ezidőig csak nagyon komplikált.

— **Kovács Albert betegsége.** Kovács Albert állapotában a javulás állandó. Midőn ma egy képviselő-barátja meglátogatta, a beteg, aki az operáció óta alig beszél egy pár szót, élénk érdeklődéssel tudakozódott látogatójánál, hogy nyilatkozott-e már Széll Kálmán miniszterelnök a kiegyezésről s több részlet iránt, nevezetesen a gabonavámok s a posztó-, vászon- és bőrtérmekek váma iránt érdeklődött. A nagy figyelemmel végighallgatott felvilágosítás után szinte látható megnyugvással mondta:

— Ezt a rendkívül súlyos feladatot senki Magyarországon nem lett volna képes megoldani. Még a képviselőházban is kevés embernek van arról fogalma, hogy milyen nehéz helyzete volt Széll Kálmánnak.

A beteg hogylétéről a mai nap folyamán is sokan tudakozódtak, a többi közt Gaál Jenő ügyvetemi tanár, dr. Szabó Aladár teológiai igazgató s számosan a vidékről.

— **Nessi Pál ügye.** Nessi Pál országgyűlési képviselőt, ismeretes katonai dologban ma délután 3 órakor ismét kihallgatta a Matyasovszky alvezetés elnöke a list összeült becsületügyi választmány. Az elnök mindenekelőtt arra vonatkozólag intézett kérdést Nessihez, hogy a multikori kihallgatás lefolyásáról ő adott-e felvilágosítást a lapoknak. Nessi igenlő válasza után az elnök figyelmeztette, hogy a katonai törvények értelmében e tárgyalások lefolyásáról sem a vizsgálóbizottságnak, sem a kihallgatottaknak felvilágosítást adni nem szabad, mert a tárgyalás hivatalos titok. A mai kihallgatás egyébként folytatása és kiegészítése volt az első kihallgatásnak.

— **Halalós pisztolypárbaj.** Grunewaldban — mint Berlinből táviratozzák — ma súlyos feltelemek mellett pisztolypárbajt vívott két tiszt és az egyik halálán megebesült. Mellébe fordított ellenfelének golyója s haldokolva szállították el a párbaj színhelyéről. A párbajozó tisztek neveit titkolják, de a nyi mégis kiderült, hogy a halálra szorított tiszt a gyarmati csapatok közt szolgált.

— **Andronicus név alatt e hónap 15-iki számunkban egy tárcsa jelent meg A gyilkos asszony címen. Koza Andor kiváló írótságunk, aki ezt az írói álnevet évek óta használja, annak a konstatalására kér fel bennünket, hogy a különben igen érdekes tárcsa nem tőle való.**

— **Felolvasás.** A fővárosi kereskedők egyesülete tegnap nyitotta meg felolvasásainak sorozatát. Viharos (Gerő Ödön) olvasott föl az ő 5. vonó modorában a „kereskedők a művészetért” címen. Felhívta a kereskedők figyelmét arra, hogy a művészetnek is megbeszélhetetlen szolgálatot tehetnek, ha kiejtett izléssel a nagyközönség izlésének finomodásához hozzájárulnak. A nagyszámú hallgatóság lelkes elismeréssel adózott a felolvasónak. A felolvasást társasvaosora követte.

— **Gyalog a világ körül.** Petrovic Jovica, az úszkúbi teológiai főiskola tanára gyalog járja körül a világot. Ma Belgrádból Budapestre érkezett s itt Kosztics Milivoj, a szerb kereskedelmi muzeum igazgatója fogadta. A 29 éves szerb tudós tanulmány céljából utazta be a világot, a legszükségesebb pénzzel s ajánlólevelekkel ellátva. Petrovics holnap folytatja útját Pozsonyon át Bécsbe, további utiránya Münchenen át Svájc, Franciaország, Hannover érintésével New-York. Innen San-Franciscoba megy, majd a csendes Óceánon át Port-Arturba s Kínán Mandzsországon, Szerbián s az európai Oroszországon keresztül Romániába, majd Bulgárián át tér vissza hazájába. A tanulmányút öt-hat évet vesz igénybe. Itt Budapesten a szerb kolónia tagjai igen szívesen fogadták a tudós utast és anyagi támogatásban is részesítették, hogy célját elérhesse. Miután a főkonvulátuson utlevélét látamozták, folytatta útját.

— **Elhagyatott lányok öröksége.** Idők folyamán bizonyos sablonos rendszer fejlődött ki a jótékony hagyományok dolgában is. Aki olyan jólelkű ember, hogy az elmulás órájára gondolva, megemléskzik az emdertársairól is, az már ezer meg ezer kész mintát lát maga előtt annak a lajstromnak az elkészítésére, amelyen felsorolja az adományait. Sőt vannak némely olyan jótékony célok, amelyek divatban vannak s akadnak a jótékonyágnak is hamupipókái. Olyan szerény intézmények, amelyeket nem lát meg senki s amelyek ilyenformán nem is képesek arra a munkára, amit máskülönben ki tudnának fejtetni. Az áldásos munkához tudniillik első sorban pénz kell. Sok pénz — s csak azután fontos faktor a vezetéses igyekezete. Olyan végredelekezés kevés akad, akinek a végredeleketben olyan eredetiség van, hogy az ember látja belőle azt, hogy sok töprengés után állapotodt meg a summákban és a címekben, amelyekre azokat halála után kiadati rendeli. Mintha még a végredelekezésben is föfűletes lenne a mai kor embere. S ime egy kivétel... Végtelemül emberileg, józanul és szeretettel tele szívvel gondolkozhatott az a Wittonberg Mór nevezetű szegedi polgár, aki a vagyona egy részét a város kezeibe tette le. Nem is nagy részét. Valószínűleg csak annyit, amennyiből se átkos, se könnyes summa nem lesz, amivel nem keserítette azokat az ittmardottakat, akik a vérség révén jutottak utána. Határozat koronát hagyományozott az árvaháznak s tízezer koronát — a szerelmükben csalódott, elhagyatott, szerencsétlenné lett olyan lányoknak, akik anyakká lettek anélkül, hogy feleségül lettek volna. A kétségbeesés pillanataira vigasztalónak hagyta a pénzt ez a nagyszívű ember, aki úgy látszik bölcsen tisztában volt azzal, hogy a szegénybe esett leány csakugyan olyan áldozat, akit szánni és támogatni kell. A férfi a bűnös, a felelősségnélküli férfi, akire nézve nem jár következményekkel a szerelem s aki ilyenformán lelketlenül kihasználja azt a gyöngyöset, amibe szép szavaival, igéreteivel belebódítja a leányt. A leány pedig kitaszítottá válik abban az állapotában, ami az asszonyélet legszentebb ideje. A leányt szerencsétlenné teszi az anyaság. Ez az oka annak, hogy nagyon sokan elvesztik az eszüket abban a kegyetlen kiételességben, amibe kisodorta őket a szerencsétlenségük s elpusztítják a gyermeküket vagy magukat is a gyermekkel együtt. Olyan idegenül állanak ebben szemforgató és farizeus világban, hogy inkább elmennek belőle, vagy lezuhanni próbálják a gyermeket, akit a világra szültek és aki már a születésével az árvák közé tartozik. Apja nincs. Az tovább hazudozik valahol s esetleg szerencsétlenné, so lánytá, se asszonytá, páriává tesz másokat is. — S a szegény szerencsétlen leánynak anyagilag is nagy gond a gyermek. Szolgálni nem mehet vele. Ugyan hol fogadná föl? Napszámba se igen. Képtelen megszerezni a pénzt a kettejük táplálására. Szenvéd, ha látja, hogy a gyermek éhesen nyögdecel a keblén — s egy-egy ilyen rettenetes percben nem rosszakban, hanem éppen csak nagyon szerencsétlen lányokban is megszületik a gondolat, hogy jobb annak a gyermeknek, aki így kezd az életet, ha egyszerre be is végzi. — Hát ezeknek a lányoknak hagyott a szegedi gondolkozó ember tízezer koronát. Arra kérte végredeleketben a várost, hogy gyöngyöden, a lányok szerencsétlenségéhez illendő tisztelettel segítsenek egyet-kettőt a szerelembe esettek közül. Eglyőre egyet-kettőt, azután majd talán tanul ettől a jó embertől más jó ember is.

— **Szerencsétlenség a színpadon.** Nürnbergből táviratozzák, hogy a fűrthi városi színházban tegnap előadás közben három munkás szerencsétlenül járt. A munkások, akik a diszletek föállításával voltak elfoglalva, lebuhtak egy kiesített sodronykötőről s egyikük koponyarepedést szenvedett, a másik kettő a lábát törte.

— **Házasság.** Dr. Hart Albert eljegyezte Lorber Terike kisasszonyt Kolozsvárott.

Soffer Tivadar e hó 13-án esküdtött örök hűséget Nebenzahl Regina kisasszonynak Berzeviczén.

Buchwald Béla vasbutor-gyáros, a budapesti Buchwald Sándor-cég baltája eljegyezte Kramer Nelli kisasszonyt, Kramer Adolf nyitrai nagykereskedő leányát.

— **Pénzhamisító-banda.** Udínből jelentik, hogy a rendőrség felledezett egy pénzhamisító bandát, amely hamis érepezeket gyártott. Eddig harminc embert tartóztattak le. Közülük báró Beckmann gyermekeinek nevelőjét Tarentóban. A hamispénzt Anonában gyártották, ahol egy Giorgetti nevű gyárigazgatót és kereskedelmi kamarai tanácsost letartóztaltak.

— **Az állatkerti korcsolyapálya.** Elismerésre méltó az a buzgóság, amellyel az állatkert igazgatója Serák Károly a vezetése alatt álló intézmény jövendelmét szaporítani igyekezik, hogy így minél inkább biztosítsa annak fejlődését. Ezt a kulturális célt szolgálja az állatkerti korcsolyapálya is. Ennek érdekében Petzke Lajos, az ismert úszó- és korcsolyázó-mestert nevezte ki a jégpálya vezetőjévé. Petzken kívül két volt tanítványa tanítja az állatkerti tavon a korcsolyázó sportját.

— **Rosszul címzett levél.** Kőröendről levelet írt az Országos Iparegységetek egy szabó. Azt kérdezte benne, hogy milyen keresztény üzletben szereshetné be posztószükségletét. A levélre az egyesület ezt a választ küldte:

Folyó hó 28-ikán kelt becses levelére értesültük, hogy kérelmének nem tehetünk eleget, mivel egyesületünk az üzleteknek felekezeti szerinti való osztályosadással nem foglalkozik s erre néve semmiféle támponttal sem bír. De különben is utolsó sorban jutna eszünkbe a közigazgatási téren valakitől megkérdezni, hogy mi a vallása, vagy felekezete? Amennyiben azonban hazai posztót óhajt beszerezni, akkor készséggel fogunk ebből kérelmének megfelelni, mivel a hazai áru terjesztését a köz érdekében állónak tartjuk és az általunk megindított iparpártolási akció bennünket erre egyenesen kötelez.

A néppárt írója kielégítőbb választ adott volna a kőröendi szabónak. Forduljon oda bizalommal. Kap majd néhány címet, amelyek közt még tévedésből se lesz egy se, ami — nem keresztény.

— **A szabó-kai közkórház ügye.** A tegnapi lapokban egy közlemény jelent meg, amely ugyanazon írórsábtól eredve, egy szabókat helyi lap nyomán állítólagos visszaélésekkel vádolja a Mária Valéria közkórház orvosait. A helyi lap ellen a szemérszedett valótlanságokból hemzsező cikk megjelenése után nyomban megtelték a megtörő lépéseket a közkórház orvosai dr. Schmier György osztály — és dr. Szörfy Sándor segédorvos, valamint dr. Wilhelm Adolf körházi igazgató-őorvos s egyszersimint maguk ellen fejelemi vizsgálatot kértek, hogy az igazság mielőbb kiderüljön. A Magyar Híradó, amely a fővárosi lapokká jóhiszeműleg közölte a hírt, egy szabókat tudósítás nyomán dr. Wilhelm Adolfól, a közkórház igazgató őorvosától ma az alábbi nyilatkozatot kapta.

Tisztelt szerkesztő ur! A fővárosi lapok nagy részében a Magyar Híradó híradása nyomán egy közlemény jelent meg, amelynek minden sora valótlan. E becsületeset mélyen sértő és rágalmazó közlemény beküldője ellen a megtörő lépéseket ha adéktaianul megtettem s egyben közlöm a tek. szerkesztőségnek, hogy úgy én, valamint dr. Schmier György osztályorvos és dr. Szörfy Sándor segédorvos a közleménynek egy helyi lapban történt megjelenése után azonnal magunk kértük illetes hatóságunknál a legyumi eljárás megindítását. Egyébként ráterve a cikk állításaira, okmányserűleg igazolatom, hogy az orvosi díjszedés kérdésének megvitatására felettes hatóságom szólított fel s erre vonatkozó javaslatom az u. körházi szabályzatba is felvétel, amely most van jóváhagyás végett a minisztériumnál. Hogy szegény emberektől követeltek volna díjakat vagy hogy ezt is a szabályzatba vették volna, az valótlan, éppúgy, mint a cikk minden egyéb állítása, amit a legyumi eljárás és a sajtóper is igazolni fog. Kérem, hogy a fenti soraimat a közleményt átvevő lapokhoz juttatni méltóztatassék. Kiváló tiszteltötel

Dr. Wilhelm Adolf,
a Mária Valéria-kórház
igazgató őorvosa.

Nár a szabókat közkórházról írt tudósításunkban hangsúlyoztuk, hogy a bírórrást a Magyar Híradó szolgálta. Ezzel is ki akartuk jelezni kétségünket az iránt, hogy a hír ilyen formában megfelele a valóságnak. Megnyugvással fogadjuk tehát a fenti helyreigazítást, amely elégtételt szolgáltat egy méltatlanul megbántott férfinak. A Híradó helyreigazított közleményét kiegészíthetjük szabókat tudósítónk jelentésével, hogy dr. Wilhelm Adolf közel harminc esztendeje orvos Szabókat, több mint tizenöt éve áll a körház szolgálatában s az idő alatt közbeszűlőtt vitta ki mind azoknak, akik humánus működését ismerik.

— **A Danáról.** A budapesti folyamernőnkétséghez ma érkezett jelentések szerint egy a kisebb folyók, mint a Duna apadásnak indultak. A két nap óta tartó hidegbező időjárás következtében némely folyón jégzajlás keletkezett, s így a Dunán is egyharmadrészen zajlás állt be. A fővárosnál tegnap óta 31 centiméternyi apadás mellett a mai vizmagasság 802 centiméternyi.

— **Szocialista többség a milánói tisztviselő-egyesületben.** A milánói tisztviselő-egyesületben, amelynek állami és városi hivatalnokok lehetnek a tagjai, régóta kemény háborúság ütött ki; tagok szép számmal vannak, mert hisz Milánó, Nápoly és Róma mellett Olaszország legnagyobb városa, s Génua mellett legforgalmasabb kereskedő városa. A tisztviselő többsége ugyanis lassan-lassan szocialista lett, különösen a városiak, mert hisz a polgármester maga is szocialista. Ugyanez a tan elterjedt az állami tisztviselő között is, amit a kormány nem vess rossz néven, mert a szocialista képviselők félig kormánypárti alkotnak, s a szocialista tisztviselőknek márosok ezért sem alkalmatlankodik. A milánói tisztviselő-egyesület eddig konzervatív-monarkikus választmányt igazgatta, a vezetésével a szocialista hivatalnokok nem voltak megelégedve, s a most lefolyt közgyűlésen nagy lármával, amelyet egy kis veresédek tarkított, követték a választmányt lemondását, ami meg is történt; az új választmányt pedig rendkívüli közgyűlés fogja megválasztani. Az eszmecserenél különben ékes

titulusok röpködtek. A konzervatívok a szocialistákat királygyilkosoknak, ezek pedig az előbbieket udvari tányérnyalóknak címezték, ami szörnyű hiperbo, mert az olasz hivatalnok még a magyarnál is nyomorúságosabban van fizetve.

— **Tanügyi értekezéslet.** A löseai tanárok, tanítók és az ottani tanfelügyelőség a főreáliskola épületében kéthetenként tudományos értekezleteket szoktak tartani. Legutóbb Héger Ferenc főgimnáziumi tanár a népnevelés hiányairól és ennek káros következményeiről tartott érdekes előadást.

Statistikai adatokkal mutatta ki népoktatásunk fogyatkozásait s ebből vonta le az erkölcselenség, szegénység, kivándorlás és nemzetiségesség körtülményeit. A népoktatásügyre vonatkozó statisztikai adatokat legnagyobb részben Halász Ferenc osztálytanosos Allami népoktatási című művéből vette s a felsorolt adatokból ama következtetésre jutott, hogy a magyar faj és nemzeti szellem a nemzetiségek közötti létéri harcban a népoktatásügyi téren eddig nem tudott kellő hegemoniára emelkedni. A nemzetiségek és felekezetek az előadó tanár szerint az ország több részében merényletet követnek el a magyar faj ellen büntetlenül, míhez hasonló aknamunkát más nemzet nem hagy megtörni nélkül. Keveslette a népokolai államosítások számát s különösen azt kárhoztatta, hogy hazánkban még mindig sok a képesítetlen és magyarul nem tudó tanító, valamint gyakori a tanítóhiány is, ami egyik fő oka népoktatásunk műveltségének s ebből eredő szegénységének. Minden bajt főleg annak tulajdonított, hogy népoktatásunkra vonatkozólag mind eddig sok törvény nines végrehajtva s hogy éppen e miatt sok a képesítetlen és magyarul nem tudó tanító és gyakori a tanítóhiány. Végreményvű azt a következtetést vonta le, hogy ha az iskola-államosítások száma főleg a szegényebb községekben kellőleg saporították s ha a népet a gazdasági, ipari és kereskedelmi élet gyakorlati szükségleteire jobban nevelnék, akkor bizonyára jobban megtudna élni. A minőség érdeklődéssel hallgatóit előadásra több észrevétel történt. — **Drusiner György** királyi segéd-tanfelügyelő annak megjegyzése után, hogy a Szepességben semmiféle nemzetiségi kinövésnek nem talált, kiemelte, hogy a népoktatási hiányaiért ne okoljuk mindig s mindenben csak az államot, hanem azok, kikre a népnevelés ügye századokon át a legújabb időkig kizárólag biva volt s kik főleg e célra kaptak gazdag alapítványokat, most se kívánják az államot, hogy összes mulasztásait egy csapással rendezze. Mert ha a felekezetek, kiknek a törvény biztosította az iskolák felállításának jogát s kik különben is létevényben örök tennitőti jogukat és autonómiájukat eddig hosszú évszázadokon keresztül élték iskola-szervezési jogaikkal, most, mikor a köznevelés hátaéba mellett a tennitőti kötelezettségekre és terhekre szükség van, ne vonják ki magukat az állam terhére a népoktatásügyi áldozatok és követelemények alól. Az államnak különben is érdekeny követelemények okozó iskola-államosítások mérséklésével a népoktatásügyi bajokon nézte szerint a legkövetkezőben és legjobban úgy lehetne segíteni, ha a törvényhozás a polgári jogok gyakorlásánál nem a vagyonit, — hanem a magyar értelmi választói cenzust iktatná törvénybe, mely szerint csak azon polgárok bírnának szavazati joggal, kik iskolai bizonyítvánnyal igazolják, hogy magyarul írni és olvasni jól tudnak. Mert ekkor a felekezetek, meg a túzók is igyekezni fognak, hogy jó iskolájuk és jó tanítójuk legyen, amennyiben ekkor a jó iskola igazi hatalom lenne kezükben. Ezután áttérve az előadó tanár által felvetett statisztikai adatok kellő értelmezésére, telemítette, hogy tényleg vannak egyes községek, melyekben a népoktatás az elkerülhetetlen tanítóhiány miatt sokszor szűnne, s hogy ezeknek írni-olvasni nem tudó lakosága aztán a többi községek rovására s nagyban növeli a kedvezőtlen statisztikai számösszeget: de azért átlag, egészen vége kedvezőbbek a viszonyok. Ily esetekben tehát a statisztika csak alaki külsőség, melybe a tartalmat céltudatosan kell beillesztenünk. A képesítetlen és magyarul nem tudó tanítók alkalmazását pedig, valamint a gyakori tanítóhiányokat oszakis a kisebb községek anyagi szegénységének tulajdonítja, minthogy ezek nem képesek állandó rendszer tanítókat tartani. De ezeken a bajokon remélhetőleg gyökeresen fog segíteni a tanítóknak kitérítésre helyezett fizetésrendezése melynek előbb-utóbb a felekezeti tanítóknak is ki kell terjeszkednie. — A tetszéssel fogadott hozzászólás után felszólt még dr. Steiner Antal főreáliskolai tanár ki a Liebig-féle huskvonatot eredetileg történetét körvonalozta, majd Fleischhacker Lajos városi főügyész ki a népokolai palotaszervi drága építkezésének szükségletességét hangoztatta s végül befejezősül dr. Pekár Károly tanár kezdette meg érdekes kísérleti előadást a szugosztóúrol.

— **Kitűntetett munkások.** Hódmezővásárhelyen lélekemelő ünnepélyen adta át Lukács György főispán a földmívelésügyi miniszter által kitűntetett munkásoknak a díszoklevelet és a szákoronás jutalmakat. Az egybegyűlt közönség táviratilag üdvözölte Darányi minisztert.

— **Fiatal hadandorok.** Panis Mihály szecsi, nyitramegyei lakos táviratilag értesítette a főkapitányt, hogy Mihály nevű fia ellopott tőle 1000 koronát és Szobota Mihály nevű barátjával, aki őt a lopás elkövetésére ösztökölte, Amerika felé vette útját. A rendőrség a két szökevényt fut a nyugati pályaudvaron letartóztatta, s a pénzt megtalálta náluk.

— **Ingyen-kenyer.** A Podmaniczky-utcai kenyérszítő-intézmény javára újabb a következő adományok érkeztek: Dr. Wiesinger Frigyes 2 K., dr. Nagy László 2 K., Bokay Lajos 2 K. A kenyérszítőban január 14-én 6370 adag kenyert osztottak ki.

— **A munka mint gyógymód.** Minden kórnak megvan a maga betegsége, amelyet megérdemel. A dolog természetéből folyik, hogy a divattá vált baj a nemzedéket azon a ponton támadja meg, ahol legnagyobb gyönyörűségét élvezte. A mi ivadékok idegeivel és idegeink él. A különböző életformák, a jelenkor fokozott verseny minden téren, a műveltség terjedésével járó finomulás stb. mindenben hozzájárul ahhoz, hogy az emberek idegelete raffinálódják. A különböző művészetek: zene, festészet, irodalom stb. bifordultak régi céljuktól, amely elsősorban a szív és kedély nemesbűlésének szolgált, — és mintha már csak az emberek idegtere akárnának hatni szándékos gyótréssel és kéjes kínzással. Es az esztétikának ezt a szádizmusát gyönyörűséggel élvezi a közönség, amely tolakodva árad oda, ahol leginkább kineznek. Idegeinkkel élveünk, idegeinket bűnhődünk. Az orvosi tudomány mindenféle gyótrémódot talált ki az általános betegségek ellen. Tenger mellé küldi az ideges nyavalyásokat vagy a heggyek közé, majd hidegvíz-kurát alkalmaz vagy brótot rendel. A logika persze azt mondaná, hogy az idegesség okozat és ha be akarom szüntetni, elsősorban az okát kell kirtanom. Vagyis meneküljünk más új életformák közé, amelyek nem foglalkoztatják idegrendszerünket. Ezt a nyilvánvaló igazságot talalta ki dr. Schwab Sidney, aki nagy feltűnést keltett új idegyógyomójával. Ez az orvos a kézimunkát ajánlja az ideges bajokban szenvedőknek, hasonlóan Bonchardat eljárásához, ki cukorbetegnek azt tanácsolta, hogy szünetelt maguk hordják fel a pincéből, vagy fájukat maguk vágják. A kézimunka Schwab szerint minden ideges bajban kitűnő eredményekkel jár, sőt sok esetben gyógyító hatású is volt. Így egy művelt nő esetéről emlékezik meg, ki súlyos idegességben szenvedett, amely ellen minden gyógykezelés sikertelennek bizonyult. Végül a könyvtérzet ajánlotta neki, amely munka igen beható figyelmet és a részletekben is a legnagyobb gondosságot követeli. Egyévi könyvtérzetmunka után a nő meggyógyult és rendszeres foglalkozását folytathatta. Az igazi igazságok mindig banálisak, mint az egyszerű és mint a régi latin mondás, amelyre ebben az esetben gondolnunk kell: mens sana in corpore sano. Beteg testben beteg a lélek és viszont. A modern ember teste petyhüdt, silány, mert nem dolgozik, nem fárads, nem éli meg az erejét. Es gyakorta innét származik az idegesség. Ezért okos a dr. Schwab gyótrémója.

— **A Mernők-és Építész-Egylet a kormányhoz.** Az állami nagy beruházások dolgában a Mernők-és Építész-Egylet is ítéletjesztést intézett a kormányhoz, és abban főleg azt hangsúlyozza, hogy az ipari pangás csökkentésére csak olyan munkák alkalmazhatók, amelyek terjedelmük és jellegüknek fogva csak kezdetét jelentik további beruházásoknak. Ezek követelemények miatt nem térnek meg a tervezett keretben, azért az jóval kibővítenő.

Ilyen egész városrészek átalakítását vonja maga után, aztán a duna-tiszai hajóző-csatorna, a vukovarsamáci hajóző-csatorna, egyes elavult nagy épületeknek (dobányraktárak, kórházak stb.) a városok közepontjából való kitepítése. Szükség volna közösön utján megadni a módot a vidéki városoknak, hogy vízvezetékét, városatornázást, villamos világító és áramszolgáltató telepeket létesítsenek, melyek jövedelmüket is gyarapítanak; továbbá, hogy városházakat megvegyeztassák, most bérházakban szorongó hivatalos számára végleges épületeket emeljenek, ezeknek költségeit a mai bérlek törlesztésnek; s soroksári Duna-ágnak élővízzel való ellátása, a helyiérdekű vasutak ügyének rendezése, a székegy vasutak, valamint az országutak a bajai és az újvidéki hidaknak kiépítése nagyot lendítene közigazdaságunk sorsán. Előadja a ítéletjesztés, hogy a tervezett munkák végrehajtása sürzős szükség, ahhoz rögtön a tavasszal hozzá kell fogni, de ne úgy, hogy az ország egyes pontjain tömegesen kezdjünk építeni, hanem a munkát az országban lehetőleg egyenletesen kell szétosztani.

— **Tóth Sándor utazik.** Tóth Sándor asztaloslegény Budapesten, de nem jól érzi itt magát. Elhatározta tehát, hogy hazautazik Komáromba. Ennek a határozatnak a végrehajtásához azonban némi pénz szükséges. Valamicske legalább, annyit, amennyitért egy harmadosztályú jegyet kiadnak a vasuti pénztár ablakán. Vagy pedig a jó régmódi szerint utazik a mesterlegény. A botja végére akasztja a topánkját, hogy ne kopják s nekivág az utnak, ami Budapestől Komáromig nem is valami hosszú. Tóth Sándornak azonban pénze se volt, meg gusztna se ahhoz, hogy gyalog induljon neki az utnak. Inkább egy kis svindlilire határozta rá magát. Főlmászott egy személyvontathoz csatolt kósi tetejére, végigteküdt rajta s aztán: előre masina. — A masina ment is szépen. Meg se érezte, hogy egy olyan utast is cepel, aki nem fizet. Tatán azonban észrevették a kósi tetején fekvő embert s leszállították a perronra. Szerencsésére, mert iszonyuan össze volt már gemberedve. Komáromig valami halálos betegséget szerzhetett volna magának, ami mégis igen nagy ár ezért a rövid utazásért.

— **A Campanile.** Velence tanácsa tudvalevőleg elhatározta, hogy a művelt világ fájdmalmára a múlt nyáron összeomlott Campanilet teljesen az eredetnek mintájára fogja helyreállítani. A munkálatokat Boni, a híres műépítő fogja vezetni. E határozat után, amelyet egész Európa helyeselt, kissé furcsának tetszett, hogy a Milánói képzőművészeti akadémia pályázatot hirdetett az új Campanile tervezésére s ebben azt követelte, hogy a Soanovino lodszettájának a régi mintára való helyreállítása mellett olyan Campanilet kell készíteni, amely a velünk egykoru modern művészet irányának megfelelő, valamint hogy a régi Campanile építőmestereit is koruk művészeire inspirálta. Elképzelhető tehát, hogy milyen szecessziós tervek fognak Milánóba övönleni, mert ha a régieket leszámítjuk, egyéb építőművészet elődöszerint nincs. Különben elmondja Boni, hogy milyen kalandos tervek kapott eddig a Campanile főlépítésére vonatkozólag. Nem tekintve, hogy néhány száz téglyágyr nyujtott be ajánlatot a tégla szállításáról, naiván-naivabb javaslatok érkeztek be. Egy balkán-félszigeti ur azt javasolta, hogy a Campanile tetejére terraszt kell építeni, hogy a dörzse és szenátorai ismét láthassák az Adria habjaiba nyugvó napot. Egy észak-német piktor az új Campanilet a szivárvány összes színeire akarná beleszíni, s tervezete szerint több volna rajta az ablak, mint a tégla. Egy csikági óg azt javasolta, hogy egy év alatt főlépíti s tizenkét esztendőig garantál, aztán összedülhetne. Egy másik amerikai ember saját találmányu kenőcsöt ajánlott, amelynek használatától a legfrissebb épületek lehet antik színekkel ellátni. Akadt olyan is, aki azt hitte, hogy a Campanile alatti tengerönsíkon nyomban kálapra talál olyan rengeteg homokréteg mellett, s ajánlkozott, hogy erre a kálapra épít. Szóval, mulatságosnál-mulatságosabb, s képtelenebb tervek ajánlottak Boninak.

— **Nyilatkozat.** Erdős Armand a következő nyilatkozat közzétételére kért fel bennünket: *Sternberg* Dezső hangszergyáros, aki ellenem feljelentést tett, mai napon a következő tartalmu levelet intézte hozzám:

Tekintetes Erdős Armand urnak Budapest. Kedves barátom! Feljelentésem után értesülve arról, hogy a tőlem kölcsön kapott hangszereket te időközben társamtól tényleg megvetted. Végtelemül sajnálom, hogy neked régi jó barátomnak ilyen súlyos kelemetlenségeket okoztam. Tulajdonítsd azt jogosanak vélt felhagyásomnak és kérélek, telessd el azt régi, igaz barátodnak, ki ezentul is marad igaz tisztelő, baráti hived

Budapest, 1903. január 16.

Sternberg Dezső.

E nyilatkozathoz, mely eljárásomat minden tekintetben igazolja, kevés hozzátétlen valóm van. Amit tettem, azt saját vagyonommal, jogos tulajdonommal tettem, kizárólag a *Független Magyarország* fenntartása érdekében. Yádat vagy panaszt személyem ellen más ügyből kifolyólag nem emeltek és ha vannak még panaszok, ugy ezek egyes-egyedül a részvénytársaságot illetik. E panaszok tisztázása a legközelebbi napokban fog megtörténni és akkor ki fog derülni, hogy az engem illetet vádak egytől-egyig alaplatlanok és rosszakaratu kóbolmányok, melyeket ellenségeim megrontásomra találtak ki.

Erdős Armand.

a *Független Magyarország* igazgatója.

— **Elfoglott nemzetközi tolvajbánda.** Említettük, hogy a rendőrség *Preisinger* Salamon órási Király-utca 58, számú lakásán letartóztatta *Scheiber* Dezső, Kohn Ignác Odón, *Richtmann* Armin, *Ivanescu* Milán és *Cheim* B. Ábrahám utazó zsebtolvajokat. A nyomozás során kiderült, hogy *Preisinger* maga is a bandához tartozik. Egy zálogécsulát találtak nála, amelyre 120 koronára egy patkó-alaku 6 zafir és 5 brilliánskővel ékített nyakkendő volt elzalogosítva. A sógoranjóról *Spitzberger* Juliáról kiderült, hogy *Szalburgban* 120 koronát érő nyakkendőt zálogosított el. A nővérénél, *Emilánál*, hét vasuti kocskiloesot találtak. A bandának egy utazó tagját, *Veresch* Izidor 37 éves kereskedőt, akkor fogták el, amikor dr. *Pereszlenyi* Henrik nyitrai ügyvéd nyakkendőjét klopota. Ez a *Veresch* 1902. novemberében *Preisinger*nél lakott. *Scheiber* és *Kohn* 3-4 héttel előzött a kassa-oderbergi vasutvonalon egy II. osztályban utazó kereskedő pénztárcáját, amelyben 1600 korona volt, ellopták. A rendőrség folytatja a nyomozást.

— **Az Aparenta részvénytársaságtól a következő nyilatkozatot kaptuk:** B. lapjuk ma megjelent számában minden ok nélkül igen hevesen megtámad az azzal vádol, hogy germanizálásban dolgozó cég vagyunk. Igaz, megessét, hogy a minden művelt európai nyelven szerkesztett megrendelő levelezőlapok közül, az expedicióját történt tévedésből néhány német levelezőlapot, amely Németországi és Osztrákországra volt szánva, Budapestre küldték, azonban e véletlen tévedés nem adhat okot egy oly kezeny támadásra, mert társaságunk egészen magyar és neve is nem német, mert a német szóltárban az Aparenta szót hiába fogják keresni. Minden hangzatos frázisnál hazafiasabb missziót teljesítünk, midőn egy hazai termék a világ legtávolabb vidékeire exportálunk és Buda-

pesten több száz munkásnak és iparosnak kenyeret teremtünk.

— **A sajtó parazitái.** A sajtó parazitáinak működéséről ad hirt a kolozsvári *Ellenzék*. Akikről szó van, valamenyien helyet foglalnak abban a listában, amelyeket az újságíró-egyesületek a sajtó tisztességén élősködőkről összeállítottak. A parazitákról *Bakk* Endre ezt írja mindenki okulására:

1891. február 10-én „*Az Ország Tükré*” közérdekű hetilap 39-ik száma alólrirtak borítékban megküldött. Hozzá mellékelte levelében figyelmeztetett, hogy abban a „*A honfi erényről*” cím alatt egy jól kiérdemelt *élelmérési közlemény* van rólam. De egyuttal egy 10 forinrtól szóló nyugta is volt mellékelve. En mint előfizetési pénzt kifizettem, hogy rövid utam megmenekedjem a további levelezéstől. De a lap többi száma nem küldetett azon ok miatt, hogy a szerkesztő személyváltást éleztette!... 1901. október 20-ikán ugyancsak borítékban a *Képes Nemzetközi Lapok* egy számát kaptam hasonlóan 10 forinrtól szóló nyugta és egy levél mellékletével, amelyben figyelmeztetést hivatott, hogy a közölt számban Közéletünk harcosai cím alatt *megéramelt dícsérbő közlemény* van rólam. Már ekkor a 10 forinrtól elküldeni hajlandó nem voltam. De a jelzett lap addig alkalmatlankodott, hogy megmenekedjem a további replikázástól, ezen összeget is kifizettem. 1903. január 11-ikén ismét sub couvert hasonló módon egy lapot kaptam, amelynek címe *Állatános Közvetlemény* szépirodalmi és társadalmi lap. A társadalmi lap. A felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: *Agas Ferenc*. Ez is nyugtat mellékelte 20 koronáról, melyet egyévi előfizetési pénz fejében írvetnek állít. Levelében igen kér: az előfizető sorába lépni. Egyuttal figyelmeztet lapja elküldött számában „*A teti emberei*” cím alatt rólam írt *dícsérbő cikkre*. Amin különösen megütöztem és botránkoztam, mivel ez a cikk a cím megváltoztatásával ugyanaz szór-észora, ami a Budapestben az Anglo nyomdában *Tiek* Gábor által kiadott *Az Ország Tükré* c. lap 39. számában „*A honfui erényről*” című fennemített cikkben foglaltatik.

E büntési tanulsága, hogy a közönség a szélfűhások előtt ne nyissa meg erszényét és ha alkalmatlankodnak vagy lenyegetődznek, keressen őltalmat ellenük a bíróságnál.

— **Megőt szemlése.** *Temesvárdi* táviratozók: *Schön* Ferenc buziási pénzügyőri szemlése Keped község határában négy dohánycsempészre akadt. A csempészek dorongjaikkal leütdték a szemlést, oldalgyeréret és puskáikkal elvették, számos szurással és egy lövéssel megölték. A csendőrség a tetteseket *Kajetán* nevű négy öngyántestvér személyében elogta. Az elfoglaltak bevalótták tetükét.

(x) **A magyar borház** (Központi Városházépület, Károly-kürt, Telefon 153.) felkéri t. olvasóinkat, hogy csak egyszerűen próbára tölük bort, akkor biztos, hogy állandóan e megbízható vállalatnál fedezik borszükségletüket. *A magyar borház* ugyanis a legkiválóbb magyar borokat a tényleges termelőhely és a termelő megnevezésével árusítja *rendkívül olcsó árakon*.

Háromszáz év előtt.

— *Egy száz hercegné szerelmi regénye a múltban.* —

Budapest, január 16.

A száz trónörökösne regénye alkalmából a Münchener Neuesten Nachrichten hasonló esetet eleveintet fel, amely háromszáz évvel ezelőtt hasonlóképpen a szász udvarban játszódott le és nagyon szomorúan végződött. A megcsalt férj az alig huszonkétéves *János Kázmér*, Frigyes hercegnek a fia volt. *János Kázmér* elszakadt az apjától és a szász udvarban élt, ahol az uralkodó választó-fejedelem alig tizenkilencéves, csinos leányát, *Anna* hercegnőt vette feleségül. A házasság eleinte boldog volt, de az akkori idők botor divatja, a bőlesek kövének és az aranyisnálás titkának, a házszólása ezt a boldogságot elrontotta. Rengeleg igazi aranyat áldoztak föl a képtelen céiert és *János Kázmér* is azok közé a fejedelmi személyiségek közé tartozott, akik gyermekek hiszékenységgel vetették magukat ezekre a kísérletezésekre és befolyásoltatták magukat mindazoktól, akik ilyen dolgokkal foglalkoztak. Az udvarokban sok szőlhámos aranyisnáló szerepelt akkor.

A szász udvarban is megjelent egy ilyen kalandor, egy parmai születésű férfi, *Scots Hieronymus*. „Igazi ezermesternek adta ki magát”, írja az akkori idők krónikása, „valójában azonban a csalók csalója volt, gazember, aki istentelen gonoszságai miatt megérdemelte, hogy felküssék.” *Scots* mesterkedéséi révén csakhamar a herceg kedvence lett, aki szabad bejárását engedett neki magához. Behelgelő, galáns modorával a hercegné kedvét is megnyerte és csakhamar a legbizalmasabb viszonyba került vele. Talán attól félt *Scots*, hogy kiderül a gyöngéd viszony, vagy attól tartott, hogy az eredménytelen kísérletek miatt felesésségre vonja majd a herceg, egyezőval, *Scots* ur nyomtalanul eltűnt.

A herceggasszony, mint elhagyott kedves, csakhamar vigasztalóra talált *Lichtenstein* Ulrik apódában. Szenvedélyük nem ismert határt, viszonyukat

főljelentették a hercegnek kétségtelen bizonyítékok kíséretében. *János Kázmér* kéréletetlen volt a bosszuszujában.

1593. október 15-én *Lichtenstein* Ulrikot elfogták és egy toronyba zárták. Négy nappal később egy ad hoc kinevezett törvényszék elé állították, amelyek elnöke a jeni udvari bíró, *Teutleben* Ernő volt. Ulrik vallott, de azt állította, hogy *Scots* ördögi mesterkedése csabították őt el. Esedekelt, hogy ne adják át hóhérnak, inkább örökös börtönben töltsen az életét. Különös kegynek azt kérte végül, hogy küldjék a törökök ellen, hogy ott becsületen halál talájon mint katona.

A hercegnek semmi kedve sem volt az ilyen engedményekre. Ulrik visszatment a toronyba s aztán a hercegnérah került a sors. November 17-ikén bíróság elé került, amelyet két teológus, *Dünkler* szuperintendens és *Melchior* püspök udvari prédikátor egészített ki. A hercegné is vallott, mint a parancsokat, elmondta, hogy *Scots* meghívta a szobáiba, ott megfogta a kezét, egy különösen rajzolt, különös alakokkal cifrázott keresztre tette, amely alatt vasdrót volt. Aztán mindenféle érthetetlen szavakat mondott, legfőbb azt hitte, hogy a szentháromságot is emlegette. Erre a drót megmozdult és a hercegné ujjai köré oszavardott. Ettől kezdve nem álhatott ellent neki és felszólítására még azt is megígérte, hogy a bekövetkező télen elhagyja az urát és egy megfelelő helyre szökik. A hercegné bünbánónak és megtörtnek mutatkozott és jajtavta rimánkodott kegyelemért. *János Kázmér* mind a két büntést átvitette *Koburgba*.

December 12-ikén összeült a bíróság, hogy a házasságleket szétválászsza. *János Kázmér* képviselőben *Massmann* ügyész jelent meg, a herceget *Heldri* Móric tanácsos védte. A tárgyalás nem tartott sokáig, már reggel tíz órára megvoit az ítélet, amelylyel a hercegi házaspárt elválasztották egymástól és a hercegnét mondták bűnösnek.

A jogi kérdés kölcsönössége el lévén intézve, a megbántott herceg büniényitő eljárását indította és a hercegnét és a lovatot a jeni bírósággal pallosbalára ítéltette. Az ítéletet a herceg örökös fogságra változtatta át. Akadtak azonban hangok, amelyek *János Kázmér*nak szuehrányást tettek a nagy sietőség miatt, hogy a rezdai udvarnak a hercegné javára érvényesülhető rokonérésnek elejét vette. *Rebhahn* Miklós szuperintendens szomorú és szégyenletes esetnek mondta a dolgot. 1598. december 28-ikán a hercegnét, mint foglyot *Eisenachba* vitték. Három évig maradt fogva, 1599-ban a *Köburgtól* három órányira eső *sonnenfeldi* klostomba zárták. Ott maradt egy ideig, de akkor a herceg attól tartott, hogy a rezdai rokonság megszokhathehi onnan, s azért *Koburgba* vitette, ahol egész életét töltötte. Érdekes részleteket mondott el élete végső szakáról gyóntatóapja, aki a halálra előkészítette.

Már néhány nappal halála előtt az ágya mellé kirakatta halotti ruháit. Maga választotta ki *Keresztelő* *Szent János* kinyilatkoztatásának 13-ik és 17-ik versét a halotti beszéd.

— Nagy bűnös voltam — mondotta gyóntatójának — azért térek *Krisztushoz*, mert a bűnösök végett jelent ő meg.

Az 1613-ik évben január 27-ikén váltotta meg a halál szenvedéseitől negyvenhétéves korában, s husz évet töltött szigorú fogságban. Nagy, fejedelmi pompával temették el, hatfogatu gyászkoosin. *Koporsóján* ez a felírás volt:

DIE DURCHAUCHTIGE HOCHGEBORNE FÜRSTIN UND FRAU NUR HERZOGIN ZU SACHSEN, LANDGRAFIN IN THÜRINGEN, MARKGRAFIN ZU MEISSEN IST AUF DER FESTE COBURG AM 27. JANUAR CHRISTLICH VERSCHIEDEN UND DEN 3. FEBRUAR ANHERO BEGRABEN WORDEN. ANNO MDCXIII.

Tragikus sorsa volt a másik bűnösnek, *Lichtenstein*nek. Ott szenvedett ő is a börtönben, míg végre sikerült befolyásos rokonainak öt bíineseitől felszabadítani. És akkor az történt, hogy mikor először vitték a napvilágra a testileg-lelkileg megtört embert, akkor szeme ki nem bírta a napfényt. Megvakult. De nemskára őt is megszabadította a halál a gyötrelmeitől.

FÓVÁROS

(*) **A Rókk Szállásalapítvány.** *Rókk* Szállás nagyobb alapítványt tett íóvárosi tanitók jutalmazására. Az alapító-ókiratot csak évekig tartó tárgyalás után tudták megállapítani. A kamatok azalatt növétek az alapítvány összegét. Tavaly végre jóváhagyta a kormány az alapító-ókiratot, amely szerint minden esztendőben tizenhárom tanító iejenként ezerkétszáz korona jutalmat kap. Minden tanító egymástán két évig kapja a jutalmat. Százötven tanító pályázott a tekintélyes jutalomdíjra. A tanács tegnapi ülésén a

következőknek adta a jutalomdíjat: *Agotai Béla* és *Felboly Lípót* igazgató, *Augustin Imre*, *Bardecs Pál*, *Budnasky Károly*, *Csáky Elek*, *Czike Imre*, *Mazurek Pál*, *Moussang Géza*, *Rákosi István*, *Sturs György*, *Szabó B. László* és *Száva János* tanító.

SZÍNHÁZ, ZENE

** Magyar Színház. (Bemutató előadás.) A nőias, bohókás operett helyén az élet legkomorabb, legsötétebb pesszimizmus. A rózsás pezsgőmómor után, a halál fagyos lehellete: Niiniss és — Raquin Teréz!

A *Magyar Színház* abban a meg-megújuló ambiciózus törekvésében, hogy az operettbohóság mellett a komoly drámai műfajt is meghonosítsa színpadán, bemutatja ma este *Zola* Emil *Raquin Teréz* című drámáját. Kísért nehezen szoktuk meg a nagy realista szárvá ügyelni, ahol huszonnegy évvel előbb még egy pikáns kuplé csengett a fülünkbe, de mindinkább megkapott bennünket a sötét, komor hangulat, mely mindjárt a darab első jelenéséből felénk árad...

Mindnyájan ismerük Raquin Teréz a Zola regényéből. A nagy realista írónak mindig egyik legkedvesebb vágya volt a színpad szűkebb kereteibe belezsongorítani szélesen rajzolt történetét az ő Rougon-Macquartjainak. Meg is eselékede néhányssor ezek közé a kísérletei közé tartozik a Raquin Teréz is. A *Pálinkán* kívül még ez a dramatizálása mondható a legsikerültebbnek. Ha a regény részletező analíziséből rendkívül sok maradt is a regény nyomtatott lapjain, maga Raquin Teréz, a szeretője Laurent s az életükbe belejátszó alakok, mint vérbéli drámai alakok kerültek a nyomtatott regényfoliánsokból a deszkákra. A bűnbán jogant szerelem nem terem boldogságot. A Raquin Teréznek ez az alaplétele a drámában taán még izgalmassabb lett egy fokkal s a realizmus nagymestere, amint a sötétségben keresztül a világosság felé vezető nézőit, éppenséggel nem törődik közönsége idejeivel.

A premier-közönség a legfeszültebb érdeklődéssel kísérte végig Zola drámáját. Talán még nagyobb érdeklődéssel fordult az előadás, mint a darab felé. Főtárgya ennek az érdeklődésnek volt a dráma férjgyilkos hősnőjének az ábrázolása: *R. Maróthy Margit*, aki a *Nemzeti Színház*tól szerződött át, lemondva prestigejének egy jelentékeny részéről, csak hogy tért nyerjen tehetségére, kibontakozására. Mindjárt első feljelpése a Raquin Terézben világos feleletet adott arra a kérdésre, vajjon helyesen cselekedett-e, hogy színpadot cserélt. S ez a felelet a következő: ha a Magyar Színháznak sikerül meghonosítania színpadán a drámai műfajt, akkor *R. Maróthy Margit*ban olyan eminens drámai jellemzínészt kapott, aki a legnehezebb művészi feladatok megoldására is képes. Raquin Teréz, amint ma este az első jelenettől az utolsóig, mikor öngyilkossággal véget vet az életének, megrajzolta ennek a bűnös asszonynak minden alakját, akit mardós lelkiismerete kerget a halálba, az nemcsak a komolyan gondolkodó színésznőre vallott, hanem arra is, hogy a szerep minden legkisebb részletébe elmélyedt s épp oly analízáló módon rakta össze Raquin Teréz jellemének minden vonását, mint aminővel az írja megírta. Kiválóan finom színekkel dolgozott a harmadik és a negyedik felvonásban és teljesen világossá tette előttünk, hogy ennek a férjgyilkos asszonynak csakugyan nincs más menekülése, ha meggyilkolt férje árnya elől menekülni akar, mint a halál. Ha valami kifogásolni valót lehetne találni a művésznőn, ez az volna, hogy beszéde azokban a részekben, a melyekben ninosenek erős effektusok, hanghordozása majd túlságosan fojtott, majd meg túlgyors tempójú. Drámai akcentusai azonban tiszták, egyenletesek és hatásosak.

A közönséget egyenesen meglepte a nagyszabású alakítás és zajos tapsokban adott kifejezést nagy tetszésének. A művésznő fogadtatását új otthonában egész virághalmaz tette színessé.

Partnere, *Hidvéghy*, aki Laurent-t játszotta, a javafajta színésznek közül való. Már többször alkalmunk volt méltányolni tehetségét, ma különösen ritka szép, erőteljes drámai organumát volt alkalma érvényesíteni, amely a szenvedély kifejezésének minden árnyalására képes. Méltán osztozott azokban a tapsokban, melyek az est során elhangzottak.

Még két nagyszabású drámai tehetséget ismertünk meg a Raquin Terézben. *Angyal* Ilkát, aki az öreg Raquinné asszonyt bevégzett drámai művészzel játszotta. A harmadik felvonás végső jelenetében, ahol megtudja, hogy meggyilkolták fiát, hatalmas drámai talentumnak bizonyította magát. Jobban ezt a jelenetet megjátszani nem lehet. A legnagyobb reményekre jogosító tehetség *Ráthai Márton*, (Camille) aki az Országos Színészakadémiából, most került a Magyar Színházhoz. Végtelen nagy egyszerűség,

finom jellemzőképesség és természetes beszéd jellemzik ezt az ifjú színészt, akiben alig lehet észrevenni a kezdőt, s akiben a jövő egy kiváló jellemzínészt sejtjük. Grivet-t és Michaud-t *Faragó* és *Szilágyi* játszották. Mindkettő teljes rutinnal s különösen az utóbbi nagy természetességgel is. *Kornai*, *Berá* (Suzanne), a Magyar Színház ifjú kis operettszínésze, teljes igyekezettel rajta volt, hogy a drámai naivát pótolja. (M-s)

** A Kis fészek. A Vigaszínház mai estéje igazolta azok nézetét, akik a *Kis fészek* tegnapi bemutatójának zajos sikerét konstataálták. Nem volt ma jelenet, amelyet a közönség hangos derültséggel nem honorált volna és a színelőadás megtelt nézőtérben állandó volt a jókedv. Az est hőse ma is *Hegedűs* Gyula volt, aki Raverty ügyvéd szerepében megszokott sikereit is felülmúlta. Egy-egy jelenetben a nagy kacagástól alig lehetett az előadást tolytatni. *Góth* Sándor, *Szerényi*, *Tapolczai*, *Balassa*, *Varsányi Irén*, *Gassi* Mariska és a többi szereplő mind a nagy siker érzésében igaz lendülettel aknáza ki hálás szerepüket. Taps, kihívás rengeteg.

** Visszafelt előadás. *Rákosi* Szidi iskolájának növendékei ma este az *Urania* színházban mutatták be tudásukat a hervathatatlan szép zenéjű *Rip van Winkle* keretében. Növendékekről lévén szó, akik csak most kezdenek mozogni a színpadon, kritikák nem lehet gyakorolni, mert vajjon ki tudná megmondani, hogy igazri tehetség rejtőzik-e tanítás alatt, melylyel az iskola közönség elől boosítja növendékeit. Egyenként felemlíteni nem lehet őket, mert mindnyájan iparkodtak kiemelni a tapsokat, amelylyel a hangulatosság nem inakarkodott. Az elismerésre ráj is szolgáltak, *Oláh* Gyula kicsengő, szép hanggal énekelte a címszerepet, aztán a három *Lisbeth*, *Veres* Alice, *Sturm* Lenke és *Hidvégyi* Margit. *Nick* fogadós szerepében *Marion* Ernő jeleskedett. *Derrick* személyesítője *Gamóc* volt, a szerelmes fiatal doktor *Vécei* Emilben talált személyesítőre, míg a kisebb női szerepekben *Viola* Frici és *David* Irma biztattak egy szebb jövővel. Mindnyájan igen meg lehetnek elégedve az est sikerével.

** Hírek a Nemzeti Színházról. A *Nemzeti Színház*ban holnap, szombaton, *Sardou* vigjátéka, *Az utolsó levél* kerül színre, *Suzanne* szerepében *Lánczy* Ilkával és *Prosper Block* szerepében *Caászarral*. — Vasárnap este tízszor kerül színre a *Monna* Vanna, melynek legutóbbi két előadására is teljesen megtelt a nézőtér. — Vasárnap délután a *Proletárokat* adják elő. — Hétfőn a rendezeti, mérsékelt helyáru ifjusági előadásul *Shakespeare Coriolanus* kerül színre. *Coriolant* *Szacsay*, *Vollnóti* *Jászai* Mari játszza.

** Hírek a Népszínházról. *Blaha* Lujza asszony vasárnap délután újra fellép a Népszínházban egyik lényes alakításában, az *Ejtel az erdőn* című népszínműben. A másik fő női szerepet *Heggyi* Aranka játszza. A *Bob herceg* egyik jövő heti előadásán vendégképpen fellép *Roemer* Karola kisasszony.

** Molière-est a Nemzeti Színházban. *Molière Scapin furfangjai* a jövő héten, szerdán kerül színre először, a címszerepben *Rózsahegyivöl*. Ezzel együtt a *Misanthropot* adják *Lánczy* Ilkával és *Mihályfi* a főszerepekben.

** A hőmezővásárhelyi színház. *Hőmezővásárhelyről* táviratozzák, hogy a színügyi bizottság mai ülése pályázat mellőzésével *Janovits* Jenő szegedi társulatának adta augusztus és szeptemberre a színház és elvben hozzájárult a vásárhely-szegedi színi szövetséghez.

** Giron a színpadon. Egy őelmes *berlini* színdarab-íparos *Giron* ur cím alatt színművet írt, amelyben a szász trónörökösének a francia nyelvemesterrel való szerelmi regényét dolgozta fel. A *berlini* cenzura nyilván gondoskodni fog róla, hogy a darab színpadra ne kerüljön.

** Pályadíj dalműre. A *bécsi* Zenekedvelők Egyesülete kétezer korona díjat tűzött ki dalműre. A dalmű beküldési határideje 1903. szeptember 15-ike.

MŰVÉSZET

□ **A téli kiállítás berekesztése.** A Képzőművészeti Társulat városligeti múcsarnokában rendezett téli kiállítás a tegnapi napon véget ért. A látartat a tegnapi utolsó napon háromezernél több ember látogatta, míg a megnyitási óta a kiállításnak 40.834 látogatója volt. A vásárlásokból 143 mű megvételé fejében közel 125 ezer korona folyt be. Január 24-én nyílik meg a múlt évben elhunyt *Keleti* Gusztáv és *Tahy* Antal hagyatékában talált olaj- és vízfestmények, tanulmányok, vázlatok és rajzok kiállítása.

□ **Erzsébet királyné szobra.** Az Erzsébet királyné emlékszóbrára hirdetett új pályázat az évi május 31-én jár le. A pályázóknak a szobor elhelyezésére vonatkozó tervét némileg megkönnyíti az a körülmény, hogy a Szent György-tér, a havá a szobor állítási fogják, teljesen rendezve van.

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ **A Magyar Bazár**, ez a páratlan divatlap, mely úgy az otthon barátságossá tételnek titkát, mint a nők munkakörébe vágó összes tudnivalóknak egész tárházát közli, ismét dus tartalommal jelent meg. Nincs az a toalettkérdés, amelyre pontos könnyen érthető magyarázattal ne szolgálna. A folytonosan változó kalapdivat, utcai-, sport-, bál- és menyegzői-ruhák készítését módját leírja a *Magyar Bazár* kitűnő szabás-rajzok kíséretében. Nagy gondot fordít az egyszerű, de fölötté izléses polgári ruháknak házilag való elkészítésére, de amellett az udvari házion használt más-szép toalettkéket is ismertet. E hó 16-iki számban is egymást érik a kiváló szakcikkek. *S. Heintler* B/m-a és i-j. *Lónyay* Sándorné kiváló szerkesztése mellett írtak az utolsó számban: *Tutsékné Bechetz* Lilly dr. *Vrabély* Armand, továbbá „Jó tanácsok a szépség fenntartására” cím alatt folytatásos cikksorozatot kezdett meg dr. *Garami* Béla. Ezekben kívül tömérdek hasznos tudnivalót közöl a Magyar Bazár minden egyes száma, amely hónapontként kétszer, 1-én és 18-án jelenik meg. Előfizetési ára e gazdag tartalom divatlapnak negyedévre 3 korona, félévre 6 és egész évre 12 korona. Előfizetése a kiadóhivatalkához címzendő: VII., Kerepesi-ut 54. Athenaeum-épilet.

○ **Felolvasó-ülés.** Az izraelita magyar irodalmi társaság jolyó hó 20-án a zsidó hitközség épületi dísztermében felolvasó-ülést tart, melynek tárgysorozata a következő: Dr. *Kecskeméti* Lípót: A profétai vallás első közege. *Roboz* Andor: Bibliái legendák (vers.) *Weisz* Elza; *Roboz* leányok.

FARSANG

(**Hangverseny és tánomulatság.** A fehérgyarmati választókörülethez tartozó szatmári ev. ref. egyházmegye lelkeszei és tanítói gyámintázata alapjának javára, február 14-ikén, a Vasuti és Hajózási Klub összes helyiségében hangversenyyel egybekötött táncestély lesz. A védnökséget elvállalták: *Bőszorményi* Sándor, *Chorin* Ferencné, gróf *Hugonay* Béláné és *Luby* Béláné. Személyjegye ára 4 korona, családjegye 10 korona. Jegyek a megívó előmutatása mellett az Országos Központi Filhérszövetkezett helyiségében (József-körút 44. sz.) este 7 és 8 óra között és az estély színhelyén kaphatók.

(**Postások mulatsága.** A Demény Károly posta- és távirdaigazgató védnöksége alatt álló Budapesti m. kir. Posta- és Távirda-Állászatok és Szolgálatok Emberbaráti és Önművelődési Köre a Royal-szálló dísztermében február 1-én táncvigalommal egybekötött jótékonycélu hangversenyt rendez.

(**A miskolci református női fillegregylet** január 31-én tartja meg bálját a miskolci korona-szálló dísztermében. A fillegregylet az ország második protestáns árvaaháza megalkotásán fáradozván, e bál anyagi sikere emberbaráti célt hoz közelebb. Az egytel eínke. özv. *Pataj* Gyuláné és az egytel tagjai buzgóan járdoznak e bál sikere érdekében.

EGYESÜLETEK

(**A Magyar Jogász-Egyesület**) e hó 17-ikén, szombaton délután 6 órakor az ügyvédi kamara helyiségében ülést tart, melyen az új bűnvádi perrendtartás alkalmazásáról megindult vitában zárszóval él dr. *Payer* László egyetemi tanár.

(**Az Országos Egyesület**) e hó 17-én szombaton, Szentkirályi-utca 21. számú helyiségében betegbemutattással egybekötött felolvasó-ülést tart. Az ülés 5 órakor kezdődik.

VIDÉK

— (**A szatmári főispán ünneplése.**) *Szatmár* város törvényhatósága legutóbb tartott közgyűlésén meleg öröccióban részesítette gróf *Hugonay* Béla főispánt abból az alkalomból, hogy főispánságának ötödik évét betöltötte. *Pap* Géza polgármester a közgyűlés megnyitása után meleg szavakkal üdvözölte a közszeretben álló eínklő főispánt és indítványozta, hogy főispánságának ötvenes évfordulója alkalmából érdemei jegyzőkönyvbe iktassanak. A közgyűlés egyhangú lelkesedéssel fogadta el az indítványt. Ugyanok meleg üdvözöltek ebből az alkalomból gróf *Hugonay* Béla főispánt a vármegyei tisztviselői kar és a megyei közigazgatási bizottságban a megyei képviselők.

— (**Magy-Kanizsa város**) tanácsában nemrégiben megürült a közigazgatási előadó-tanácsosi állás. Az állásra természetesen többen pályáznak, de a közönség *Révész* Lajost, a *Zala* szerkesztőjét szerelné a tanácsosi székre ültetni, ki már évek hosszu sora óta a közügyeknek tanáttorlatban harcosa, a városi ügyeknek pedig alapos ismerője. *Révész* Lajos, ki a vidéki zsurnalisztikában is eínklő helyet foglal el, humánus és kulturális téren is nagy tevékenységeit fejt ki.

— (**Hódmezővásárhely**) város közigazgatási bizottságának legyelmű választmánya *Lukács* György főispán *előleke* alatt ülést tartott, melyen dr. *Gonda* József városi tanácsnokot a helyi krajcáros lapban a

előspént támadó ekké miatt 1000 korona bírsággal sújtotta, Gend Gyula városi főmérnököt család, magánokirat-hamisítás és sikasztásért hivatalvesztésre ítélte.

— (Pozsonyváros) közgyűlése Somogy megye főispánját, mely szerint magyar földnek magyar kézen való megtartását előző törvények alkotta ügyében a képviselőházhoz felirat intézetések, hosszabb vita után egyszerűen tudomásul vette. A közgyűlés továbbá nagy többséggel elvetette a bizottsági tagok számára lélekszám arányában 80 taggal való leemelését előző indítványt.

— (Szatmár-Németi város) törvényhatósága tegnap tartotta ezévi rendes közgyűlését, amelyen a tisztviselői kart egészítették ki választás után. A megválasztott új tisztviselők a következők: tanácsjegyzővé egyhangu elkiáltással megválasztották Ferenc Ágoston városi első aljegyzőt, városi aljegyző lett dr. László István, másodaljegyzővé pedig Krusztly Barnabást választották meg.

Nyiltér.

Köszönetnyilvánítás.

Folyó hó 14-én a Kassa-Ondorbergi vonal vágfalvai állomásán hófúrás következtében a 3. sz. vonattal megakadt utasok a nagy viharban és éhezve Székely előjáró útra állt oly vendégszeretet és szíves bánásmódban részestültek, hogy nem mulasztottuk el forró köszönetünket kifejezni. Teichner Armin, Weinstein Jakob, Kuffler Simon, Klein Márton, Singer Ignác, Klein Hermann, Héblék József, Politzer J.

(Az e rovat alatt közölteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem tevéssé a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK

§§ Erendelés az Igazságügyminisztériumba. Tóczy Géza egri alügyészt az igazságügyminisztériumnak ügyészégi adminisztratív osztályába berendelték.

§§ Egy elősól. Vései Mór, akinek ügyeivel ma foglalkozott a büntető törvényszék, nem új ember judikaturánkban. Első szereplése a kriminalitás mezején 1900-ra nyúl vissza amikor egy 1200 koronás váltót hamisított Károlyi György papirkereskedő nevére. A váltó a budai koronászövetkezetnél számoltatta le. Ettől fogva egészen 1902-ig nem jegyezték föl róla semmit a büntetőörvönika tavaly azonban egymásután négy esetben vonta magára a rendőrség figyelmét. Junius hatodikán egy 600 k.-ás váltót hamisított, s ledezet gyanánt átadta Deutsch Józsefnek, akinek házbérelő tartozott. Még ugyanabban a hónapban elikkasztotta Juhász Jánosnak hatszáz- s Tóth Györgynek kétszázkoronás kaucióját. Az előbbi pénzbüszkedőnek az utóbbi iradoszolgának fogadta föl hírhedt vállalatához. A sikereken fölbuldulva, a múlt év végén egy nagyobb szabású dologra szánta rá magát. Néhai testvérek részvény-társaság nevére kétezeröttszáz márkáról szóló utalványt hamisított, s a pénzt a belvárosi takarékpénztárnál illovette. Övatoságból nem maga járt a takarékpénztárnál, hanem megbízta a kényes küldetéssel Szar Saroltát, aki mint gépiródn volt nálakalmazva s aki pénzt az utca vára-kozó gazdájának hiánytalanul átadta. Szar Sarolta azt a hibát követte el hogy a ravasz ember utasítására nem a maga neve alatt vette föl a pénzt hanem Kiszeli Jolán nevet irt az elismervény alá. Ezzel magát is gyanuba keverte, s ma a princípálisával együtt ít a vádlottak padján. Vései Mór merészén tagadott. A hamis váltókról azt mondta, hogy azokat megbízásból írta alá az utalvány-hamisítást pedig egyszerűen letagadta. A kiballgatott tanuk azonban megátolták védekezését. A bíróság ma nem végezhetett az ész-szes esetekkel s így holnap folytatják a tárgyalást.

§§ A soproni bankbűvés. A soproni bankbűvés ügyében tudvalegőleg a zala-egyszerű törvényszéket delegáltak. A törvényszék a végítárlást e hó 19., 20., 21., 27-ikére tűzte ki, amiből 23 vádlottat és 144 tanút idéztek be. A vádlottak tagjai lesznek: Stancs-laskai Adolf törvényszéki előnök, Skodaj Aurél törvényszéki bíró előadó, Rutich Sándor törvényszéki bíró, Kis Gyula esetleges pótbíró. Galló István és Szis-koács Géza aljegyző, jegyzőkönyvvezetők. A közvádó dr. Vízlendvay Imre győri főügyészhezettes lesz.

TÁVIRATOK

St-Brieux, január 16. Kilenc papnak felüg-gesztették a javadalmait, mert a hitsonoklatoknál és a hitán oktatásánál a breton nyelvet használták.
Paris, január 16. A semmitősekk elutasította Sydon testő passzát, akik 10 évi kényszermunkára ítélték, mert David bankárt Étretatban megölték.

Berlin, január 16. A *Wilhelmshavenben* tegnap letartóztatott *Kaysar* korvet-kapitány ügyében a legnagyobb titkolózás folyik. Illetékes részről csak annyit közölnek, hogy a korvet-kapitány súlyos szol-gálatserést követett el.

A német trónörökös Péterváron.

Pétervár, január 16. A német trónörökös ma délelőtt ideérkezett. Az udvari vonat, mely a trónörökösöt hozta, délelőtt 10 órakor érkezett a német és orosz zászlókkal pazarul díszített carskoje-szelói pályaudvarra. A fogadásra meg-jelentek: Miklós cár képviselőtében, akinek az orvosok erős meghűlése miatt azt ajánlották, hogy ne menjen ki a szobából, *Alexandrovic* Mihály trónörökös nagyherceg és az összes itt időző nagyhercegek, kivéve *Vladimir* nagy-herceget, aki influenzában szenved, továbbá a cár kísérete, az udvari miniszter, a külügy-miniszter, a hadügyminiszter, a vasutügyi mi-niszter, a tábornoki kar és sok előkelő méltóság. A vonat berobogásakor a Probraszenszkij-testő-erzed zenekara a német nemzeti himnuszt játszotta. A német és az orosz trónörökös nagyon melegen üdvözölték egymást. A két trónörökös a pályau-dvartól a kastélyig vivő egész uton lelkes ovációban részesült a közönség részéről. A város fel van lobo-gozva. A trónörökösöt a től palotában a cár és a cárné üdvözölte. Miklós cár kinevezte a trónörökösöt a 40. számú kisdrosz dragonyos-ezred főnökévé, amelynek főnöke azelőtt Albrecht porosz herceg, a braunschweigi regensherceg atyja volt.

A Piquart-törvényjavaslat.

Paris, január 16. A képviselőházban *Anré* tá-bornok hadügyminiszter törvényjavaslatot terjeszt elő a tisztí állásról szóló 1884. évi törvénynek oly ér-telmű módosítása iránt, hogy megrendszabályozott tiszteteket ismét fel lehet venni a hadseregbe.

Bismarck Herbert beszéde.

Berlin, január 16. A birodalomgyűlés tovább tárgyalta *Heyl* és *Speck* képviselőnek a legújabb ked-vezményes szerződések megszüntetésére vonatkozó határozati javaslatát. *Bismarck* herceg kifejté, hogy a határozati javaslat oelja, hogy odahason, hogy az Egyesült-Államokkal jobb kereskedelmi viszony jö-jjön létre. A kormánynak kiválósága mellett bizonyára sikerülni fog tartászerződéseket kötni. Alkudozónk-nak késsék a lelkére, hogy ne fogadjanak el ismét oly kedvezőtlen feltételeket, mint az Amerikával kötött Saratoga szerződésnél. Az amerikai kormány kétségtelenül hajlandó lesz előzékenységet tanusítani, mert mi vagyunk Amerika legjobb vevői. A szerző-dési tárgyalásoknak egyáltalában nem árt, ha a biro-dalmi gyűlésen éles szavak hangzanak el, ha azt mondák, hogy nem akarjuk magunkat becsapatni, *birhatárelmünk türelmetlenségéig változott át.* Mintán *Heyl* határozati javaslatát *Speck* javaslata javára vis-zszavonta, az utóbbi névszerinti szavazással 141 sza-vazattal 67 ellenében elfogadták, 2 nem szavazott.

A marokkói lázadás.

Paris, január 16. A Havas-ügynökség jelenti Tangerből: A fezi helyőrség tegnap intervenciója, amely különféle követsegek, különösen a francia kö-vet közbelépésére történt, arra enged következtetni, hogy most már Tanger környékén teljes nyuga-lom lesz.

Paris, január 16. A Havas-ügynökség jelenti Tangerből: Négy hadoszlop elindult Fezből és Tazza felé tart. Az egyiknek parancsnoka *Bu Mohamed*, a másodiké *Menehi* hadügyminiszter, a harmadikat *Mu-lei Mohamed*, a szulán bátyja és *Abdizsan Amrani*, a negyediké *Mulej Alana* és *Mohamed Amrami* vezeli. Mihelyt a Tazza ellen irányuló hadműveletet befeje-zik, Alana serege Meliába és Amrami serege Tan-gerbe megy.

Berlin, január 16. A *Local Anzeiger* tudósítja táviratozza Tangerből, hogy ott a helyzet aggasztó. A kabylek összetartanak és bosszusak, fenyegető-znek a tegnapi vereségért. Az európai helyőrség meg-bizhatatlan és a legénység háromszoros szoldot kö-vel. Nagy az elégedetlenség az európai katonák között, mert nem zsákányolhatnak kényük-kedvük szerint.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, január 16. (A *Budapesti Napló* telefontelen-telese.) A készárny piacán ma is nagy csönd uralko-dott, csak árpában fordult elő némi kérés Dél-Német-országba való kivitelre. Határidőkre a forgalom buzára szorított, de ebben is csak előtve volt egy-egy kötés s a new-yorki magasabb árjegyzések nem idéz-tek elő javulást. Zárlatkor buza 1 fillérel javult.
Kötletelt: Buza tavaszra 7.84—7.83 korona. Jegy-zetletelt rozs tavaszra 6.97—6.98, zab tavaszra 6.40—6.42 korona.
Zárlatkor: Buza tavaszra 7.84, rozs tavaszra 6.98—6.99, zab tavaszra 6.42—6.43 korona.

New-York, január 16. (Terményáradat.) (Zárlat.)
Gyapot: New-Yorkban helyben 8.95 (8.90). Január-ra 8.69 (8.69). Aprilis-ra 8.77 (8.78). New-Orleansban helyben 8.11/2 (8.1/2). — *Petroleum*: Stand white New-Yorkban 8.30 (8.30). Stand white Philadelphianban 8.25 (8.25). Refined in Cases 9.60 (9.60). Credit Balances at Oil City 1.54 (1.54). — *Zsír*: Western steam 10.45 (10.35). Rohe és Brothers 10.55 (10.60). — *Tengeri iránzata szilárd.* — Január-ra 59.1/2 (59.—), Március-ra 55.— (54.1/2). — Májusra 49.1/2 (49.1/2). *Buza iránzata szilárd.* — Páros ósai helyben 81.1/2 (80.1/2). Január-ra —.— (—.—). Március-ra 84.1/2 (84.—). Májusra 82.1/2 (81.1/2). Jul-ra 79.1/2 (79.1/2). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — *Kései*: iair Rio T. az 5.1/2 (5.1/2). — Jan-ra 4.20 (4.25). Aprilis-ra 4.40 (4.45). — *Liszt*: Spring Wheat cears 3 05—3.10 (3.05—3.10). *Cukor*: 3.1/2 (3.1/2). On: 28.25—28.50. (28.—28.35). — *Rés*: 12.25—.— (12.25—.—). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, január 16. (Terményáradat.) (Zárlat.)
Buza iránzata szilárd. — Jan-ra —.— (—.—). — Március-ra —.— (—.—). — *Tengeri iránzata engedő.* — Jan-ra 47.1/2 (48.1/2). — *Zsír*: Jan-ra 11.— (11.—). Máj-ra 9.50 (9.57). — *Sealon* short cear 9.81 (9.85—9.87). — *Serlisus*: Májusra 16.42 (16.57). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Kép se maradt rólad ...

Kép se maradt rólad ...
Mint a hajnalom: úgy mentél el innen.
Fájó elmulásod
Ki nem nyitott bimbó, de nehéz elhínnem ...
Kép se maradt rólad,
Ugy költöztél el e szomorú világból ...
Szomorú világban viruló virágszál
De nagyon hiányzol ...

Caupa tövis között
De jó is lett volna legalább egy rósa.
Caupa róza között
Szívemnek az isten egygyel még adósa.
Legszébb az az egy volt ...
Mikor a nagy világ mulatozik, táncol,
Dalol jökdéven: az én vig szívemnek
De nagyon hiányzol ...

Milyen is lehetél?
Milyen lettél volna, én angyalom, lelkem?
Hányszor elgondoltam,
Hajh, de elmondani egyszer sem is mertem ...
Kép se maradt rólad,
S mosolygó arcodat megsírtattam hányszor ...
Mosolygó lelkeddel, én édes hűgöcskám,
De nagyon hiányzol!
Góltér hiányzol!

Gollért Osakar.

+ A simplon alagut. Közép-Európát nem-sokára új közlekedési utogja összekötöti Olaszország-gal. A Simplon Svájc legmagasabb, háromezermé-teres hegyesücs alatt ugyanis a'lagutat fúrnak. A munkálatokat ezkerlenoszáznegy végén már be is fejezik. Az alagut husz kilométer hosszú lesz, tizenöt kilométerrel hosszabb, mint a szentgotthárdi alagut. Bejárója hatszáznyolcvanbét méternyire van a tenger színe fölött a svájci és hatszázharminónegy méter-nyire az Olaszország felőli oldalon. A vasut egy-egy helyen kétezer méter mélyen fog majd elrognai a hegy gyomrában. A hőmérséklet ilyen helyeken tíz fokra is felemelkedik. Az alaguton áthaladó vasut a Páris és Miláno közti utat igen lényegesen meg fogja rövidíteni. Az új vasut építésére valószínűleg azt a tervet fogadják el, amelylyel Lous-de-Saulnier és Gent között egy teljesen új közvetlen vonalat akarnak léte-síteni. Így száztizennegy kilométerrel lenne rövidebb Páris és Gent között a távolság.

+ A szinpadi osök ellen. Egy Warne nevű or-vos nemrégiben törvényjavaslatot nyújtott be Virginia állam törvényhatóságához, amelyben huszonöt, ismét-lődés esetében pedig ötven dollár pénzbüntetés kisza-bását kéri a csokoládókra, mivel a tudomány vis-gálódásai szerint a csóknak mai formája fölötte alkal-mas ragadós betegségek terjesztésére. Minthogy a törvényjavaslat ellen egy szinbizárgató avval talált érvelni, hogy arról ő nem tehet, ha színészei a dráma-írók utasításai következtében össze találak csoko-ládni, Warne doktor most egy új cikkkel pótolta a törvényjavaslatát. Az új pont szerint: „A költőknek pedig tílos olyan színházi darabokat írniok, ame-lyekben a csokló szereplők csokoládni kényte-lenek.”

† Tolsztoj és a játékonysági vásár. A Pétervárot megjelölő németnyelvű újság beszéli el ezt a kis történelmet; Karácsonyra játékonysági bazárt terveztek s az egyik rendezőnek, egy gazdag gyárosnak az az ötlete támadt, hogy jó volna egy csomó aláírtas Tolsztoj-arcoképet áruba bocsájtani. Az ötlet csakhamar kivételre jutott; a gyáros vasutra ültette néhány száz darab arcképpel prikascsikját (az illet-felekehez járó segéd), aki csokrogó hideg időben meg is érkezett Jászánja-Polyánába. Bebecsülták Tolsztoj dolgozószobájába, ahol az íróasztala előtt ülő költőnek elmondotta kérését. Tolsztoj végighallgatta szótlanul a prikascsikot s szótlan maradt akkor is, mikor a fiatal ember elkészült már mondanivalójával. Ugy látszik, gondolkozik. Végre azonban megszólalt: — Figyelj! Egyáltalán nem tetszik nekem az az ötletek, hogy drága pénzért arcképek árulni fényképeimet a ti játékonysági bazárotkban. Nem vagyok én olyan híres ember...

A vendég az ellenkező akarja bizonyítani, Tolsztoj azonban rendületlenül folytatja:

— Jó, jó, várj egy kicsit... jobban érdekelnek a gyáratok viszonyai, mint az, amit híremről akarsz mondani! Beszélj inkább a gyáratókról.

Es kezdetét veszi erre a kérdések kifogyhatatlan sora. Tolsztoj főként az alkalmazottak sorsa iránt érdeklődik s a legapróbb részletekig mondanak a prikascsikot. Mikor minden kérdésre megkapta a választ, visszahajolt karosszékében és gondolatokba merült néhány pillanatra, azután így szól:

— Tudod-e mit? Amiket itt elbeszéltek, mind nagyon tetszett. Hol vannak a fényképeid? Elő velük.

A prikascsik boldogan kezdi bontogatni a csomagokat, Tolsztoj azonban lehűti buzgalmát.

— Négy arcképet kérek.

— Csak négyet? — kérdi csalódva a buzgó prikascsik.

— Csak négyet. — S a toll már végigsiklik az első képen.

Az álmélködő fiatal embert Tolsztoj szava ziasztja föl:

— Ez itt ni, — azzal odanyújtja neki az első, nagy betűkkel aláírt képet, — meg ez (következik a második), — meg ez a harmadik a három főnöködé. Mond meg, hogy tiszteltetem őket. (A prikascsik mélyen meghajol.)

— Ez itt pedig — s azzal kezébe veszi Tolsztoj a negyedik képet — a tied, hogy legyen, ami emlékeztessen erre az órára.

— Hát a bazár számára? — dadogta a fiatal ember.

— A bazár számára pedig — mondja Tolsztoj és gondosan becsomagolja a többi képet — a bazár számára pedig, kedves barátom, nem írok alá képet.

† Hány hajó pusztult el novemberben. Érdekes statisztikát állított össze egy hajóügynökség a múlt év novemberben elpusztult hajókról. Eszerint összesen hetvenhét vitorlás és huszonkét gőzhajó pusztult el a tengereken az említett hónapban. A szerencsétlenül járt hajók lobogók szerint így oszlanak meg: A vitorlások közül elpusztult tízenkét, angol, tízenegy amerikai, tíz norvég, kilenc olasz, hat francia, hat svéd, négy orosz, három osztrák, három japán, két német, egy-egy görög, spanyol, dán és olasz. A gőzhajók közül tizenhárom tizenkét angol, három spanyol, két hollandi és egy-egy német, olasz, dán, svéd és norvég. Magyar hajó egy sem pusztult el novemberben.

† A francia-porosz háború előzményei. Most jelentek meg Chappuis vezérőrnagy emlékiratai az 1870-71-iki francia-porosz háborúról, amelyek főleg az 1869, 1864, 1866 és 1870-71-iki évekről szólnak. A vezérőrnagy memoárjaiban éles megfigyelő szemmel írja le, amiket Emsben közvetlenül a háború kitörése előtt látott, látott és tapasztalt.

Chappuis ezidőtájt századosnak volt beosztva a Kaiser Franz regimentbe s Albrecht porosz hercegnek volt az adjutánsa. Ebben a minőségben ment Emsbe, ahol a porosz király már a Négy tornyban lakott. Anélkül, hogy az ügynek nagyobb fontosságát tulajdonított volna, ott már élénk tárgyalás folyt a Hohenzollern hercegnek a spanyol trónra való kandidálására véget. Werther párisi követ és Waldersee katonai attasé Emsbe mentek, hogy a királynak szóbeli jelentést tegyenek. Ekkor azonban még komoly bizonytalanság gondolái sem lehettek.

— Hirtelen, július 8-án megjelent Benedetti Emsben — így beszéli el Chappuis — akinek Gramont herceg parancsára Wildbadban való tartózkodását félbe kellett szakítania. A király azonnal fogadta s asztalához is meghívta. Benedetti az első napokban bosszusan szótolt a Párisban uralgó elindulásáról, amely szunnyogó életfontos orsónál. A helyzet azonban mindinkább komolyabb lett, s a spanyol trónörökös kérdése fényesleg előesetett ki. Werthernek és Walderseenek Párisba kellett visszatérniük, s a közvélemény kezdett rosszat sejtetni. Benedetti igen fel volt indulva. 12-én még Újtest hercegnek azt mondta, hogy miután Hohenzollern herceg a spanyol trónra való kandidálásáról lemondott, minden nehézség

el lett hárítva. Julius 13-án Albrecht herceg ismerősei közül néhány urat és hölgyet hívott meg és megparancsolta nekem, hogy a királyt is felkérjem a megjelenésre. O felsegéhez mentem hát, aki az ivószobában egyedül tartózkodott. Epp e pillanatban lépett be Abeken titkos követségi tanácsos, a külügyminisztérium egyetlen hivatalnokja, aki a királyt Emsbe kísérte — és egy táviratot adott át a királynak: — Chappuis — iordult hozzám a király — várjon egy pillanattal, amíg a táviratot átolvassom.

Néhány pillanat múlva pedig ezt mondta: — Ez a legfontosabb távirat, melyet életemben kaptam. Mondja meg fivérnek, hogy Abekennel dolgoznom kell, most nincs időm hozzámenni. A vasóra vége felé jött a király egyedül, két hölgy között lenn tartott helyére ül. Mivel én az egynehány nap óta távollevő Schutzenburg udvari marsallt képviseltem, azt kérdeztem tőle, hogy hozassak-e egy pohár pezsgőt, — mire a király egy pohár Seltersvizet kért, megfogya, hogy teljesen józan akar maradni. A következő reggel a király séta közben találkozott Albrecht herceggel. Velük mentem én is, midőn a gyógyház mellett Benedettivel találkoztunk. Ez a királyhoz lépett, hogy beszéljen vele. A király igen izgatottan beszélt Benedettivel s csakhamar elbucszott tőle s gyors léptekkel lakására sietett. Benedetti még egyszer azzal a kéréssel iordult hozzám, amelyet a király már az este kapott táviratban olvasott, hogy kezeskedjék a király. hogy a spanyol trón jövőben senki el nem fogja foglalni. A délelőtti folyamán a nagykövet még egyszer bejelentette magát a királynál, de ez azt választotta Radziwill szárnysegédé által, hogyha az előbbi ügyben jön, akkor iorduljon a külügyminisztériumhoz, mert ez ügyet a maga részéről befejeztek tekintni. Hogy a király magára Benedettire nem haragudott, azt az is bizonyítja, hogy midőn Emsből június 14-én elutazott. Benedettinek kezét nyujtva, ezt mondta: — Nous deux, nous resterons amis. (Mi ketten barátok maradjunk.)

Midőn a király fivéréből elbucszott, azt mondta neki: — Maradj még itt, mert nincs kizárva, hogy a Tuillériákban be fogják látni, hogy ily semmis okokból nem érdemes háborút kezdeni.

Tizenötödikén este érkezett a király Berlinbe s aláírta a mozgósítási parancsot. Ezzel kezdődött meg a hatalmas háború.

† Amerikai humor.

— Mi következik?

Rodney: 'A közbiztonságra nézve nem létezhetik veszélyesebb az automobilnál.

Sidney: Üres beszéd! Várj csak, míg repülőgépek kezdenek ránk esni.

A különbség.

Alot Galyole: Mi úgy bának a szakácsnékkel, mint családnk egy tagjával.

Mrs. Poindexter: Mi nem bának egy a miénkkel. Nem merjük, Mi előzékenyek vagyunk iránta.

Bállépés.

Tess: Olyan jó fiu volt! Minden héten meghívott néhányszor a színházba, de pár hét előtt egy este, mikor a vendégszobában ültünk, elég megrondolatlán voltam s megengedtem neki, hogy megcsókoljon.

Bess: Mi köze ennek a színházhoz?

Tess: Azóta mindig a vendégszobában akar ülni.

Teljes bizonyíték.

Fúrj: Honnan tudod, hogy az özvegynek, aki most hurcolkodott a szomszédunkba, nincs gyermeke?

Felész: Tegnapi beszélgettem vele a kerítésnél és öt tanácsot adott hogyan neveljem kisleányukat?

A jóbarát tanácsa.

Jack: Alkalmam van nőül venni egy szegény leányt, akit szeretek és egy gazdagot, akit nem szeretek. Mit tanácsolnál?

György: Szerellem az élet sava, nélküle minden egyéb elveszti értékét. Szerellem tisztá szerelem vagyonná avatja a szegénységet gyönyörré a fájdalomat, menyországgá a földet.

Jack: Elég. Nőül veszem a szegény leányt, kit szeretek.

György: Okosan! Igaz — kérlek, nem mutathatnál be a gazdag leánynak, akit nem szeretsz?

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

A Magyar Kereskedelmi Csarnok elektrotechnikai szakosztálya ma folytatódott ülést tartott amelyen társelnököknek Fischer Béát és Söphöz Sándort, előadónak pedig Lukács Jenőt és Wolf Sándort választották meg. Az ekként véglegesen megalakított szakosztály egyik legközelebbi ülésén Wolf Sándor előadása alapján tárgyalni fogja az elektrotechnikai ipar és kereskedelem pangásának okait és azok esetleges orvoslási módjait.

Parcellázott birtok. Szentesről jelentik, hogy Kárász Imre földbírókos a csongrád megyei kiszáradt

fölsegítése végett 400 holdnyi birtokát tegnap fölparcellázta és 400 onagránnyegyi oszádnak a lehető legjobb árán árta be.

Fizetésképzetlenségek. A bécsi Cräutoren-Verein a következő fizetésképzetlenségeket jelenti: Lamp Rudolf kereskedő Kaposvár, Spuller István üzserkereskedő Budapest (Fazekas-tér), Koppel Lempner és Társa cég Bécs Kondraelek József kereskedő Prosznitz, Battan József kereskedő Trieszt.

Szesszárak. A kontingéns nyersszesz ára Budapestén 35,50 korona pénzben, 36,50 korona árban, Bécsben az irányzat emelkedő. A kontingentált kész-ár 38 korona pénzben, 36,80 korona árban.

Borjávárs. 1908. évi január hó 16-án. (A budapesti marhavasártéri vásár-pénztár részvény-társaságtól.) Felhajtás: Belföldi élő borjú 237 darab, élő borjú 1 db, bécsi borjú — db, — db, nő- vendékmárha 3 darab, bárány élő — darab, leőlt bárány 17 darab, Argyezések. — Belföldi élő borjú I. rendű 80—96 l.-ig, kivételek 100 —, II. rendű élő borjúkért 70—78 l.-ig, 1 kilónként leőlt borjú I. r. — l.-ig, II. r. — l.-ig, — l.-ig, kivét. — l.-ig, kilónként levonas nélkül. Rugott borjúkért 46 — l.-ig, Nyvendékmárha — l.-lől — l.-ig, I. r. — l.-ig, középminőségű — l.-ig, alárendelt — l.-ig, 1 kilónként, Bárány élő — k., leőlt bárány — k., kivételesekn az — k.-ig páronként — k. Az irányzat szilárd, árak 4 fillérel kg.-kint emelkedtek.

Sertéskonsumvásár. (A székesfehérvári sertés-vásár és közvágóhid intézősége.) Január 16-án. Főhajtás: Zsirterítés, ugymint öreg I. rendű 350 kilogramm felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogramm felül — darab, középső 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 53 kilogramm — darab, Összesen — darab, Hussterítés ugymint: nehéz 300 kilogramm felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40—50 kilogramm — darab, Összesen — darab. Főhajtás összege 933 darab. Előző napi maradvány 3 darab, Összesen 936 darab. Eladottat 918 db. Maradvány 78 db. A vásár irányzata élénk. Az árak emelkedőben. — Kívételköz árak jegyzeteltek: Zsirterítés. Öreg I. r. 350 kgr.-on felül 100—106 fillérig, II. rendű 280—350 kilogramm 100—104 fillérig, selejtelt — fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogramm felül 100—106 fillérig, fiatal középső 220—300 kilogramm 98—104 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 88—98 fillérig, süldő 78 — fillérig, malac — fillérig, Hussterítés: Nehéz 300 kilogramm felül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül kilogrammonként, életsúlyban.

A budapesti gabonatorzsda.

Budapest, január 16.

Szilárd irányzat mellett 20.000 métermáza buza került a forgalomba, egy-egy tétnél néhány fillérel magasabb árakon.

Más gabonauemekben változatlan árak maradtak.

Eladottat:

Buza. Tiszavideki: 100 mm. 81,5 k. 8 K. 60 f., 400 mm 81 k. 8 K. 60 f., 300 mm. 81 k. 8 K. 60 f., 100 mm. 81 k. 8 K. 60 f., 600 mm. 81 k. 8 K. 55 f., 160 mm. 81 k. 8 K. 55 f., 100 mm. 81 k. 8 K. 55 f., 100 mm. 81 k. 8 K. 50 f., 200 mm. 79,5 k. 8 K. 50 l., 1100 mm. 79 k. 8 K. 60 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 52½ f., 100 mm. 80 k. 8 K. 53½ f., 100 mm. 80,5 k. 8 K. 55 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 50 f., 200 mm. 79,7 k. 8 K. 45 f., 100 mm. 81 k. 8 K. 35 l., 100 mm. 79,8 k. 8 K. 40 f., 200 mm. 79,9 k. 8 K. 37½ fillér.

Fejérmegyeyei: 100 mm. 80 k. 8 K. 35 l., 400 mm. 80 k. 8 K. 80 f., 100 mm. 78,4 k. 30 f.

Pestmegyei: 100 mm. 78 k. 8 K. 20 f., 800 mm. 76,5 k. 8 K. — f., 420 mm. 75 k. 7 K. 45 fillér.

Felsőmagyarországi: 300 mm. 77 k. 8 K. 05 l., Bácsági: 490 mm. 79 k. 8 K. 20 f., 2000 mm. 78 k. 8 K. 20 f., 100 mm. 78 k. 8 K. 35 l., 3200 mm. 78 k. 8 K. 15 l., 2270 mm. 78 k. 7 K. 98½ l.

Öbessci: 3700 mm. 77 k. 8 K. 37½ l.

Raktárárs: 800 mm. 78 k. 8 K. 35 f., 1000 mm. 75 k. 7 K. 75 l.

Mind három hónapra.

Ross: 100 mm. 6 K. 72½ f., 100 mm. 6 K. 70 f.

Késszenneltes mellett.

A készrua hivatalos jegyzése a budapesti árs- és értéktörzsde sorkálai szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség nektolterentkint és kilogrammonként.

Társaság	Kilós	Kilogramm ára		Kilós	Kilogramm ára	
		K-100	K-10		K-100	K-10
Tiszavideki	10	0,...	0,...	10	8,58	8,81
"	17	0,...	0,...	81	3,36	3,40
"	18	8,20	8,28	82	8,40	8,50
Fehérmegyeyei	78	7,98	8,38	80	8,18	8,56
"	79	8,00	8,40	80	8,20	8,58
"	79	8,10	8,50	80	8,30	8,60
Pestvidéki	76	7,55	7,95	80	8,10	8,50
"	77	7,60	8,00	81	8,20	8,50
"	77	7,65	8,05	81	8,25	8,50
Bácsági	79	8,08	8,28	80	8,08	8,28
"	79	8,10	8,30	80	8,10	8,30
"	79	8,15	8,35	80	8,15	8,35
Békési	77	7,98	8,18	80	8,00	8,20
"	77	8,05	8,25	81	8,05	8,25
"	78	8,20	8,40	81	8,20	8,40

Table with columns for 'Zsűz gubonaszámok', 'Kiló', 'K.-tol', and 'K.-ig'. Lists various grain types and their prices.

A határidőszlet folyamán a következő kőtések költöttek:
Áprilisi buza 1903. 7.73-7.75
Áprilisi rozs 1903. 6.69-6.70
Áprilisi zab 1903. 6.17-6.18-6.19
Májusi tengeri 1903. 5.82-5.83-5.84
Augusztusi repce 1903.

Déli egy órák a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:
Áprilisi buza 1903. 7.73-7.74
Áprilisi rozs 1903. 6.69-6.69
Áprilisi zab 1903. 6.18-6.19
Májusi tengeri 1903. 5.83-5.84
Repce augusztusra 1903.

Délután fél 5 órakor zárul:
Áprilisi buza 1903. 7.74-7.75
Áprilisi rozs 1903. 6.70-6.71
Áprilisi zab 1903. 6.18-6.19
Májusi tengeri 1903. 5.82-5.85
Augusztusi repce 1903.

A budapesti értéktőzsde.

A mai tőzsde kedvezőbb külföldi hírekre szilárd irányzattal nyílt meg, később azonban az Osztrák-magyar államvasutak hanyatlására a többi értékek is gyöngültek, csupán 4%-os Magyar korona-járadékok zárultak szilárdan.

Váluta és ércárú olesóbb.
Előzősde. Kedvező hangulat után gyöngült.
Az előzősde költöttek: Osztrák hitelrészvény 693.50-691.75. Magyar Hitelrészvény 734.50-733.-. Osztrák-magyar államvasut részvény 694.50-692.50. Rimamurányi vasúti részvény 48.50. Magyar leszámítói bank 454.-453.50. Jelzálogbank részvény 493.-490.50. Magyar koronajáradék 99.-98.97 1/2 korona.

A déli tőzsdén tartott irány után az értékek hanyatlottak.

Az utolsó déli zárlat: Osztrák hitelrészvény 691.25. Magyar hitelrészvény 733.-. Leszámítólóbank részvény 462.-. Rimamurányi vasúti részvény 459.50. Osztrák-Magyar államvasuti részvény 692.50. Közuti vasut részvény 625.50. Városi villamos vasut-részvény 322.- korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ártílyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Hercegnag: luocerna magyar 50.-58.-korona, vörös aprószemű 56.-61.-korona, vörös erdélyi 57.-korona, vörös búsági 57.-korona, középszemű 63.-67.-korona, nagyszemű 68.-72.-korona. Disznózsír: budapesti 71.-71.50 korona, vidéki 71.-korona. Táblaszalonna: légszárazított vidéki 71.-korona, városi 4 darabos 61.-61.50, korona, 3 darabos 63.-63.50 korona, tisztított 63.-korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.50-15.-korona. 120 darabos 15.-korona, 100 darabos 15.50-16.-korona, 85 darabos 19.25-19.75 korona, azonnal szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13.25-13.75 korona. 100 darabos 14.75-15.-korona, 85 darabos 18.75-19.-korona. Szilvai: slávniai 17.60-18.-korona, szerbiai 15.50-16.-korona azonnal való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

A küszöbön levő járadék-konverzióra való tekintettel a mai előzősde barátságos hangulatú indult, de üzlet nem igen élénk: nagyobb terjedelmet, aminek részben a képviselőház tegnapi botránya is az oka, mely bénítólag hatott a tőzsde forgalmára. Legjobban Magyar koronajáradékot kerestek, melyet a váltóüzletekből vittek a piacra. Később Államvasuti részvényekben eszközölt eladásokra más papírok is árvesztéseket szenvedtek. Bányapapírok kedvező amerikai vaspiaici jelentésekre kissé emelkedtek.

A déli tőzsde nyugodt magatartással nyílt meg. További lefolyásában kulissza-papírok csöndes forgalom mellett alig változtak.

1 óra 30 perckor tartott; 2 óra 30 perckor szilárd.

Bécs, január 16. (Magyar értékek sárlata.) 4%-os aranyjárdék 121.-, líszta és szegedi kölcsön-sorsjegye 159.50. Magyar vasúti kölcsön ezüstben. Magyar keleti vasúti állami kötvény. Magyar leszámítók- és pénzváltóbank. Rimamurányi vasútrészvény 483.-. Magyar koronajárdék 98.95. 4%-os Magyar földterem. kötvény 98.85. Magyar hitelbank részvény 732.50. Magyar nyeregemény kölcsön sorsjegye 202.-. Kassa-oderbergi vasúti részvény 385.-. Magyar csekek bank 2735. Magyar cukoripar 1500.

Bécs, január 16. (Osztrák értékek sárlata.) 4 2/3%-os papírjárdék 101.15. 4%-os osztr. aranyjárdék 121.10. 1860-os sorsjegy 184.50. Osztrák hitelsorsjegy 484.-. Angol-osztrák bank 1551.-. Déli vasut 59.-. Dunagőzhajózási részvény 910.-. Dohányrészvény 377.-. Császári és királyi arany 11.2. Német bankváltók 117.10. 4 2/3%-os ezüst járadék 101.10. Osztrák koronajárdék 101.15. 1864-iki sorsjegy 249.-. Osztrák hitelszűz részvény 691.50. Unionbank 543.50. Osztrák Landerbank 398.50. Osztrák-magyar államvasut 692.-. Elbavölgyi vasut 456.-. Alpezi bányász részvény 394.-. 20 rang. arany 18.6.-. Londoni váltóár 239.80. Bécsi iramvay Litt B. Bécs iramvay Litt A. Lapót kohó 385.-. Az irányzat nyugodt.

Bécs, január 16. (A Budapesti Napló tudósítójának telefontelepítése.) A délutáni magánforgalomban a sárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 691.75. Magyar hitelrészvény 731.-. Angol-Osztrák bank 274.75. Bécsi bank-egyesület 460.50. Union bank 544.-. Landerbank 399.25. Osztrák-magyar államvasut részvény 692.-. Déli vasut 59.-. Elbavölgyi vasut 452.-. Eszaki-nyugati vasut részvény. Dohányrészvény 377.50. Rimamurányi vasúti 489.-. Alpezi bányász részvény 391.-. Májusi járadék 101.15. Magyar korona járadék 98.95. Török sorsjegye 115.15. Német: birodalmi mársza 117.18-117.17. Napóleondó 1906.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, január 16. (Lipszei tudósító.) A düsseldorfi piaci feltételre csak a bochemi részvények emelkedtek, ellenben szénrészvényekben nem volt egységes az irányzat és értékek hiánya, valamint realizációk miatt gyöngültek. Bankok biztatás nélkül is tartották magukat. Járadékok csön-desek. Spanyolork szilárdok. Török sorsjegyek Párisra 3 márkával emelkedtek. Vasutak közül olaszok emelkedtek, a többi alig változott. A második órában a forgalom csöndes volt és az árfolyamok nem változtak. Magánkaták 2 2/3%.

Berlin, január 16. (Zárlat.) 4 2/3%-os papírjárdék 101.15. Magyar koronajárdék 99.60. Osztrák-magyar államvasut 148.50. Kassa-oderbergi vasut. Bécsi váltóár 85.30. Magyar vasúti beruházási kölcsön. Alpezi bányász részvény. Disconto-Commandit 193.80. Általános villa-mossági Edison 182.60. Geisenkirchena 177.60. Laura-kohó 218.-. 4 2/3%-os ezüstjárdék 101.40. 4%-os magyar arany járadék 101.80. Osztrák hitelrészvény 218.60. Déli vasut 163.90. Károlyi Lajos vasut. Orosz bankjegyek 218.80. 4%-os új orosz kölcsön 98.10. Török dohányrészvény. Olasz járadék 103.49. Magyar nitelbank. Dynamit Trust 169.70. Harpeni 166.50. Az irányzat szilárd.

Berlin, január 16. (A Budapesti Napló tudósítójának sárlata.) Eszt forgalomban 4%-os magyar aranyjárdék 101.90. Magyar koronajárdék 99.60. Osztrák hitelrészvény 218.10. Osztrák-magyar államvasut 148.80. Déli vasut 16.30. Eszaki-nyugati vasut 216.10. Elbavölgyi vasut. Orosz bank-egy keszpenz. Busentehraeni. Orosz bankjegy. (Utolsó) Lombard.

Páris, január 16. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasut 4%-os osztrák aranyjárdék 103.90. Osztrák Landerbank 3%-os francia járadék 99.82. Ottomanbank 602.-. 3 1/2%-os francia járadék. Alpezi bányász részvény. Déli vasut. 4%-os magyar aranyjárdék 102.75. Párisi bankrészvény 1085. Olasz járadék 102.10. Francia földterem, járadék 81.47. Osztrák földterem-részvény 1350. Török dohányrészvény 364.-. Az irányzat gyenge.

Köln, január 16. (Zárlat.) 4 2/3%-os papírjárdék 101.10. 4%-os osztrák aranyjárdék 103.25. Magyar koronajárdék 99.55. Osztrák-magyar bank 112.80. Déli vasut 16.40. Elbavölgyi vasut. Londoni váltóár 204.52. Bécsi bankjegyek 116.70. Villamos részvény 125.-. 3%-os magyar aranykölcsön 88.80. 4 2/3%-os ezüstjárdék 101.40. 4%-os magyar aranyjárdék 102.-. Osztrák hitelrészvény 219.-. Osztrák-magyar államvasut 148.50. Eszaki-nyugati vasut. Bécs váltóár 85.30. Párisi váltóár 81.43. Uno bank. Alpezi bányász részvény 198.-. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, január 16. (A Budapesti Napló tudósítójának sárlata.) Aranyonok járártók 155.-. Disconto 193.-. Berumi kereskedelmi bank 159.50. Geisenkircheni 177.-. Harpeni 136.25. Laura-kohó 217.90. Olasz járadék. Az irányzat szilárd.

Hamburg, január 16. (Zárlat.) 4 2/3%-os ezüst-járdék 101.10. 1860. sorsjegy 155.-. Déli vasut 16.50. 4%-os osztrák aranyjárdék 103.75. Osztrák hitelrészvény 218.-. Osztrák-magyar államvasut 148.50. Olasz járadék 103.10. 4%-os magyar aranyjárdék 101.75. Az irányzat csöndes.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Január 16. A sertésüzlet irányzata: változatlan.
A) Hízott sertések ára: I. A magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronkint 400 kilogramm felüli súlyban) 120-122 fillérig. Öreg közép (páronkint 300-340 kilogramm terjedő súlyban) fillérig. Fiatal nehéz (páronkint 320 kilogramm felüli súlyban) 123-124 fillérig. Fiatal közép (páronkint 251-320 kilogramm terjedő súlyban) 121-122 fillérig. Fiatal könnyű (páronkint 250 kilogramm terjedő súlyban) fillérig. II. Magyar szedett: Nehéz (páronkint 280 kilogramm felüli súlyban) fillérig. Közép (páronkint 240-260 kilogramm súlyban) fillérig. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) fillérig. III. Romániai: Nehéz (páronkint 320 kilogramm felüli súlyban) fillérig. Közép (páronkint 250-320 kilogramm terjedő súlyban) fillérig. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) fillérig. IV. Romániai eredetű (Stachl), Nehéz (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) fillérig. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) fillérig. V. Szerbiai: Nehéz (páronkint 280 kilogramm felüli súlyban) 120-122 fillérig. Közép (páronkint 240-260 kilogramm terjedő súlyban) 118-120 fillérig. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) 118-120 fillérig.

Sertéslelészám 1903. jan. 14. napján volt készlet 22.700 darab. — 1903. jan. 15. napján leltártartott 257 darab. — 1903. jan. 15. napján elszállított 736 darab, 1903. január 16. napjára maradt készletben 22.221 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Január 16. —

Kinevezés. Az igazságügyi miniszter Sirib Ignác trencsényi járásbírói joggyakorlatot a szécsői járásbíróshoz aljegyzővé

nevezte ki. A közoktatásügyi miniszter Ponió Róza óvónőt a sopronyi állami óvódához kinevezte. A honvédelmi miniszter görög-keleti II. osztály honvéd segédközpontjára a tartalékban Daian János kisméretű lelkész nevezte ki. A budapesti álló-tábla élénke Mikó Ferenc budapesti lakos ügyvédjelöltet a budapesti ítélőtábla kertülbé díjas joggyakorlóka. A budapesti büntetőtörvényszék élénke a budapesti büntetőjárásbíró-ságnál úredesbde jött III-ad osztályi hivatalosjelölt a lástara Horváth János budapesti büntetőtörvényszéki napidias jelölt nevezte ki.

Kinevezés. Az igazságügyi miniszter a székelvudvarhegyi törvényszék területére vizsgálóbíróként Gölner Béla törvény-szerű bírói által helyettesíteli pedig Mihály János törvény-szerű bírói rendelte ki.

Pályázat. A neszideri adóhivatalnál gyakornoki, a győr-nél adóügyi állásra két hét alatt, Hajdu-Böszörmény rendezett tanács városi mérnök által a lástara február 15-ig az ország-betvárosi és beszerzési közlegyező állásra három hét alatt, a hlumasi puskaporgyában két szolgai állásra február 20-ig lehet a folyamodásokat benyújtani.

Napirend.

Napló. Szombat, január 17. — Római-kath.: Antal. — Protestáns: Antal. — Görög-ország: (január 4.) Jó Apostol. — Zsidó: Tobeth 18. Sabbath Semoth. — Nap kelt: 7 óra 27 perckor. — Nyugszik: 4 óra 21 perckor. — Hold kelt: 9 óra 38 perckor este. — Nyugszik: 9 óra 20 perckor reggel.

A miniszterek nem fogadnak. A képviselőház kámnya fogad 11-12-ig. Nemzeti Múzeum. Képtár. Nyitva van délelőt 9 órától délután 1 óráig. Téli kiállítás a Nemzeti Szalonban nyitva 9 órától 8-ig. Belépődíj 50 fillér.

Az iparművészeti társulat téli kiállítás nyitva délelőt 9 órától este 5-ig. Belépődíj nincs. A M. Nemzeti Múzeum történelmi és irodalomtörténelmi kiállítás nyitva d. e. 9 órától d. u. 1 óráig díjtalanul, 1-2 óra között 1 koronáért.

Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-út 72. sz.) délelőt 9-tól 1 óráig. A földművelésügyi múzeuma (Stefánia-út 14.) Nyitva délelőt 10 órától 1 óráig. Belépődíj 1 korona. Szabadalmi leltár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőt 9-1 óráig.

A Jótársi könyvtár (Károly-körút 28.) mindennap nyitva van, kőznapokon délelőt 9-1-ig, vasár- és ünnepnapokon 9-12-ig.

Műzeumi könyvtár nyitva délelőt 9 órától 1-ig. Akadémiai könyvtár nyitva 3-7-ig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőt 9-12-ig és délután 3-8 óráig.

Statistikai hivatal könyvtára és térképgyűjteménye délelőt 10-1 óráig. Állatkerti Városgazdaság nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szakkönyvtára, tudakozó-osztálya és keleti miniatúr: V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. Hazai termékek alomló kiállítás és kereskedelemtörténelmi gyűjtemény, továbbá a házipiac kiállítás (melyben az üzletvezetés arisztókraták is eszközők) a városi ipar-csarnokban nyitva délelőt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. A külföldi kereskedelmi központi üzlet-vezetősége (Magyar kereskedelmi részvételárság) V. Váci-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, január 16.

Hazánkban tegnapi egyes helyeken — főleg délen — voltak még havazások, de ma az idegenek szárára fordulása tapasztalható. A hőmérséklet jelentősen alacsonyabb állása átlag -7°C volt, amelyről nagyobb eltérések csak elcve fordultak elő.

Az északkeurópai nagyterjedésű magas nyomás magva közepesorszárga fölé nyomult, Angliában pedig jelentősenyű sülyedt a barometrom.

Európaiban az idő hideg, változóan felhős és a Balkán kivételével száraz.

Küldés: Hideg és száraz idő várható.

Vizállás.

Table with columns for Jan. 16. and Jan. 15. showing water levels for various locations like Dunán, Tiszán, Körös, and others.

A 14148. számú

„Készültek tengervíz lejárására hajók számára” című, 1898. június 7-ről kelt magyar szabadalomra

vevők vagy engedélyesek kerestetnek.

Szíves ajánlatok W. F. 8084-át leltörbbités végett Mosse Rudolfhoz Bécs I. sz. utca 2. intenzdók.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 17-én.

A fekete domino.

Vig opera 3 felvonásban. Zenéjét szerzelte Auber. Szövegét írta Scribe.

Személyek:

Lord Elford	Kornai	Angela	Rédeli Sz.
Juliano gróf	Kiss	Brigitta	Payer
Massarena	Gábor	Claudia	Válint
Lopez	Juhász	Ursula	Rottler G.
Gil Perez	Hegedűs	Zárdakapusó	Bertis M.

Utána:

Művészfufang.

Tréfás ballet két jelenetben. Szövegét írta és koreografiját készítette Guerra Miklós. Zenéjét szerzelte Skóffits Ferenc.

Kezdete 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 17-én.

Az utolsó levél.

Vígjáték 3 felvonásban. Irtá: Sardou V. Fordította: Fáti J. Béla.

Személyek:

Block Prosper	Császár	Thirio	Gabányi
Vanhove	Gyenes	Colomba	Vizváriné
Clarisse	Gerő L.	Paul	Náday B.
Mártha	Molnár R.	Busorler	Hetényi
Suzanne	Lánczy	Solange	Boér H.

Kezdete 7 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 17-én.

A kis fészek.

Bohózat 3 felvonásban. Irták: Berr, Dehére és Guillemaud. Fordította Molnár Ferenc.

Személyek:

Raverdy	Hegedűs	Cherbyssac	Gyarmati
Antoinette	Varsányi	Saphora	Nikó
Dubizot	Tapolcai	Victoire	Kész R.
Briscolte	Balassa	Gilette	Varga
Roquet	Góth	Badoche I.	Győzős
Fernando	Gazsi	Badoche II.	Bárdi
Patouille	Szerény	Tremollet	Lévay
Ormester	Vendroy	Pinchard	Dayka
Goussory	Rónaszéky	Pinché	Kassay

Kezdete 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 17-én.

Bob herceg.

Régényes nagy operett 3 felvonásban. Irták Martos Ferenc és Bakonyi Károly. Zenéjét szor. Huszka J.

Személyek:

A királyné	Krecsányi	Táncmester	Ujvári
György, fia	Fedák Sári	Tom bátya	Szerdahelyi
Viktória	Dóri	Annie, lánya	Leodiszky
Lancaster	Raskó	Plumppudding	Nyárai
Pompoinus	Kovács M.	Gipsy	Kiss M.
Hopmester	Solymsói	Pickwick	Németh

Kezdete 7 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 17-én.

Raquin Teréz.

Dráma 4 felvonásban. Irtá: Zola Emil. Fordította Rajna Ferenc.

Személyek:

Laurent	Hidvéghy	Raquinné	Angyal
Camille	Rátkai	Raquin Teréz	Maróthy
Grivet	Faragó	Susanne	Kornai
Michaud	Szilágyi		

Kezdete 7 1/2 órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 17-én.

A tánc.

Kezdete 7 1/2 órakor.

VÁRSZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 17-én.

Nóra.

Színmű 3 felvonásban. Irtá Ibsen Henrik. Fordította Reviczky Gyula.

Személyek:

Helmer	Mihályfi	Emmi	Rudai M.
Nóra	Márkus	Rank	Ujházi
Ervin	Körö	Lindenné	Szacsavayné
Bób	Rudai T.	Günther	Szacsavay

Kezdete 7 órakor.

A 17589. számú „Berendezés félemezekből alkotott gyűrűknek villamos gépek és motorok tokjában való megerősítésére” című, 1899. szeptember 15-ről kelt magyar szabadalomra és a 24859. számú „Berendezés bádoggyűrűknek villamos gépek és motorok tokjában való megerősítésére” című, 1901. december 21-ről kelt magyar pótszabadalomra

vevők vagy engedményesek kerestetnek.

Szíves ajánlatok „W. V. 8086” alatt Mosse Rudolfhoz Bécs, I. Seilerstätte 2. intézendők.

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
d. n. Vasárnap este	A troubador Rotoco	A proletárok Monna Vanna	Loute A kis fészek	Ejje az erdőn Bob herceg	Niniss Raquin Teréz

FŐVÁROSI ORFEUM

Waldmann Inre igazgatás
Nagymező-utca 17.

Minden este 1/2 9 órakor:

Luna asszony

Továbbá:

Marietta és Belloni

az idomítás csodái.

Bauer Réza

bécsi dalnokasszony

Hartmann

egy negyedórás előadás

The Lorrions

angol együttes

stb. stb. stb.

A 16létkertben reggel 5 óráig Vörös Elek előadások hangversenyek.

PAPLANOK

Étel- és italanyagok felhasználásával

Cachmir paplan váltával töltve 100/115 cm. frt 2.50

Atlas cachmir paplan 100/115 cm. frt 3.90

Gloria selymfényű paplan minden színben, fehér váltával töltve, selymmel levarrva, atlas saten béleléssel 100/115 cm. frt 6.50

Selyem paplan minden színben hó éhár váltával töltve, selymmel levarrva, atlas saten béleléssel 100/115 cm. előnyös vétel frt 10.—

Paplanlepedő varrás nélküli, jó minőségű 100/115 cm. frt 1.95

Madeiranian chifonból varrás nélküli, jó minőségű 120/200 cm., előcsőr frt 1.05

Szegélyes ágynemű 100/115 cm., előcsőr frt 5.95

100/115 cm. és 1 csipre párat 3/4 cm. frt

Madeiranian előcsőrű vagy kristályvaszon, előnyös vétel.

Auer Ignácz Fia

vaszon- és főhőnmű gyári raktára

Budapest, VII., Kerepesi-ut 10.

Tíz forintot meghaladó rendelmények bérmentve.

Nagy vaszon mintagyűjteményt, valamint főhőnmű árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve.

Ala-íttatott 1850.

Horváth Elemér és Dayka Balázs

Művészeti és hangverseny-rendezési irodája

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-kört 37. sz.

Elvállalja egyesületeknek, kaszinóknak, hangversenyek, családoknak háziestélyek rendezését, egy a fővárosban, mint a vidéken. Összekötésben áll a legelőkelőbb művészekkel, művészekkel és írőkkel. Eljár mindenféle művészeti ügyben.

Minden sorsjegynek nyernie kell.

Olasz vörös kereszt sorsjegy

KAPHATÓ 21 havon részletfizetéssel.

Havibefizetés: 1 darabra 2 korona.

Már az első részlet fizetése ellenében megkapható a sorsjegyek sorozat és számtal tartalmazó részlettel azonnali játékjoggal.

Főnyeremény 30.000 LIRA aranyban.

Húzás március 1-én

Fleissig Sándor bankháza Budapest, Erzsébet-kört 2.

Újnyitások főnyeremények.

Magyar borház

Budapest, Károly-kört, központi városház épület utcai részén.

Kizárólag magyar termelőktől válogatott borait hozza forgalomba a termelői megerősítésével. Nem kell külföldi vagy hangzatos címkékkel ellátni, de a termelőhely és termelő megerősítése nélkül forgalomban lévő borokat vásárolni.

Telefon 153. ÁRJELEGYKÜNK: Telefon 153.

Az árak mind megadva értendő, vidékre 14 fillérrel olcsóbb.	Literenkint	
	kor.	fill.
Királyhalmi ó fehér	Bokor Károly termése	— 68
Királyhalmi	Czöndör Pál	— 68
Dorozmai rizingli	Rainer főkapitány termése	— 80
1880-as Pécsi ó fehér	Rainer főkapitány termése	1 —
Decei	Wohl László	1 20
Szamorodni 1898-as	Tóth Károly termése	2 —
Szegzárdi ó vörös	Dr. Pirmitzer Béla	1 20
Szegzárdi	Tóth Károly	1 50
Szegedi új fehér	v. siller Szegedi gazdák	— 68
Királyhalmi új fehér	sziller vagy veltelini	— 68
Pombay nagytermelő termése		— 68

Falaokokért darabonként 12 fill. számítunk s ugyanannyiért visszavevünk.
5 üveg megrendelést díjmentesen házhoz szállítunk.
A felsorolt borokat hordókban szállítva hektoliterenként 6 koronával olcsóbban számítjuk.

RÖPTÉBEN A VILÁG KÖRÜL.

Díszes kiállítás, értékes ajándékmű.
Egyesíti a szépet a hasznossal.

Kétszázötvenhat remek képben bemutatja a világ szépségét.

A képek magyarázó szöveget írta:
TIMÁR SZANISZLÓ.

Ar. díjazatunkból 20 korona.
Megrendelhet a LAMPEL R.-féle (Wodianer F. és Fia) ca. és kir. udv. könyvkereskedésben Budapest, Adriássi-út 21.

KÉZFINOMÍTÓ FOLYADÉKOT

Használjon KERPEL KÉZFINOMÍTÓ FOLYADÉKOT

A kezét 3 nap alatt bármilyen várossá és bőrtérré teszi.
1 üveg 90 fill., 4 üveg rendelésélf franco
Kerpel Gyógytár, Budapest, Lipót-kört 28.

A ki

elegánsan, izlésesen óhajt öltözödni, az forduljon bizalommal az

Angol Király-hoz

BUDAPESTEN,
IV. Károly-kört 16.

KLEIN és SCHWARCZ

férfi-, fiu- és gyermekruha nagy áruházához.

Legolcsóbb áraink:

Téli kabát	14 firtól feljebb
Városi bunda	30 " "
Gazdász kabát	" "
szörme béleléssel	16 " "
Bőr kabát szörme béleléssel	25 " "
Kamgarn öltöny	12 " "
Fraack öltöny	32 " "
Ferenc József öltöny	22 " "
Jaquett öltöny	18 " "
Smocking öltöny	20 " "

Különlegességek fiu- és gyermekruhákban.
Külön mértékosztály.

Ideal

írógépek azonnali és állandóan látható írással. Beépített ízesedéskészlettel a gépkezelés munkához, költészetekhez, számlák írásához.

Legnagyobb áttűrés képesség! Teljesen acélszárú. Drótkerékek és spirálrugók teljesen mellőzve.

Számlós gépek! Prospektus, írásmintákat küldés a gépeket díjtalanul bemutató a vesztélyre.

SCHOTT H. és DONNATH

Budapest, VII. Erzsébet-kört, I. A 14010. számú

„Ujtások kenőgyűűs csapágyakon” című, 1898. augusztus 24-ről kelt magy. szabadalomra vevők engedményesek kerestetnek.

Szíves ajánlatokat „W. E. 8083” jel. alatt Mosse Rudolf, Bécs, I. Seilerstätte 2. továbbít.

